

160. Kaupangi alma.

(Kaupanger.)

Származása. A piros renetek családjába tartozó eme jeles alma Norvégiából származik. Ott, a Bergen kerületben (stift) fekvő, Kaupang-névű községben régóta ismeretes. Schübeler tanár a hatvanas évek elején ismertette meg Dr. Lucas Edével, a ki aztán leírta és színes rajzban is bemutatta azt. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Reutlingenből, Dr. Lucastól. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. közepétől oct. végeig; hűvösebb tájakon karácsonyig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy; néha csak középnagy.

Alakja. Lapos gömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül többnyire ferdén álló, szeliden hullámos karimában nyészik el. Szára rövid, majd sohasem emelkedik a szármélyedés karimája színvonalaig, vékony vagy középvastag, fás, molyhos; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett. Kelyhe nagy, nyílt; fölálló, hosszas, de törékenyhegyű, molyhos osztványaival igen tágas, lapos, de elég mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain szelid, lapos mélyedések és emelkedések huzódnak, a karima felé s onnan tovább, elenyészőleg a gyümölcs derekára is, de annak kerekdedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, sima, álltában kissé zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldessárga, értével halványas aranysárga; napos oldalán szelid pirossal bemosott vagy csak belehelt és élénkebb piros, szakadozott csíkokkal és pettyekkel is becsapkodott. Pontozata ritkásan elszórt, igen apró, alig szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta; de egy-egy barnás vagy feketés, gyakran cserepes ragyaszeplő s néha-néha egy-egy kiemelkedő rozsdás szemölcs gyakrabban jelentkezik fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, igen finom, tömtes, roppanós; teljes értével elég porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúnyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé nyílt, néha pedig csaknem zárttengelyű; fiókjaiban hosszas, hegyes, tojásdad, barna, ép magot rejtő. Kehelycsőve rövid tölséralaku.

Fája. Erőteli, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvő, számos erős ágával, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrű-lombos, magas

gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de, mint éjszaki tájak szülötte, legbővebben terem emelkedett fekvésű, hegyes vidékeken. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, középhosszak, elég vastagok vagy közép-vastagok; hegyök felé is alig vékonyodók, sőt hegyöknél többnyire kissé hízottan végződők; egyenesek, noha elég könyökösek, finoman bordázottak; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, hegyök felé pirossal kissé árnyaltak; apró, kerek vagy itt-ott hosszás, fakó pontokkal, itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkábban, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, laposak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, tompahegyűek, szürkével árnyalt szennyesbarnák.

Levelei. Középnagyok; elég vastag, de, hajlékony szövetűek; hosszás tojásdadok vagy kerülekesek; többnyire szabályosan elkeskenyedő, hosszás, éles, többnyire felre csavarodó hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek, széleiken itt-ott hullámosak, alig íveltek, nyelökről majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, homályos zölddek; széleiken apróbb-nagyobb, tompa vagy kissé éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, vastag, merev, molyhos és tövénél homályos violaszínnel mosott; majd éles, majd nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, áridomuak, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei nemcsak laposak, hanem széleiken lefelé is konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Lucas Ede, *Femel. Monatshefte*, 1866. évf. 33. lapján. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól köti gyümölcseit: de itt a kártékony rovarok csaknem mind elpusztítják őszig a mutatkozó termést. Kellőleg nedves, kötött földben és hazánk hegyes vidékein megérdemelné, hogy minden kertben helyet juttassunk számára.

161. Kenti fehér pepin.

(Pepin-blanc de Kent; Weisser Kentischer Pepping.)

Származása. Bizonytalan. Neve után ítélve valószínű, hogy Angolországból származik. Diel és utána Flotow, német gyümölcsészek ismertették meg először. Kevéssé van még elterjedve; mert leírói szerint, nem minden körülmény közt képes gyümölcseinek finom ízét kifejteni: de e tekintetben alig van olyan almafaj, mely kivételt képezhetne. Ojtó vesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, ki e fajt nagyon dicsérte. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon martiusig is eltart.

Minősége. I. néha pedig csak II. rendű csemege-, de becses háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy; néha csak középnagy.

Alakja. Gömbölyded, gyakran azonban lapos vagy kupos gömbalakú; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon, aztán többnyire szeliden bordázott fölületű. Zöme középtájra vagy csak kissé alább a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összehúzódnva boltozódik s kelyke körül mindig szűkebb karimában fog el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides, vékony vagy közepvastag, fás, bunkósan végződő, tágnylású, de szűk és mély töleseralaku üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradót falain, néha finom, fahéjszínű, sugaras rozsa is szokott jelenkezni. Kelyhe zárt vagy félignyílt; bokrétáson fölálló, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és nem mély üregben ülő, melynek fenekéről élesen kiemelkedő ránczok nyulnak a karima felé, ahol hullámos emelkedéseket alkotnak, melyek mindinkább elszélesedő, lapos bordák alakjában az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s ennek kerekdedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd vagy kissé zsirostopintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sápadt vagy sárgás zöld; értével szép citromsárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga, minden pirosság nélkül. Pontozata elég sűrű; igen apró, zölddel szegett barna petytyecskekkel álló, nem szembetűnő. Rozda nem szokott mutatkozni fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, csak kevésbé tömött, gyöngéd és porhanyó; leve bő vagy elegendő, cukros, finom savanyúval emelt, elég kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt, tágas fiókjai mindenikében két-három, tojásdad, hegyes, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsőve hegyes kupalaku.

Fája. Vígnyövésű, egészséges és igen edzett; elég korán és igen bőven termő, kissé éles szögekben fölfelé törekvő, de később szétálló, nyulánk

ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel kellőleg beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva, egyéb alaku fáknak is. Mindenütt jól díszik, de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és bővebben is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, bordázottak; fölálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, pirossal árnyalt zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszszas, fehérés pontokkal elég sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, keskeny talpuak, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hosszan bordázott, szűk talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövid tojásdadok, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; nem vastag, de igen erős szövettűek; hosszszas tojásdadok; szabályosan elkeskenyedő és hosszszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek, nem íveltek; nyelőkkel egy irányban fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, elég fényesek, élénk fűzőldek; széleiken tompafogakkal sűrűn és nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszszas vagy középhosszú, középvastag, elég merev, finoman molyhos, tövéből violaszín-pirossal színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak vagy keskenylándsásak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak, többnyire hosszszas kerülékesek vagy csaknem lándsásak, laposak, szeliden hullámosak; hosszszas, hajlékony nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek vagy legalább bizonytalanok.

Leirői. Diel, *Hernechtsorten*, almákat és körtéket tárgyazó. II. 88.

Flotow, *Illustr. Handb. Der Obstb.* I. 129. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Itt, az alföldön ez a faj is őszi gyümölcs s mint ilyen, a sok finomabb gyümölcs mellett, még kedvező körülmények közt sem ajánlatos tenyésztésre: de a felföldön bizonyára téli gyümölcs lesz hazánkban is és ez esetben, fájának termékenysége végett is méltó, hogy ott minden kertben helyet foglaljon.

162. Jolánka.

Származása. A renet almák családjába tartozó, eme jeles alma-faj kertemben kelt magról. A hetvenes évek elején Sikulai alma-magvakat vetettem, kitapasztalandó: mennyire lehet hiteles némelyek azon állítása, hogy a Sikulai alma magról is elszaporítható. E magvetésből származott csemeték legtöbbször a vadalmához hasonló, hitvány növényzete volt. Ezeket más fajokkal ojtottam át. Vagy tiz csemetének azonban ismert nemes almáinkra, — de nem a Sikulaira — emlékeztető növényzete volt. Ezeket aztán ojtatlanul ültettem el álló helyökre, hogy lássam: milyen lesz a termésük? Ez ojtatlan fáknak fele már több ízben is termett: de ekkoráig jó és terjesztésre méltó gyümölcsnek csak hárman mutatkoztak. Egyike ezeknek a fönnebbi, melyet volt kedves tanítványaim egyikének, Sármezey Jolánkának nevére kereszteltem el.

Érsideje. Nálam sept. oct.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban kupos vagy hengeres gömbalaku; néha két végén belapított gömbalaku; majd sík, majd észrevehetőleg bordásfölküetű. Zöme középtájra, többnyire azonban kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogyva boltozódik s majd sík, majd pedig kissé ferdén álló, hullámos karimában végződik. Szára rövid, vastag, néha pedig középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, molyhos; tágnylású, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd áttetsző, finom, sugaras rozsdával fátolozottak. Kelyhe zárt; fölálló és összeboruló, törékenyhegyű és molyhos osztványaival tágas, de sekély, tányéralaku üregben ülő, melynek falain egyenetlen, de szelid ránczok és bordák mutatkoznak, melyek a karimát hullámossá tevén, a gyümölcs derekára is levonulnak s annak kerekedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, sima, álltában kissé zsirostapintatu, elég fényes; elejente zöldessárga; értével aransárga; napos oldalán gyöngéd pirossal beleheltsz élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is becsapkodott; árnyékban nőtt gyümölcsein a pirosság csak elenyésző, szakadozott csíkokban jelentkezik. Pontozata apró, alig észrevehető, többnyire csak a bőr alól áttetsző, fehér pettyecskékből álló. Rozsda nem, de egy-egy barnás ragya szeplő néha mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa sárgásbajátszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja csaknem zárttengelyű; szűk fiókjaiban tojás-

dad, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve szűk tölcséralaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű, egészséges és igen edzett; korán, csaknem évenként rendszeren és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép lombos, terjedelmes gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon alkalmas szálak fának és nyelés alatt tartva, egyéb alaku fáknak is. Még vidékem mostoha viszonyai közt is, egészség dolgában, egy almafa sem versenyezhet vele. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karesuak, rugalmasak, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könnyűkösek; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők, bordázatlanok; sűrűn és finoman fehér molyhosak, zöldesbarnák, hegyök felé pirossal kissé mosott barnák; apró, kerek, fehérés pontokkal itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkábban, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, kuposak, laposhátúak, tampahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, két szélén röviden és laposan bordázott, szűk talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; nem éppen vastag, de elég keményszövetűek; tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszú vagy csak rövidke, tompa hegyben végződők; laposak vagy széleiken kissé hullámosan főlhajlók; alig íveltek, nyelökről csaknem vízirányosan elálló; gyenge korukban alul-fölül, jellemzőleg sűrűn és finoman molyhosak; ért korukban is csak felső lapjukon csupaszak, elég simák, fénytelenek, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen és nem elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, középvastag, merev és molyhos; majd vízirányosan el-, majd elég rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kicsinyek, laposak, vékony, merev nyelökről rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Utlevelét még csak az itt közlött leírásban kapta ki.

Észrevétel. Ha a kártékony rovarok, melyek a mutatkozó termést idő előtt elpusztítják vagy igen letizedelik, nem volnának vidékemen oly módnélkül elszaporodva; bizonyára nálam is évenként és gazdagon teremne; hiszem tehát, hogy hazánk hegyes vidékein, hálásan ki fogja mindenütt fizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal. Erdélybe és hazánk felső részébe többeknek juttattam már róla ojtóvesszőt.

163. Pétery Károly.

(Charles de Pétery; Karl von Pétery.)

Származása. A megelőző gyümölcsfaj származásáról szólván megemlítettem, hogy a sikulai alma magvairól ekkoráig már három, terjesztésre méltó fajt nyertem: az egyik az előbbeni, a másik az, melyet itt, fönnebbi név alatt leírok. Ez az alma a piros renetek családjába tartozó, igen jeles, tartós téli alma. Nevét viseli az én feledhetlen emlékü barátomnak, Pétery Károly, volt országgyűlési képviselőnek, a ki hazánk politikai napi kérdéseiről, „Névtelen” aláírással írt, számos czikkeiben, a benne megtestesült hazaszeretetnek oly ragyogó tollal tudott kifejezést adni. Elánglelkü hazafi, a ki a gyümölcsészet iránt is melegen érdeklődött, megérdemli, hogy emlékét egy jeles gyümölcsfaj sokáig őrizze és tartsa fön közöttünk.

Érésideje. Dec. apr.; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy nyárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé hízottabb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán lapos, de száras végén néha szűkebb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára középhosszú, elég vékony, fás, kissé bunkósan végződő; szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falai finom, sugaras rozsdával, többnyire azonban csak piros csíkokkal vannak eltakarva. Kelyhe zárt; bokrétáson fölálló vagy hegyökkel szétterülő, hosszas, molyhos osztványaival tágas, de sekély üregben ülő, melynek aljáról némi lapos emelkedések nyulnak a karima felé s onnan tovább a gyümölcs dereka felé is, de csakhamar elenyésznek és a gyümölcs kerekdedségét nem zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, száraztapintatu, ledörzsölve elég fényes; elejénte bágyadt zöld; értével élénk sárga vagy aransyárga, miből azonban, csak az árnyas oldalon láthatni tisztán egy-egy foltoeskát; mert csaknem az egész fölület homályos pirossal van befuttatva és sötétebb piros, keskeny, szakadozott csíkokkal is tarkázva. E színezet mindinkább elhalványodva, többnyire a gyümölcs árnyas oldalán is mutatkozik. Pontozata sűrű; apró szürkés pettyesekből álló, a piros színben igen szembetűnő. Rozsda csak elvéte, de apróbb-nagyobb, barnás vagy cserepes ragya-szeplők gyakrabban találkoznak rajta.

Belseje. Húsa fehér, a bőr alatt sárgásba játszó, finom, tömött, roppanós, teljes értével porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, fűszeresízü. Magtokja nyílttengelyű; zárt fiókjaiiban egészséges, barna magvakat rejtő. Kehelycsőve kupos vagy rövid hengeres.

Fája. Vígnyövésű, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven, többnyire csomósan termő; kuszáltan föl és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel csak mérsékeltén ruházkodnak be, elég sűrűlombos, de kellelőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának sugárnövésű vadonczok koronájába ojtva legalkalmasabb. Még vidékem mostoha viszonyai közt is, egészség és termékenység dolgában vetekedik bármely alma fajjal. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, noha könnyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben elálló; ritkásan és finoman molyhosak; aljuknál zöldesbarnák, hegyök felé pirosas barnák; igen apró, kerek, fehéres pontokkal sűrűn, de nem szembe-tünőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, szürkével árnyalt pirosas barnák; a vesszők alján talap nélkül a vesszőre tapadók; főleg is a vesszőn csak alig kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, alig hegyesek, szennyesbarnák, hegyöknél fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok; kissé vastag és kemény szövűek; széles tojásdadok vagy széles kerületesek; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon kissé molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, élénk fűzőldék; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszú, vékony vagy középvastag, hajlékony, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy rövid lándsásak s ez utóbbi esetben elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire igen nagyok, laposak vagy széleiken lefelé hajlók, hullámosak; szétálló nyeleikről lankadtan elterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ezuttal kapja először utlevelét, melylyel a világban bemutatathatja magát.

Eszrevétel. Széles elterjesztésre méltónak tartom mindenfelé. Megjegyzem itt, hogy ez az egyetlen faj, mely anyjának a Sikulainak némi részben örökölte azon jellemvonását, hogy vesszeinek alsó rügyei, majd mind alva maradnak s csak a vesszők hegyéhez közel eső rügyei hajtanak ki.

164. Hughe aranyepinje.

(Pomme Hughes; Hughes Goldpepping.)

Származása. Bizonytalan. Valószínűleg azonban Angolországból származik, hol az Angol aranyepin magváról keletkezhetett. Több féle név alatt lappang a világon; de napjainkban már csak a fönnebbi név alatt van leginkább forgalomban. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Tojásdadgömbölyű vagy két végén kissé belapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott; noha egyik oldalán gyakran hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme középtájra, néha pedig, — főkép a magasabbra fejlődött példányoknál — kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég szűk karimában végződik; kelyhe felé pedig kissé összébbhuzódva boltozódik s inkább vagy kevésbé szűk karimában végződik. Szára a rövid vagy középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falai szép simák és rozsdamentesek. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; fölálló, hosszas, keskeny, molyhos és törékenyhegyű osztványaival kissé tágas, de nem mély üregben ülő, melynek falain csak szelid ránczocskák mutatkoznak, de ezek a karimára érve elenyésznek s a gyümölcs derekára nem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, sima, gyöngéd, néha csaknem zsirostapintatu, bágyadtan fénylő, elejénte zöldessárga; értével csaknem aranyárga; napos oldalán narancssárgába játszó, de pirosságnak rendszerint nyoma sem látszik rajta. Pontozata elég sűrű, fehérrel szegett, apró, barnás vagy fahéjszínű pettyecskékből álló, inkább vagy kevésbé szembetünő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta, de barnás ragya-szeplőcskék gyakrabban jelenkeznek fölületén.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömött, velős és porhanyó; leve elég bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; kissé nyílt és tagas fiókaiban szép tojásdad, hegyes, pirosasbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid, hegyes kupalaku.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növő, de folyvást egészséges és edzett; korán és a neki kedvező viszonyok közt rendszeren és bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, ritkás, szellős, gömbalaku koro-

nát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, törpe fának is. Kellőleg nyirkos talajban díszlik és terem legjobban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig észrevehetőleg könyökösek, finoman bordázottak; fölálló, vagy nyílt szögekben szétálló; finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, pirossal árnyalt világosbarnák; itt-ott pedig zöldesbarnák; apró, kerek, sárgásfehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok, tojásdadok, igen tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Kicsinyek vagy középnagyok, elég vastag, de nem keményszövetűek; többnyire kerülékesek vagy hosszú tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszú és gyakran félre is csavarodó, éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos völgyesek; nem ívelték, hullámos szélűek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon kissé molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken igen éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony vagy középvastag, elég merev és molyhos, tövénél pirossal kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak, a nyél tövétől kissé fölebb, a nyélre helyezettek, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak és alakúak, laposak, hullámosak; vékony, rugalmas nyelökről rendetlenül föl- és szétálló.

Hasonnevei. *Pepin-d'or de Hughe*; *Hughes Golden-Pippin*; *Hughes neuer Goldpepping*; *Franklins Goldpepping*.

Leírói. *Diel, Hertzschs Garten, X. 92. és 97.*

Flotow, Illustr. Handb. der Obstk. I. 289.

Leroy, Dict. de pomol. III. 391. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közé nem való; mert itt csak ritkán és keveset terem: de almatenyésztésre kedvező helyeken, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos szokott maradni, megérdemlené, hogy nagyban is tenyészszük; mert ilyen helyeken, terméségsége ellen, bizonyára hazánkban sem lehet senkinek panasa.

165. Husvétí piros kalvil.

(Calville rouge de pâques; Rother Oster-Calvill.)

Származása. Bizonytalan. Diel, a német gyümölcsészet hallhatatlan emlékü apostola írta le először: de származását illetőleg egyedül annyit jegyzett fel, hogy a fajt Hágából kapta. Hangzatos nevének köszönheti valószínűleg, hogy nemcsak Németországban, de még hazánkban is el van már terjedve. E hangzatos nevét azonban ritka helyen érdemli meg. Ojtóvesszejét több hiteles helyről is egészen egyezőleg kaptam meg. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon husvétig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is

Alakja. Magas hengeres gömbalakú vagy kuposgömbalakú; mindkét végén többnyire ferdén csonkázott, mert egyik oldalán rendszerint hízottabb, mint a másikon. Zöme száras vége felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden fogyva boltozódik s hengeres-kupos véget alkot és inkább vagy kevésbbé széles karimában végződik. Szára a középhosszú, középvastag, fás, tövénél néha húsos, hegyénél bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett s néha húsos dudorodványtól oda mintegy beszorított. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félignyílt; rendetlenül fölálló, rövid, molyhos osztványaival elég tágas és mély üregben ülő, melynek aljáról számos, lapos ráncz és borda nyulik föl a karimára, melyen éles ormók váltakoznak és ezek a gyümölcs derekán kalvilszerű bordákként huzódnak végig.

Színe. Bőre elég finom, de szívós, sima, gyöngéd és néha csaknem zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldes; értével sárgás zöld vagy világossárga, miből azonban alig tűnik ki tisztán egy-egy foltoeska; mert csaknem az egész fölület sötét tündöszín-vörössel van befuttatva s e színezetben sötétebb piros, keskeny, szakadazott csíkok is észlelhetők néha. Pontozata ritkás, elég szembetűnő; többnyire kissé behorpadtnak látszó, fehér pettyekből álló. Rozsda csak a szárüreg falain szokott mutatkozni és ott sem mindenkor.

Belseje. Húsa sárgásfehér, itt-ott a bőr alatt és az erősebben színezett példányoknál, belsejében is pirosas, elég finom, nem tömött, elejénte roppanós, értével gyöngéd és porhanyó; leve elegendő czukros, gyöngéd savanyúval emelt, elég kellemes, de nem mindenkor és mindenütt kellőleg fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; tágas és nyílt

fiókjában többnyire idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve tompa kupalakú.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és rendkívül bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben elálló és időjárástával lefelé görbülő nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel kellőleg beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes, lapos koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és léczezet melletti művelésre formafáknak is. Mindenütt jól díszik: de csak kellőleg nyirkos talajban képes gazdagon teremni. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, itt-ott szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; hegyök felé sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé nagyrészt csupaszak sötét vörössel árnyalt barnák, tövük felé pedig zöldesbarnák; apró, kerek, itt-ott hosszúak, fehéres pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé hosszúak, lapos-hátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt azonban sűrű, fehér molyhozattal takartak; elég kiálló, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Nagyok, hosszaskuposak, tompahegyűek, igen sűrűn fehér molyhosak.

Leveli. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; hosszúak tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő és többnyire félrecsavarodó, hosszúak, éles hegyben végződők; a vesszők alján csaknem laposak, főleg azonban völgyesek, alig íveltek, itt-ott rendetlenül hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzöldek; széleiken jókora nagy, többnyire tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vékony vagy középvastag, elég merev és molyhos, tövénél violaszínnel kissé belehelt; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái többnyire áridomuak, kevésbé tartósak. Virágrügyet köríró levelei változó nagyságúak és alakúak, többnyire hosszúak és keskeny kerületek, csaknem laposak, hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan elálló.

Hasonnevei. Roode Paasch Apple.

Leírói. Diel. *Sternochsorken*. XXI-ik füzet 14. lapján.

Floto w, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 43. Francia gyümölcsészek munkáiban nem találok leírását.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt is csaknem évenként gazdag termést ígér; de a kötődött gyümölcsöket vagy a napsugarak égetik le vagy a rovarok pusztítják el idő előtt: úgy látszik tehát, hogy kellőleg nyirkos talajt és hűvösebb légmérséket kíván. A hol aztán meg van számára ez a kellék: ott bizonyára hálásan kifizeti a helyet, melyet a kertben elfoglal.

166. Hoya-i aranyrenet.

(Hoyasche Goldreinette.)

Származása. E jeles alma eredetéről Oberdieck, a ki először írta le és ismertette meg, csak gyanítja, hogy Hannoverából, Hoya környékéről származik; mert ott van legjobban elterjedve: de valószínűnek tartja, hogy oda is Hollandból kerülhetett e faj. — Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavasz derekáig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is nagyobb is.

Alakja. Majd lapos gömbalakú, majd hengeres és magasnak látszó gömbalakú; szabályosan boltozott síkfölületű; egyik oldalán csak elvéve hizottabb és emelkedetebb kissé, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem, egyenlően; de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhuzódva boltozódik, mintsem száras vége felé, a hol többnyire szélesebb és laposabb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára néha rövid, vastag, húsos, többnyire azonban hosszás, vagy középhosszú, vékony, fás, majd egyenes, majd kissé görbe; tágas és mély töléséalaku üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félignyílt; fölálló, rövides, törékenyhegyű, molyhos osztványaival tágas, lapos mélyedésben ülő, sőt néha csaknem a fölszínre helyezett. E mélyedés alján és falain csak némi lapos ránczok észlelhetők, melyek azonban a karimán elenyésznek s lapos bordák alakjában a gyümölcs derekára sem vonulnak föl.

Színe. Bőre elég finom, de szivós, sima, száraz- és néha kissé érdes-tapintatu; elejénte sárgászöld; értével aransárga; napos oldalán és a napnak jól kitett példányain csaknem körös-körül gyöngéd pirossal mosott s e színezetben élénkebbpiros, szakadozott csíkokkal is becsapkodott. Pontozata elég sűrű; jókora nagy fehérrel vagy sárgával szegett, fahéjszínű, szögletes pettyek alakjában jelenkező, a piros színben jól szembetűnő. Finom vagy itt-ott kissé érdes rozsdalakzatok vagy szemölcsök és néha barnás ragya-szeplők majd mindig mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa sárgás vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókjaiban számos, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája. Vignövésű, egészszséges, igen edzett; elég korán és igen

bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel, különösen pedig kissé lecsüggő gyümölcs vesszőkkel, jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, lapos gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyessés alatt tartva, formafának is. Mindenütt jól díszlik ugyan, de kielégítő termést csak ott képes adni, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, szelíden bordázottak; fölállóak vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, vörösesbarnák; aljuknál jó darabon fehéres hárttyával takartak; apró, többnyire kerek, fehér pontokkal, majd sűrűbben majd ritkábban, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, csaknem háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak, alig kiálló, észrevehetőleg bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókorá nagyok vagy középnagyok, hasaskuposak, alig hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok, nem vastag, de keményszövetűek; tojásdadok, vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposvölgyesek, széleiken kissé hullámosan fölhajlók, alig íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előre hajló, jókorá nagy és elég éles fogakkal mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszú, középvastag, elég merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal inkább vagy kevésbé színezett; nyílt szögekben föltelé álló. Levélpálhái elég nagyok, lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei inkább vagy kevésbé keskeny tojásdadok, csaknem csatornásak; fölfelé álló nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Reinette Hoyasche.

Leirői. Oberdieck. *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 169.

Más, *Compl. générale*, IX. 171. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Gyümölcseit későn kell leszedni fájáról, különben fonnyadni szokott. Hazánk magasabban fekvő vidékein méltó volna nagyban is tenyésztenünk: de az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén fizetné ki a helyet, melyet a kertben elfoglal.

167. Hó-kalvil.

(Calleville de neige ; Schnée-Calvill.)

Származása. Bizonytalan. Leroy szerint, neve a Van Mons catalogjában volt először fölemlítve. Később Diel is, aki a fajt hihetőleg barátjától Van Monstól kapta, catalogjában csak nevét említi föl és származása egyéb körülményeiről mit sem jegyzett föl. Ojtóvesszejét 1879-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Nálam a fajtán csakhamar bemutatta gyümölcseit s azóta évenként terem nem csak nálam, de a tőlem került vesszőkről Dörgő Dániel, barátomnál, Mező-Túron is, honnan, már két ízben is, szép példányokat kaptam róla mutatónál.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Nagyon huz a téli fehér kalvil alakjához; majd szabálytalan gömbalakú, majd kupos gömbalakú; a derekán végig vonuló számos borda közül némelyek úgy kiemelkednek, hogy a gyümölcs gyakran három- vagy négyszögletűnek látszik. Zöme a középtájnál rendszerint alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé inkább vagy kevésbé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég talpasan fogy el; kelyhe felé pedig néha szeliden, néha kissé hirtelen fogyva, tompakupos végben enyészik el. Szára rövid, gyakran csak egy húsosbuczok; tágnylású, de elég szűk és mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falai majd rozsdamentesek, majd finom, fahéjszínű, sugaras rozsdával bevontak. K e l y h e zárt vagy félignyílt; rendetlenül fölálló, széles, törekenyhegyű, molyhos osztványával tágas és mély üregben ülő, melynek falait ránczok, bordák és barazdák teszik egyenetlenné és karimáját élesen hullámossá. E bordák aztán inkább vagy kevésbé kiemelkedve, az egész gyümölcsön végig vonulnak s annak gömbölydedségét megzavarják s a gyümölcs egyik oldalát híztóbbá és emelkedettebbé teszik, mint a másikat.

Szine. Bőre finom, de szívós, sima, álltában is csak kissé zsiros-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldesfehér; értével sáppadt szalmasárga; napos oldalán aransárga s gyöngéd pirossal mosott vagy csak belehelt. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb, zölddel szegett, fahéjszínű pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsda csak elvéte mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa sárgásfehér, finom, de nem oly gyöngéd, mint a Téli fehér kalvil húsa; leve bő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, sajátzerűen fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt és belső falain fehéres sávokkal harántosan bevonaltott fiókjaiban több-kevesebb, tojásdad, rövidhegyű, ép magot rejtő. Kehelycsöve tölcseralaku, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában elég vigan, később csak mérsékelten növvő, de folyvást egészséges és edzett; korán és igen bőven termő, fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle alma-alanyon; alkalmalmas szálas fának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik, de kellőleg nyirkos talajban bővebben is, szebb gyümölcsöket is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszaradó, laza talajban. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; aljuk felé ritkásan, hegyök felé sűrűn fehérmolyhosak violaszín-pirossal árnyalt szennyesbarnák; apróbb-nagyobb többnyire kerek, fehér pontokkal nem sűrűn, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélküzűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövidek, igen tompahegyűek, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömök-tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok; elég vastag, de hajlékony-szövetűek, széles tojásdadok, itt-ott hosszas kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, hosszabb vagy rövidebb, kissé félrecsavarodó, éles hegyben végződők; csaknem laposak, de a vesszők hegye felé völgyesek; inkább vagy kevésbé íveltek; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos fűzöldek; széleiken jókora nagy, igen tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vastag, merev és molyhos, tövénél halvány pirossal kissé belehelt; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég széles-lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskeny kerülékesek, laposak, hullámosak; hosszúak, hajlékony nyelökről lankadtan lefelé csügghők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 187.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstkunde.* VIII. 3. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Olyan mostoha viszonyok közé, milyeneket vidékemen talál, nem való e faj; mert itt keveset és csak kedvező évjárással terem: de hazánk hegyes vidékein, sőt még az alföldön is, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, megérdemelné, hogy nagyban is tenyészszük; mert ilyen helyeken termékenysége ellen csak ritkán lehet panaszunk.

168. Hartwig őszi almája.

(Hartwigs Herbstapfel.)

Származása. E kitünő őszi almát Hartwig, műkertész nyerte Lübeckben. Oberdieck, a kivel a fajt Harwig megismertette, terjesztésre méltónak találván, azt körülményesen leírta; de származásáról egyéb adatot nem jegyzett föl leírásában. Ojtóvesszejét 1872-ben Oberdiecktól kaptam Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érsideje. Nálam sept. elejétől oct. elejéig; hűvösebb tájakon dec. végéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Többnyire magasnak látszó, kupos gömbalakú; néha rövid hengeralakú; egyik oldalán néha húzottabb kissé, mint a másikon. Zöme többnyire a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s többnyire tompa-kupos véget alkot. Szára rövides vagy középhosszú, vékony, fás, molyhos, ritkán emelkedik fölebb a szármélyedés karimája színvonalán; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falain csak néha mutatkozik némi finom, sugaras rozsdamáz. Kelyhe zárt, vagy félignyit; fölálló és sokáig zölden maradó, molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tág és nem mély üregben ülő, melynek alja és falai ránczosak s karimáján hullámos emelkedések láthatók, melyek inkább vagy kevésbé kiemelkedő, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekán is végig vonulnak s annak kerekedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte fehéres-zöld; értével világossárga; napos oldalán hosszabb vagy rövidebb, szakadozott, piros csíkokkal sűrűn becsapkodott s itt-ott vérpíros foltokkal márványozott, mely színezet mindikább elhalványultan, gyakran a gyümölcs árnyas oldalára is áthúzódik. Pontozata ritka; apró, fehér pettyekből álló, még a piros színben is csak kevésbé szembetűnő. Rozsdafoltok vagy barnás ragya-szeplők csak ritkán mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy kissé sárgásba játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve bő vagy elengedő, czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyilttengelyű; fiókjaiban apró, tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve öblös-hengeres, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növe, de egészséges és igen edzett; elég korán, rendszeren és bőven termő; nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos és kellőleg szellős, gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és nyesés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban bővebben is, szebb gyümölcsöket is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vastagok, hegyök felé sem igen vékonyodók; egyenesek, kissé könyökösök; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem bordázatlanok; ritkásan és igen finoman molyhosak; nagyrészt azonban csaknem csupaszak, vörös színű árnyalt barnák; aljuknál itt-ott, finom, fehér hártyával fátolozottak; apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembeütően pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; majd alig, majd eléggé kiemelkedő, laposbordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, karsu tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Jókorá nagyok; vastag és keményszövetűek; kerülékesek; rövidke, többnyire félrecsavarodó, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-teknősök, alig íveltek, széleiken hullámosak; nyelökről részsunt fölfelé állók vagy csaknem vízirányosan elállóak; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és szabálytalanul fűrészszek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag és merev; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskeny-láncsásak, szétállóak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei vékonyszövetűek, hosszas kerülékesek, laposak, hullámosak; nyelökről mereven szétterülőek.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obsth.* VIII. 267. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is ritkán marad teljesen meddő. Finomízű gyümölcsei végett széles elterjesztésre méltó mindenütt, a hol a talaj nyáron át sem veszti el minden nyirkosságát.

169. Hodenberg renetje.

(Von Hodenberg's Reinette.)

Származása. Bizonytalan. Valószínű azonban, hogy Hanoverában, Hudemühlen határában kelt magról; mert Oberdieck onnan kapta Tausch, administrátortól, aki azt állítja, hogy náluk egy haldokló vén fáról kezdett e faj elterjedni, melyet Oberdieck a Gravensteini alma méltó versenytársának és így hazájában terjesztésre kiválólag méltónak talált. Minthogy e fajjal azonosnak vehetőt a gyümölcsészek munkáiban még nem talált; mint még ismeretlen gyümölcsöt, Hodenberg, egykori hanoverai miniszter nevére elkeresztelve leírta és kezdte elterjeszteni. Ojtóvesszejét Oberdiecktól, 1873-ban kaptam Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb.

Alakja. Két végén belapított gömbalakú; néha magasnak látszó gömbalakú; rendszerint szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájról vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé néha kissé összehúzódnak boltozódik, mintsem szára felé, a hol rendszerint szélesebb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára rövid, többnyire vékony, fás, molyhos; majd csinosan kikanyarított, majd kissé szabálytalan tölcserálatu és elég mély üregbe helyezett, melynek falai rendszerint rozsdamentesek. Kelyhe zárt vagy félignyit; fölálló, hosszashegyű, sokáig zölden maradó, széles és molyhos osztványával kevésbé tágas és nem mély üregben ülő, melynek aljáról csinos ránczok vonulnak a karima felé s ott ellapulván, észrevehető lapos bordákként csak néha vonulnak a gyümölcs derekára is, de annak kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, sima, értével kissé zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldes-sárga; értével szép világos-sárga; napos oldalán igénytelen pirossal színezett s e színezetben élénkebb-piros, szakadozott csíkokkal szelíden tarkázott. Pontozata ritkás, de elég szembetűnő; zölddel szegett barnás, de a piros színben, fehérés pettyeckéből álló. Rozsdaalakzat csak elvétve találkozik fölületén.

Belseje. Húsa fehér, néha némi sárgásba játszó fehér, finom könnyű, gyöngéd, olvadó; leve bő, czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja nyit-tengelyű; zárt vagy kissé nyit fiókjaiban sötétbarna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Faja. Elég vígnövész, egészséges és elég edzett; korán és a neki kedvező helyen, rendszeren és bőven termő; fölálló vagy kissé nyit

szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, gömbalakú koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva formafáknak is. Vidékem mostoha viszonyai közt kissé megsínylette a tartós szárazságot, miből következtethető, hogy csak kellőleg nyirkos talajban dísztlik és terem legjobban. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyők felé is csak alig vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; sűrűn, de igen finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, sárgásbarnásak, hegyők felé violaszínnel árnyalt barnák; aljuknál finoman fehérhártyásak; apró, kerek, fehér pontokkal igen ritkásan és alig észrevehetőleg pontozottak; elég rövid levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, szélestalpuak, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, szürkével sűrűn tarkázott szennyesbarnák.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; kerületesek vagy hosszúas tojásdadok; többnyire szabályosan elkeskenyedő, hosszúas, éles hegyben végződők; a vesszők alján csaknem laposak, a vesszők hegye felé pedig csatornásak; majd alig, majd éppen nem ívelték; nyelőkről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, fénytelenek, világos zöldek; széleiken igen előre hajló, tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vastag és elég merev, molyhos, tövénél pirossal kissé belehelt; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái hosszúak, áridomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, keskenyebbek mint a vesszőkön levők, laposak vagy igen laposvölgyesek; hosszúas, vékony, hajlékony nyelőkről lankadtan lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. O berdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 261. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre; mert itt gyümölcsei a siettetett érés folytán kellő finomságukat kifejteni nem képesek; míg hűvösebb tájakon fája is termékenyebb, gyümölcsei pedig finomabb-ízűek és tartósabbak lesznek.

170. Hagymaalaku masánczki.

(Oignon de Borsdorf; Zwiebel-Borsdorfer.)

Származása. Régi, bizonytalan. A gyümölcsészek semmi határozott adatot nem tudnak felhozni származásáról: legfőlebb gyanítják valamennyien, hogy vagy Hollandból vagy Németországból kellett származnia. Mindenfelé el van már terjedve a világon. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje: Nálam nov. febr.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kised; rendszerint kisebb a középagnálnál.

Alakja. Sajátszerű, a többi almák alakjától nagyon elütő s többnyire a lapos hagyma-alakját leginkább megközelítő; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme középtájr esik, honnét szára felé gyakran összbhuzódva boltozódik, mintsem kelyhe felé s kelyhes végén rendszerint szélesebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára hosszú vagy hosszas, vékony vagy igen vékony, fás, kissé bunkósan végződő, többnyire pirosasbarna; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falait majd finom, majd érdes és néha az üreg karimáján túl is terjeszkedő rozsdamáz borítja. Kelyhe félignyílt; összehajló, de hegyökkel többnyire hátragörbülő, rövid és molyhos osztványaival széles, lapos mélyedésben ülő, melynek aljáról finom ránczok nyulnak a karima felé, a hol aztán elenyésznek s a gyümölcs derekára nem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, de szivós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld, értével világos szalmasárga; napos oldalán szép karminpirossal belehelt és néha bemosott. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb, szürkés pettyekből álló, elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok s itt-ott egy-egy kiemelkedő rozsdás szemölcs, gyakran találkoznak fölületén.

Belseje. Húsa sárgásfehér, finom, igen tömött, porhanyó; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeres-ízű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyílttengelyű; fiókjaiban laposas, tojásdad, barna, ép magvakat rejtő. Kehelyesőve igen rövid kupalakú.

Fája. Mérsékelt-növéssű, de egészséges és igen edzett; elég korán és, ha jól kinőtte magát, rendszeren és bőven termő; föl- és szétterjeszkedő s időjáráttal lefelé is konyuló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel csak mérsékeltlen ruházkodnak be; ritkás lombozatu, lapos gömbalaku koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon jól díszlik; szálasfának legalkalmasabb; mindenütt jól díszlik ugyan: de, hogy bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, vékonyak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; ritkán egyenesek, igen könyökösek, csaknem bordázatlanok; többnyire elég nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban ritkásan és finoman molyhosak; ért korukban csaknem végig csupaszak, szőkés vagy pirosasbarnák; tövük felé finoman fehérhártyások; apróbb-nagyobb, kerek, fehér pontokkal sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé hosszaskak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; majd alig, majd eléggé kiálló, két szélén, itt-ott, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kissé hasaskuposak, elég rövidek, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok, elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszaskak hegyben végződők; laposak vagy széleiken csak kissé főlhajlók, nem íveltek; nyelökről részsunt fölfelé állók, alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, kissé fényesek, homályos fűzőldék; széleiken előrehajló, éles vagy kissé tompa fogakkal elég mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, itt-ott pedig csaknem középhosszú, középvastag, merev, molyhos, tövénél violaszínpirossal színezett; többnyire részsunt fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, fonál- vagy áridomuak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei kerülékesek, lágy-szövetűek, laposak, szeliden hullámosak; vékony, rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Reinette platte; Borsdorf Ognon; Scheibenapfel; Zwiebel-Maschancker.

Leirói. Diel, *Kernobstsorten*, V. 132.

Flotow, *Illustr. Handb. der Obstkunde*, I. 305.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 507.

Mas, *Le Verges*, IV. 41. és sokan mások is.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak ritkán és keveset terem. Hazánk emelkedettebb-fekvésű és így gyümölcsenyésztésre kedvezőbb vidékein, bizonyára nem lehet panasz termékenysége ellen sem, és ott aztán megérdemli, hogy minden kertben helyet jutassunk számára.

171. Harbert renetje.

(Reinette Harbert; Harbert's Reinette.)

Származása. Bizonytalan. Diel, a ki legelőször írta le e fajt, Arnsteinből, Vesztfaliából, a gyümölcsészet egyik buzgó barátjától, Harberttől kapta és azt gyanítja, hogy a Vesztfaliában egykor létezett, számos zárdá egyikéből vagy másikból származhatott. Napjainkban mindenfelé, de különösen Németországban nagyon el van terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Majd magasnak látszó gömbalakú; majd lapos és kupos-gömbalakú; rendszerint szabályosan boltozott síkfölületű s egyik oldalán csak néha és kevésbé hízottabb, mint a másikon. Zöme a közep-tájánál többnyire alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szelíden majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint szelíden összehúzódva boltozódik s inkább vagy kevésbé szűk és majd szelíden hullámos, majd sík és lapos karimában fogy el. Szára rövid, vastag, néha pedig középhosszú, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de elég szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, áttetsző, zöldes vagy fahéjszínű, néha szakadozott sugarakban az üreg karimáján is túlterjeszkedő rozsdá szokta borítani. Kelyhe nyílt, néha pedig zárt vagy félignyílt; fölálló, hosszas, keskeny és molyhos osztványaival majd tágas, lapos, majd szűk és elég mély tányéralakú üregben ülő, melynek falain finom, lapos ráncocskák láthatók, de ezek az üreg karimáján elenyésznek s a gyümölcs derekára, lapos bordák alakjában, észrevehetőleg nem vonulnak föl.

Szine. Bőre finom, de szívós, sima, száraz, de álltában néha zsiros-tapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldes szalmasárga; érté-vel élénk citromsárga; napos oldalán csaknem aransárga vagy némi gyöngéd-pirosall belehelt és kissé élénkebbpiros, szakadozott csíkokkal is szelíden becsapkodott. Pontozata elég sűrű, apróbb-nagyobb, fahéjszínű vagy csak a bőr alúl áttetsző, fehér pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok csak elvétve mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa sárgás vagy sárgásba játszó fehér, finom vagy elég finom, velős és porhanyó; leve bő, ezukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja igen nyíltengelyű; tágas és nyílt fiókjaiban több-kevesebb, ép, hosszas, pirosasbarna, sovány, gyakran pedig idétlen magot rejtő.

Kehelycsőve majd kupalaku, majd tölcseáralaku, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Vignövész, egészséges és edzett; nem éppen korán, de, ha jól kinőtte magát, elég bőven termő; kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva, gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és bőven. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösök; finoman bordázottak; fölállók vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; hegyök felé elég sűrűn fehérmolyhosak; aljuk felé fehéres hártáival fátyolozottak, itt-ott simák, csaknem fényesek, pirossal árnyalt barnák vagy zöldes-barnák; apró, kerek, fakó pontokkal elég sűrűn, de alig szembetünőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban kissé hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hosszúas tojásdadok, kissé hegyesek, szürkével és pirossal árnyalt sötétbarnák, néha igen sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vastag és elég keményszövetűek; széles tojásdadok, itt-ott csaknem szívalakúak; többnyire hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, szurós hegyben végződők; széles völgyesek vagy lapos-teknősek, alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók, de hegyökkel félregöbölők; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, élénk zöldek; széleiken elég éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy keskenylándsásak, szétállók, tartósak, Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, többnyire, kerülékesek, laposak, hullámosak, mereven szétállók.

Hasonnevei. Harberts Rambourreinette; Harberts Reinertartiger Rambour.

Leírói. Diel, *Heznobtsorten*, almákat és körtéket tárgyzó V. 44.

Oberdieck, *Illust. Handbuch der Obstb.* IV. 163.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 694.

Észrevétel. Hazánk magasabban fekvő hegyes vidékeire való e faj kiválólag és nem az alföldre; mert itt gyümölcsei erőtetve érnek s kellő finomságukat csak ritkán képesek kifejteni. Almatenyésztésre kedvezőbb helyeken, hol a talaj nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, hiszem, hogy még az alföldön is hálásan ki fogja fizetni a helyet, melyet kertünkben elfoglal.

172. Grange aranypepinje.

(Goldpepping von Grange.)

Származása. E jeles almát is Knight, hires angol gyümölcsész nyerte a múlt század végén és pedig szintén olyan mesterséges termékenyítés útján, mint a Downtoni pepint. (Lásd e munka I. köt. 373. lapján.) Bárha nagyon megérdemelné az elterjesztést; még napjainkban is csaknem az újdonságok közé sorolható. Öjtővesszejét 1871. kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Fajfámon gyakran termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. elejétől, sept. végeig; hűvösebb tájakon karácsonig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Inkább vagy kevésbé laposas gömbalakú; szabályosan boltozott síkfölületű. Zőme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de néha, kelyhes vége felé kissé összebb is huzódva boltozódik s mindkét sarkán laposas és szűkes karimában végződik. Szára rövid, vastag, húsos, néha középvastag, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; szűk és nem mély üregesébe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falait néha finom, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe elég nagy, nyílt vagy félignyílt; összehajló vagy pedig csaknem csillagalakulag szétterülő, törekenyhegyű, molyhos osztványaival tágas és igen lapos mélyedésben ülő, melynek alján egyenetlen, lapos ránczok és húsos dudorkák láthatók, de karimája nem hullámos s a gyümölcs derekán többnyire nyoma sincs a bordás emelkedéseknek.

Színe. Bőre elég finom, sima, gyöngédtapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte zöldessárga; értével aransárga; napos oldalán is csak kissé élénkebb sárga s néha némi, igen gyöngéd pirossal szeliden belehelt; többnyire azonban nyoma sincs rajta a pirosságnak. Pontozata ritkás, fehérrel szegett fahejszínű pettyekből álló, inkább vagy kevésbé szembetűnő. Rozsdá-alakzat csak ott látszik fölületén, ahol a bőr, fejlődés közben, sérülést kapott.

Belseje. Húsa sárga vagy fehéres sárga, finom, tömött, porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja csaknem zárttengelyű; zárt és szűkes fiókjai mindenikében két-két, hosszukás, szögletes, vörösesbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid és tágas kúpalaku.

Fája. Elég vígnövész, egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, elég merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kelőleg szellős, gömbalaku koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaala-

nyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt csak akkor terem bőven és szépen kifejlődött gyümölcsöket, ha a megelőző év nedves volt s a következő tavasz elég hűvös arra, hogy a rovarokat meggátolja a mutatózó termés elpusztításában. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, középvastagok, hegyük felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, finoman bordázottak; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, aljuknál olajszínű-barnák, hegyüknél és napos felőkön pirosasbarnák; apró, többnyire kerek, fehéres pontokkal sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; elég kiemelkedő, bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kissé hosszaskúposak, alig hegyesek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok, elég vastag és keményszövetűek; a vesszők alján hosszas, főlebb pedig rövides tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen lapos völgyesek, alig íveltek; a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzőldék; széleiken előre hajló, éles, kettős, sőt hármás fogakkal is, nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövides, elég vastag és merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal inkább vagy kevésbé színezett; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kerülekesek, laposak, kissé hullámosak; rendetlenül szétálló nyeleikről kissé ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Grange; Grange's Apple.

Leirói. Oberdieck, *Illust. Handb. der Obst.* IV. 130. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése; míg almatenyésztésre kedvező helyeken, hazánkban is méltó volna, hogy minden kertben helyet juttassunk számára.

173. Grignon-i alma.

(Olv. Grinyoni.)

(Pomme de Grignon.)

Származása. E jeles alma Franciaországból származik. Tours városnak 1862-ben elhalt, híres orvosa, Bretonneau 1858-ban ismertette meg Leroyval, a ki aztán később leírta e fajt és el is terjesztette. Valószínű, hogy Versailles mellett, Grignonban kelt magról s azért kapta fönnebbi nevét is. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam sept. oct.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű, de vidékem mostoha viszonyai közt csak II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Hasas, kúpos gömbalakú; szabálytalanul boltozott buczkos és bordás-fölületű; egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedetebb, mint a másikon. Zöme többnyire középtájra vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles és lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s többnyire ferdén álló karimában enyészik el. Szára igen rövid, vastag vagy közep-vastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsa szokta eltakarni. Kelyhe zárt, néha félignyilt; rendetlenül fölálló, rövidebb vagy hosszabb, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival szűk mélyedésben ülő, melynek alját, falait és karimáját gyakran, rendetlenalaku dudorok, ránczok és bordák teszik egyenetlenné és e bordák inkább vagy kevésbbé szembetűnőleg a gyümölcs derekára is föl-vonulnak s annak kerekedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, vékony, sima, gyöngéd, és értével kissé zsi-rostapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte fehéres zöld, értével zöldes-sárga, napos oldalán arany-sárga vagy sárgáspirossal belehelt s e színezetben élénkpiros, szakadozott csíkokkal is, inkább vagy kevésbbé sűrűn becsapkodott; árnyékban nőtt példányain azonban, csaknem teljesen hiányzik a pirosság. Pontozata finom, ritkás, elég szembetűnő. Rozsa csak elvétve találkozik rajta; de ragyaszeplők gyakrabban mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba és néha zöldésbe is játszó fehér, finom, vagy elég finom, kissé laza és porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden fűszeresízű. Kár, hogy nagyobb példányainak húzában gyakran taplós foltok támadnak; hiszem azonban, hogy e nem ajánló tulajdonsága csak vidékem mostoha viszonyai közt mutatkozik. Magtokja nyilttengelyű; nyílt

és tágas fiókaiban számos, hegyes, pirosasbarna, ép, néha csak idétlen magot rejtő. Kehelycsőve kúpalaku, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé mélyen lehatoló.

Faja. Vignővészű, erőteljes, igen edzett; korán és rendkívül bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben kissé rendetlenül fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel kellőleg beruházkodnak, elég lombos, de ritkás, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyessés alatt tartva formafáknak is. Mindenütt jól díszlik és terem is: de az alföld melege siettetve érleli gyümölcseit, melyek különben nagyságuk mellett is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyők felé is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, noha könnyökösek, kissé bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben elálló; finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, zöldes barnák, pirossal kissé árnyaltak; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszú, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, elég duzzadhatóak, ke-rekhegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, hasaskúposak, tompahegyűek, barnával tarkázottak, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Jókora nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; hosszú tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszú, éles hegyben végződők; laposteknősek, itt-ott csatornásak; széleiken rendetlenül hullámosak; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, csaknem sötétzöldek; széleiken majd tompa, majd elég éles fogakkal elég mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag és merev, finoman molyhos, tövénél violaszínnel kissé belehelt; nyílt szögekben elálló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, hosszú, keskeny és hegyes-lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, többnyire kerülékesek, laposak, hullámosak; nyelökről mereven és csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 342. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Nem illik be alföldi viszonyaink közé; mert itt, mint már említém, erőtetve és akkor érnek gyümölcsei, a mikor a jobb gyümölcsökben kedvünkre válogathatunk. Hazánk hegyes vidékein azonban megérdemli, hogy minden kertben helyet szorítsunk számára. Tegyük vele kísérletet!

174. Focke renetje.

(Focke's Reinette.)

Származása. E jeles téli-alma Oberdieck szerint Bremából, a Vegesack melletti St.-Magnusból származik. Ott kelt-e magról? Ki volt az a Focke, a kinek nevéből lett keresztelve? E kérdésekre még senkitől sem hallottam feleletet. Ojtóvesszejét 1872-ben ajándékban küldötte meg nekem Oberdieck, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. febr.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Két végén belapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme középtájra, vagy csak kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik, de száras végén mindig szélesebb karimában fogy el, mintsem kelyhes végén. Szára majd rövid, majd középhosszú vastag, vagy középvastag, húsos vagy fás, bunkósan végződő; majd csinosan kikanyarított, majd völgyes és emelkedéssel tölcseralakú, szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd áttetsző, finom, szürkés, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe kicsi, zárt; bokrétásan fölálló, rövid, molyhos osztványaival szűk és nem mély tányéralakú üregben ülő, melynek alján és falain csak néha láthatók némi szelid ráncok; de ezek, bárha az üreg karimáját nem teszik is hullámossá, mégis néha elenyésző laposbordák gyanánt a gyümölcs derekán is nyomozhatók.

Szine. Bőre finom, de szivós, sima, itt-ott kissé érdes és száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejente sárgás-zöld; értével homályos-sárga; napos oldalán és néha csaknem köröskörül, egész fölületén inkább vagy kevésbé sötét vérpirossal bemosott vagy színezett. Pontozata apró, alig szembetűnő, többnyire csak a bőr alúl áttetsző, fehéres pettyesekéből álló. Rozsdaalakzatok majd minden gyümölcsön fordulnak elő és pedig majd nagyobb foltokba összefolyt érdes szalagokban, majd porszerűen, áttetsző, finom fátyolként elterítve a gyümölcs fölületén.

Belseje. Húsa sárgás, az erősebben színezett példányoknál pedig, a bőr alatt pirosba játszó, finom, tömött, roppanós, teljes értével elég porhanyó; leve elég bő, igen czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja csaknem egészen zárttengelyű; szűk és zárt fiókjaiban számos, hosszúkás, szögletes, sovány, barna, ép

néha pedig idétlen magot rejtő. Kehelycsöve öblös, hegyes kupalaku, a gyümölcsbe meglehetősen lehatoló.

Faja. Erőteljes, vígnövésű, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól díszik: de, hogy bőven teremhessen, ez is megköveteli, mint minden almafa, hogy a talaj kellőleg nyirkos legyen. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, szelíden bordáztottak; fölállóak vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; itt-ott fehérmolyhosak; nagyrészt azonban csupaszak, világos pirosasbarnák, árnyas felőkön és tövük felé pedig sárgás vagy zöldesbarnák; igen apró, kerek, vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal igen sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, tompahegyűek, lapulók, szürkével mosott vagy tarkázott sötétbarnák; elég kiemelkedő, három bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, szürkével és sötétbarnával árnyalt pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Jókorá nagyok vagy középnagyok; elég vékony és hajlékony szövettűek; széles kerületesek; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposteknősek, nem íveltek; itt-ott, főkép a nagyobbak, széleiken hullámosak; nyelökről rézsunt elállóak; alsó lapjukon molyhosak és durván eresek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, homályos fűzőldék; széleiken kissé nagyobb, tompa fogakkal nem mélyen és szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, de rugalmas, molyhos és alsó felén egész hosszában violaszínpirossal belehelt vagy befuttatott; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, keskenylándsásak, szétállóak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei igen vékony és lágyszövetűek, laposak; fölálló vékony, rugalmas nyelekről rendetlenül szétállóak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Oberdieck, *Der Obstgarten*, 1881-dik évi folyam 402. lapján. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Hazánk hegyes vidékein s általában mindenütt, a hol a viszonyok almatenyésztésre kedvezők, érdemes volna e jeles fajt nagyban is tenyésztenünk: de olyan mostoha viszonyok közt, a mi-lyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

175. Frémy.

(Pomme Frémy.)

Származása. E jeles alma Frankhonból a Maine és Loire megyéből származik. Leroy szerint, bizonyos Frémy-nevű bérlő nyerte volt magról, Cherré községében. A hatvanas évek alatt kezdett csak fönnbbi neve alatt elterjedni és még napjainkban is az újdonságok közé tartozik. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek jóhírű faiskolájából, Plantièresből. Fajfámon több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy: gyakran kissébb is, nagyobb is.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalakú; néha bordás hengeralakú; különben elég széptermetű. Zöme középtájra esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül szép kerek, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szintén szeliden gömbölyödve boltozódik s többnyire kissé ferdén álló karimában enyészik el. Szára rövid, elég vastag; néha középhosszú, középvas-tag, fás, bunkósan végződő; inkább vagy kevésbbé szűk és ritkán mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falait többnyire igen finom, néha az üreg karimáján is tulterjeszkedő rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe zárt, néha félignyilt; felálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé tágas és nem mély tányéralaku üregben ülő, melynek aljáról finom ránczok indulnak a karima felé, a hol szeliden ormós emelkedéseket alkotnak, aztán néha lapos bordákként a gyümölcs derekára is észrevehetőleg föl-vonulnak s a gyümölcs egyik oldalát kissé hízottabbá teszik, mint a másikat.

Színe. Bőre finom, de szivós, sima, néha kissé érdestapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldessárga; értével kanári-sárga; napos oldalán néha igénytelen pirossal kissébb-nagyobb darabon belehelt. Pontozata elég sűrű; kissébb-nagyobb fakó pettyescskékből álló, elég szembetűnő. Finom fahéjszínű rozsdá nemcsak szárüregében, de néha apróbb-nagyobb foszlányokban, a gyümölcs fölületén egybeült is észlelhető.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömött, roppanó, de teljes értével elég porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt; igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magtokja csak kissé nyilttengelyű; zárt fiókjában lapos, többnyire idétlen magot rejtő. Kehelycsőve igen rövid kupalaku.

Fája. Erőteljes, edzett; korán és igen bőven termő; föl- és szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva formafáknak is. Mindenütt jól díszlik, de kellőleg nyirkos talajban bővebben is, szebb gyümölcsöket is terem, mintsem kertem könnyen kiszáradó, laza talajában. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, finoman bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; csaknem egész hosszukban fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, hegyök felé pedig világos gesztenyeszínűek; igen apró, hosszúak vagy kerek, fehérres pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kuposak, kissé duzzadt-hátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; kissé kiálló, hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hasaskuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; igen hosszúak tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; többnyire mind csatornásak, alig íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos-zöldek; széleiken előrehajló éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészeselek. Levélnyelők rövidek, igen vastag, merev, finoman molyhos, tövénél élénk violaszínnel mosott vagy színezett; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy lándzsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposteknősek; fölfelé álló nyelökről, bokrétásan szétállóak.

Hasonnevei. Gelineau.

Leirói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 316. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Hazánk almatenyésztésre kedvező vidékein méltó volna nagyban is tenyésztenünk; száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

176. Nemes sóvári.

(Edler Sóvári-Apfel.)

Származása. Bizonytalan. Hazánkban tudtommal még csak Abauj-megyében van elterjedve. Külföldön valószínűleg ismeretlen még, mert Németország egyik, legnagyobb gyümölcsésze, Dr. Lucas Ede előtt, kinek a gyümölcsöt bemutatták, még egészen ismeretlen volt. E terjesztésre méltó, jeles hazai almánkról 1882-ben kaptam leírásra alkalmas gyümölcspéldányokat is, ojtó vesszőt is, Sziklay Ede, birtokos, kedves öcsémről, Jánokról. Nálam még nem termett: de arról, hogy Sziklay öcsém nekem a valódi fajt küldötte meg, kezeskedni merek.

Érésideje. Nálam hihetőleg oct. dec.; Felső-Magyarországon, Sziklay öcsém szerint tavaszig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Többnyire nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Két végén belapított gömbalakú; gyakran hízottabb kissé az egyik oldalán, mint a másikon, különben elég szabályosan boltozott; mert derekának kerekdedségét, a rajta néha-néha észlelhető bordák vagy éppen nem, vagy csak alig zavarják meg. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem teljesen egyenlően boltozódik. Szára rövid, ritkán emelkedik a szármélyedés karimája színvonalaig, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falai többnyire rozsdamentesek s keskeny, piros csíkokkal sűrűn eltakartak. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; föllálló, de hegyökkel hátragörbülő, rövid és molyhos osztványaival tágas és elég mély, többnyire szépen kikanyarított és nem ránczosfalu üregben ülő, melynek karimája ritkán mutat észrevehető hullámos emelkedéseket.

Színe. Bőre finom, sima, gyöngédtapintatu, fáján szép hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte sápad-zöld; értével viasz-sárga, miből azonban csak az árnyékban nőtt példányoknál tűnik ki tisztán egyegy nagyobbka folt; mert az egész fölület halványpirossal van eltakarva és e színezetben sötétpiros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csíkokkal és pettyekkel sűrűn tarkázva. Pontozata igen ritka, apró, fehéres, még a piros színben is csak itt-ott tűnik szembe. Rozsdafoltok vagy ragyaszeplők csak elvétve találkoznak rajta.

Belseje. Húsa hófehér, a bőr alatt pirosba játszó, finom és gyengéd; elejénte roppanós; teljes értével velős és csaknem olvadó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyíltengelyű; fiókjaiiban hosszas, karcsú, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kupalaku.

Fája.*) Elég vígnövésű, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Mindenféle almaalanyon díszlik; alkalmas szúlasfának is, formafáknak is. Úgy látszik, mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; elég sűrűn, de finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, vörösesbarnák; apró, kerek, sárgás pettyekkel ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, tompahegyűek, lapulók, vörösesbarnák, elég sűrűn fehér-molyhosak; elég kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Nagyok, kuposak, aljuknál szennyes violaszínűek, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok, elég vékony és hajlékonyszövetűek; széles tojásdadok vagy kerülekeseek; inkább vagy kevésbé hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles és többnyire félrecsavarodó hegyben végződők; laposteknősek; kissé íveltek és hullámosak; alsó lapjukon ritkásan és finoman molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előre görbülő, tompa vagy kissé éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid, elég vastag és merev, molyhos és tövénél violaszínpirossal színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái majd áridomuak és nem tartósak, majd rövid lándsásak és tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, de aránylag sokkal keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, szeliden hullámosak; hosszas, rugalmas nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Valószínűleg ez az első leírása.

Észrevétel. Mennyire fog beválni alföldi viszonyaink közé? azt csak bővebb tapasztalás fogja megmondhatni; hiszem azonban, hogy almatenyésztésre kedvező helyeken mindenütt hálásan kifizeti a helyet, melyet számára juttatunk.

*) A növényzet leírásához szükséges adatokat Sziklay öcsém volt szíves nekem szolgáltatni.

177. Beregi sóvári.

Származása. E kitünő almafaj Beregmegyében Munkács vidékén és a Tiszaháton emberemlékezet óta nagyban el van terjedve. Nem ritkaság ott e fajból száz éves fákat is találni. Hol született a világra? Mikor kezdett elterjedni? arról senki sem jegyzett föl adatokat. Könyveim át meg átkutattam: de hozzá hasonló fajt egyet sem találtam. Bizonyára édes hazánkban kellett a világba lépnie. Bizonytalan értelmű, „sóvári“ neve lehetett csak az oka, hogy e gyönyörű színezetű, finom, tartós és szállításra igen alkalmas gyümölcs már eddig is mindenfelé el nem terjedt a világon. Ojtvesszejét Sárkány Gábor, községi iskola-igazgató, kedves öcsém 1884. tavaszán küldötte meg hozzám Munkácsról. Nálam még nem termett: de említett öcsém szíveségéből hozzájutván a leíráshoz szükséges adatokhoz már is bemutathatom e kitünő fajt körülményes leírásban.

Érésideje. Nálam valószínűleg oct. dec.; Beregmegyében tavaszig is eltart.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege-, háztartási és piaczos-gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Két végén belapított és többnyire magasnak látszó gömbalakú, néha pedig hengeres gömbalakú. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s elég széles, többnyire egyenetlen hullámos karimában végződik el; kelyhe felé pedig kissé összehúzódva boltozódik és szintén elég széles, lapos karimában enyészik el. Szára rövid, vékony vagy középvastag, fás, tágnylásu, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek finom, áttetsző, sugaras rozsdával kissé bevont falai, kivált pedig karimája jellemzőleg bordásabbak, mint a gyümölcs dereka vagy kelyhes vége. Kelyhe kicsi, zárt; összeboruló, rövidke és molyhos osztványaival tágas, lapos mélyedésben, húsos forradások és dudorok közé mintegy beszorított. E mélyedés karimája bár nem szabályosan sík, de alig hullámos és a gyümölcs derekán a bordák észrevehetőleg csak ritkán emelkednek ki.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima, gyöngéd, de nem zsirostopintatu, igen fényes; elejénte sárgás zöld; értével szalmasárga vagy bágyadtsárga; miből azonban gyakran, csak itt-ott tűnik elő tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölület bágyadt sárgáspirossal van eltakarva s e színezetben lángos vérpiros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csíkokkal inkább vagy kevésbé sűrűn becsapkodva. Pontozata ritkás, alig észrevehető. Rozsda nem mutatkozik fölületén: de egy-egy, barnás ragyaszeplő néha találkozik rajta.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, nem tömött, roppanós, teljes értével porhanyó; leve igen bő, igen czukros; gyön-

géd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja egészen nyílttengelyű; nyílt és tágas fiókaiban szép tojásdad, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid, hegyes kupalaku.

Fája. Erőteljes, igen edzett; korán, rendszeren és igen bőven termő; rézsunt fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szörveikkel hamar és jól beruházkodnak, sűrűlombos koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva egyéb alakú fának is. Beregmegyében úgy a Tisza melléken, mint a hegyes vidék sárga agyagjában és kövecses talaján jól díszik s hiszem, hogy kellőleg nyirkos talajban bárhol is jól fog díszeni. Gyümölcssei nagyságuk mellett is jól daczolnak a szelekkel s kötődésük után a kései fagyokkal is.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyők felé lassudan elvékonyodók; egyenesek; alig észrevehetőleg könyökösek; csaknem bordázatlanok; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is csak hegyők felé, ritkásan és finoman molyhasak; ért korukban nagyrészt csupaszak, pirosas-barnák, aljuk felé zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehérés pontokkal sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, csaknem háromszögűek, laposhátúak, kissé tompahegyűek, lapulók, pirosas gesztenyeszínűek, nagyrészt azonban fehér-molyhozattal sűrűn takartak; alig kiálló, röviden és laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hasastojásdadok, tompahegyűek, szürkével tarkázott pirosasbarnák.

Levelei. Az erősebb hajtásokon elég nagyok, egyebütt pedig csak középnagyok; elég vékony, de durvaszövetűek; széles tojásdadok, itt-ott csaknem szívalakúak; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; laposteknősek; a vesszők alján levők kissé hullámosak; inkább vagy kevésbé íveltek; nyelökről majd vízirányosan elálló, majd lefelé konyulók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy, igen tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, finoman molyhos, tövénél sötétvioletszínnel mosott; csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak, kevésbé tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekesek, laposak, kissé hullámosak; nyelökről mereven és rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Tiszaháti sóvári.

Leírói. Tudtommal körülményes leírásban még senkisé ismertette.

Észrevétel. Fájának rendes termékenysége, gyümölcsseinek kiváló szépsége és jósága végett megérdemelné, hogy hazánkban mindenütt, a hol a föld kellőleg nyirkos, nagyban is tenyészszük. Szüretelés alkalmával sérülést kapott gyümölcssei a sérült helyeken megtaplósoznak és nem rothadnak be, mint más, hullott gyümölcs. Gyümölcssei szállításra is igen alkalmasak.

178. Fényesházi rózsaalma.

(Rose de Fényesháza; Rosenapfel von Fényesháza.)

Származása. E jeles hazai almafajunkat bold. Glocker K. enyingi főkertész barátom csaknem egész Európában elterjesztette már. Származására vonatkozólag, 1878. dec. 4-ről hozzám írt levelében így nyilatkozik: „Ezen almát 1833-ban láttam először zalabéri postames-ter, Kozáry Farkas barátomnak fényesházi szőlő-birtokán, mely nem messze Zalabértől, a szent-gróti és dobronyi határok közt fekszik. Talaja e szőlőhegynék hideg, kemény, agyagos, éjszak felől dombos.“ Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Glockertől, Enyingről. Paradicsom-alanyra ojtott fámon csakhamar termőre fordult nálam. A nálam termett gyümölcsöket bemutattam Glockernak, a ki aztán fajom valódiságáról biztosított.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon februárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon s derekán elenyésző lapos bordák is észlelhetők. Zöme a középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül igen széles, tompa karimában végződik; kelyhe felé pedig kissé összébbhúzódva boltozódik s helyhe körül szintén tompa karimában enyészik el. Szára középhosszú, középvastag, fás, néha kissé húsos; igen tágnylású, de fenekén összeszűkülő és elég mély üregbe helyezett, melynek kissé hullámosan kikanyarított falait, finom sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe zárt vagy félignyílt; rendetlenül fölálló, keskeny és molyhos osztványaival tágas, de sekély, finoman ránczos és molyhosfenekű üregben ülő, melynek falain szelíd lapos bordák nyulnak föl a karimára s ott hullámos emelkedéseket alkotván, mindinkább elszélesednek s néha az egész gyümölcsön végig vonulnak, de a gyümölcs kerekdedségét csak alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, száraztapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadt-zöld; értével homályos aransárga, miből azonban csak itt-ott látszik ki tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölület homályos vérpirossal van bemosva vagy csak belehelve és sötétebb-piros, szakadozott csíkokkal is tarkázva. Pontozata ritkás, fahéjszínű, elég szembetűnő; többnyire azonban csak a bőr alul áttetsző, fakó pettyekből álló. A szármélyedést kivéve, rozsdá nem szokott mutatkozni felületén.

Belseje. Húsa zöldebbé vagy sárgásba játszó fehér, finom, könnyű, kissé laza, porhanyó; leve bő, czukros, finom savanyval emelt,

igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; szűk fiókjaiban majd ép, sötétbarna, hosszas, majd idéetlen magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupalakú.

Fája. Nálam, úgy látszik mérsékeltnövéssű, de egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának is, bokoralakú fának is. Nálam is jól díszlik ugyan, de, hiszem, hogy kötöttebb és kellőleg nyirkos talajban jobban is tenyészik, bővebben is terem, mint kertem könnyen kiszáradó, laza talajában. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszak, középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, hegyök felé szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben elállók; sűrű és finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, hegyök felé pedig pirosasbarnák; próbább-nagyobb, kerek, fehérés pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszú levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, kuposak, tompahegyűek, kissé elálló, de a vesszők hegye felé lapulók, szennyesfehér molyhózzattal sűrűn takartak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Nagyok vagy jókorá nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyes szürkék, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag, de elég hajlékonyszüvetűek; rövid kerülékesek vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, rövidke tompahegyben végződők; laposak vagy itt-ott széleiken kissé fölhajlók, nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon sűrűn és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, homályos fűződek; széleiken előre hajló, elég éles, kettős vagy hármas fogakkal sűrűn; de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev, molyhos, nyár végén tövénél violaszín-pirossal mosott vagy belehelt; nyílt szögekben elálló. Levélpálhái áridomuak vagy keskenylándásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, kerülékések; hosszas, vékony, rugalmas nyelökről mereven szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tndtommal még senkisem írta le.

Észrevétel. Kötött és kellőleg nyirkos talajban megérdemlené, hogy hazánkban, bárhol is, minden kertben helyet adjunk számára. Száraz vagy könnyen kiszáradó laza földben, kevés haszonnal járna tenyésztése.

179. Floriani rózsa-alma.

(Rose de Saint-Florian; Florianer Rosen-Apfel.)

Származása. Bizonytalan. Oberdieck e fajt „Csikos rózsa-alma“ (Gestreifter Rosen-Apfel)-név alatt Hamburgból kapta, a hová, tudomása szerint, egyenest Schmidtbergertől, a fatenyésztési és gyümölcsészeti igyekezetéről híres, szent-floriáni apátságból került. Minthogy Csikos rózsa-alma név alatt többféle alma is lappang a világon; az összetéveszthetős kikerülése végett fönnbbi névre keresztelte el és kezdette mindenfelé terjeszteni. Leroy, hivatkozva Mayer régi német gyümölcsész munkájára, úgy vélekedik, hogy e faj különféle nevek alatt már régóta ismeretes Frankoniában: hanem azért leírásában, e gyümölcsfaj számára, az Oberdieck választotta új nevet ő is jónak látta megtartani. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódiságában nincs okom kételkedni.

Érésideje. Sept. oct.; hűvösebb tájakon fonnyadás nélkül eláll a gyümölcs januárig is.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Tojásdad vagy kupos tojásdad; néha csaknem hengeres-kupos; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé hízottabb, mint a másikon. Zöme középtájra, néha kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva, többnyire tompakupos véget alkot. Szára hosszú vagy középhosszú, vékony, fás; kissé tágnylásu, de szűk és mély töleséralakú üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe többnyire zárt; bokrétásan fölálló, sokáig zölden maradó, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé szűk, de mély üregben ülő, melynek aljáról szelid ránczok indulnak a karima felé, a hol aztán hullámos emelkedésekké változnak s széles lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de annak kerekedségét ritkán zavarják meg.

Szine. Bőre finom, sima, fáján kissé hamvas, ledörzsölve ragyogó fényes, értével kissé zsirostapintatu; elejénte bágyadt sárgás-zöld; értével világossárga; napos oldalán szelid pirossal belehelt vagy itt-ott bemosott és sötétebb piros, szakadozott csíkokkal is tarkázott, mely színezet mindinkább elhalványultan, gyakran, a gyümölcs árnyas oldalára is ki szokott terjedni. Pontozata ritkás, többnyire csak a piros színben vehető észre. Rozsdaalakzatok nem fordulnak elő fölületén.

Belseje. Húsa sárgásfehér, a bőr alatt pirosba játszó, finom, gyöngéd, nem tömött, roppanós vagy pezsgó; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres-ízű. Magtokja egészen nyílt; kitarult fiókjaikban számos, tojásdad, pirosasbarna. ép magot rejtő. Kehelycsőve kupalaku.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növe, de egészséges és edzett; elég korán, nem rendszeren, de igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, ritkás-lombozatu gömb-alakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyeses alatt tartva egyéb alakú fának is. Vidékem mostoha viszonyai közt fája meglehetősen díszlik ugyan, de gyümölcssei kellő nagyságra csak ritkán fejlődnek, miből azt következtetem, hogy kellőleg nyirkos talajra van szüksége. Gyümölcssei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vékonyak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, röviden és finoman bordázottak; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, pirosasbarnák; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, tompakuposak, lapulók, fehér molyhozattal sűrűn takartak, pirosasbarnák; alig kiálló, röviden és finoman bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Inkább kicsinyek mint középnagyok, hosszúak, szögletes kuposak, kissé hegyesek szürkével sűrűn tarkázott barnák.

Levelei. Elég nagyok vagy csak középnagyok; elég vékony és hajlékony szövötűek; tojásdadok vagy kerülekesek; elég szabályosan elkeskenyedő, majd rövidke, majd hosszúak és kissé félre csavarodó hegyben végződők; csaknem laposak, alig íveltek; nyelökről részsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, molyhos, alsó felén violaszínnel belehelt; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, hosszúak tojásdadok, kissé völgyesek és hullámosak; fölálló, hosszúak vékony nyelökről bokrétáson szétállóak.

Hasonnevei. Gestreifter Rosen-Apfel.

Leírói. Obedieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 431.

Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 770. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Ilyen mostoha viszonyok közt, a milyenek vidékemen uralkodnak, kevés haszonnal járna tenyésztése: de kellőleg nyirkos, kötött, földben úgy a felföldön, mint az alföldön is, hálásan kifejezné a helyet, melyet a kertben elfoglal. Ott, hol gyümölcssei kellőleg kifejlődhetnek s fája gazdagon képes teremni, nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk.

180. Etlin renetje.

(Reinette d' Etlin; Etlin's Reinette.)

Származása. E kitünő, tartós téli alma az aranyrenetek családjába tartozik. Magról kelt s ojtatlanul fölnevekedett anyafáját Svájcban, az Untervaldeni kantonban, Sarnen mellett. Etlin főbíró egyik falusi jószágán földözte föl. Dr. Lucas Ede, kivel a föltaláló 1864-ben megismertette e jeles fajt, nemcsak körülményesen leírta, de fönnbbi névre elkeresztelve színes képből is bemutatta azt. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Dr. Lucastól, Reutlingenből. Paradicsomalanyra ojtott fámon több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nov. febr.; hűvösebb tájakon júniusig is elhúzódik.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Majd lapos gömbalakú, majd két végén csomózott rövid hengeres; elég szabályosan boltozott, noha a gyümölcs derekán, kelyhes végétől száraz végeig szelid, lapos bordák s néha varránszerűleg kiemelkedő vonalkák is nyulnak el. Zöme többnyire középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de a lapos gömbalakú példányoknál, kelyhes vége felé kissé összehúzódva szokott boltozódni. Szára rövides vagy középhosszú, vékony, fás, buncósan végződő; tágnylású, de szűk és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falait áttetsző, finom rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe kicsi, zárt; bokrétásan fölálló, rövid és molyhos osztványaival tágas, lapos mélyedésben ülő, melynek alján apró dudorkák és falain finom ránczok nyulnak a mélyedés karimájára és azt kissé hullamossá tevén, elenyészőleg a gyümölcs derekára is.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte zöldessárga; értével citromsárga; napos oldalán aransárga s gyakran szelid pirossal mosott vagy csak belehelt s néha kissé élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is tarkázott; finom rozsdapontocskákkal elég sűrűn, de nem szembetünőleg behintett s itt-ott szakadozott rozsdával márványzott vagy hálózott.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömöttes, velős; leve elég bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; fiókaiban számos, vörhenyes, ép magot rejtő. Kehelycsőve elég tágas hengeres, néha pedig kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőteljes, egészséges és edzett; korán és a neki kedvező helyen rendkívül bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, de időjárástával lefelé görbülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, terebélyes koronát

alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesis alatt tartva, egyéb alaku fáknak is. Mindenütt jól díszlik: de vidékem mostoha viszonyai közt, csak kedvező évjárással vagyis, — mint általában minden almafaj, — csak akkor terem bőven, ha a kártékony rovarok nincsenek fölöttébb elszaporodva. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, karcsuak, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok, fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; sűrűn és finoman fehér molyhosak; itt-ott csupaszak, vörösesbarnák; apró, kerek, itt-ott hosszúak, fehér pontokkal, itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkán pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, szűrész vagy szennyesbarnák; alig kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok hosszú tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál pirosasbarnák, hegyőknél sűrűn fehér molyhosak.

Leveli. Középnagyok vagy jókora nagyok; elég vékony és hajlékony szövettűek; széles tojásdadok vagy kerülékesek; néha hegyök felé szélesebbek, mintsem nyelők felé; hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; laposak vagy széleiken kissé főlhajlók; alig ívelték, itt-ott hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan el- vagy részunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előre hajló, éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszú, középvastag, merev molyhos, tövénél violaszinpirossal behelt; részunt fölfelé álló. Levélpálhái elég kifejlődöttek, szétállók, lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságnak és alaknak, többnyire azonban kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Lucas, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 517, és *Illustr. Monatshefte* 1865. évf. 15. és 161. lapjain. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Mint emeltfekvésű tájék szülötte inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre. Hiszem azonban, hogy kedvezőbb viszonyok közt, még a sík alföldön is, bőkezűen fogja kifizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal. Tegyük vele kísérletet! és, a hol rendesen és bőven termőnek találjuk, tenyészszük nagyban is; mert jó lélekkel mondhatom, hogy megérdemli.

181. Entz-féle rosmarin.

Származása. Bizonytalan. A hatvanas évek elején, a mikor még a gyümölcsészettel szakszerűleg foglalkozni eszem ágában sem volt és minden vágyam csak abban öszpontosult, hogy birhassak egy kertet s abban fákat ojtogathassak és nevelhessek; kezembe akadtak bold. Dr. Entz Ferencz jeles Kertészeti füzetei, a hol a hazában tenyésztésre ajánlható, néhány gyümölcsfaj olyan lelkesen volt leírva és melegen ajánlva. Első dolgom volt ezen gyümölcsfajokat magától, Dr. Entztől beszerezni. — Meg is kaptam ojtóvesszőkben valamennyit: de „Magyar rosmarin“ név alatt, egy, egészen más almafajt kaptam meg Budáról, a vinczellérképezdeből és nem azt, a melyet Dr. Entz „Magyar rosmaring“ név alatt leírt és a melyet Bazalicza kezdett legelőször a hazában elterjeszteni. Később, midőn már a gyümölcsészettel komolyan foglalkoztam, becsesnek találván ezen álnevű fajomat is, összevissza kutattam könyveimben, hogy valódi nevére rátalálhassak: de hasztalan, mert fajomhoz mindenben hasonlót s vele azonosnak vehetőt nem találtam sehol. Abból ítélve, hogy e fajról gyümölcs példányokat hazánkból, több helyről is küldöttek hozzám meghatározás végett, valószínűnek tartom, hogy ez is hazai fajunk lesz. — Tisztelevé hazai gyümölcsészetünk uttörőinek emlékét, e gyümölcsöt, mely akkoráig még névtelenül lappangott hazánkban, főnnebbi névre elkeresztelve mutatom itt be.

Érsideje. Dec. febr.; hűvösebb tájakon késő tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de első rendű háztartási és piaczos-gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a középszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Kissé ferdén álló, hosszas, tompakupos vagy kupostojásdad; egyik oldalán többnyire hízottabb, mint a másikon; különben szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég szűk, de laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább, de behajlás nélkül fogyva, kissé ferdén álló, szűk karimában enyészik el. Szára rövid, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; elég szabályosan kikanyarított szűk és mély tölsérialakú üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd áttetsző és keskeny sugarakra oszló rozsdával bevontak. Kelyhe kicsi, zárt; fölálló és összeboruló, rövides és molyhos osztványaival szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain finom, lapos ránczok és barázdák váltakoznak, de ezek a gyümölcs karimáján többnyire elenyésznek s a gyümölcs derekán bordás emelkedés majd sohasem mutatkozik.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, sima, itt-ott kissé érdes, nagyrészt azonban gyöngéd és álltában zsirostapintatu, elég fényes; elejénte fehéres zöld, értével szalmasárga; napos oldalán élénkebb sárga és szelid pirossal bemosott vagy csak belehelt és e színezetből

a sárga alapszín csak márványzottan s egyes szalag-foszlányokban csillamlík ki. Pontozata majd apró és alig szembetűnő, majd jókora nagy fahéjszínű, rozsdá-pettyekből álló és igen szembetűnő. Rozsda nem mutatkozik fölületén, de egy-egy rozsdás szemölcs néha jelenkezik rajta.

Belseje. Húsa fehéres, magtokja körül zöldessárga erekkel, félfinom, kevésbé tömött, porhanyó; leve bő vagy elegendő, cukros, finom savanyúval emelt, elég kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttengelyű; szűk fiókjaiban, lapos, sovány, de ép, hegyestojásdad, vörhenyes magot rejtő. Kehelycsőve töleszerűalakú, a gyümölcsbe vékony hengerként elég mélyen lehatoló.

Fája. Csaknem bujanövésű, egészséges, igen edzett; nem korán, de, ha jól kifejlődött, csaknem évenként gazdagon termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, de később mindmindinkább szétterjeszkedő nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűombos, terjedelmes és nagy, gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; szabadon álló gyümölcsösökbe való szálafának. Mindenütt jól díszlik, ; még vidékem mostoha viszonyai közt is egyike legtermékenyebb fáimnak; gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, szeliden bordázottak: fölállóak vagy éles szögekben fölfelé törekvők; elég sűrűn és finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, sötétvioletszínnel mosott barnák; apró, hosszas vagy kerek, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, laposhátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, itt-ott szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, hasaskuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; többnyire kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő és gyakran félre is görbülő, rövidke, szurós hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen laposteknősek; kissé íveltek, nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos zöldek; széleiken előre hajló, tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas vagy középhosszú, középvastag, elég merev, molyhos, tövénél jó darabon violaszínnel mosott; többnyire elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak, kevésbé tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek vagy visszás tojásdadok, laposak, íveltek, hullámosak; hosszas, merev nyelökről kissé lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Magyar rozmarin (?)

Leírói. Tudtommal eddig még senki sem írta le.

Észrevétel. Hazánkban, bárhol is, hálásan fogja kifizetni a helyet, melyet a kertben elfoglal. Piaczi elárúsításra érdemes volna nagyban is tenyésztenünk.

182. Dietzi mandularenet.

(Reinette amande ; Dietzer Mandelreinette)

Származása. E kitünő téli alma a Nassaui hercegségben fekvő, Dietz községből származik. Egy ottani Kämpfer-nevű mű-asztalos figyelmeztette rá Dielt, a ki aztán főnnebbi név alatt körülményes leírásban megismertette e fajt. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódsága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Dec., Február; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kissőbb is, nagyobb is.

Alakja. Gömbölyded; néha kissé kúpos gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme majd középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően boltozódik; majd kissé alább, a száras vég felé esik, honnét kelyhe felé összébbhúzódva boltozódik, mintsem száras vége felé, a hol rendszerint szélesebb karimában végződik, mintsem, kelyhes végén. Szára középhosszu, vékony, fás, néha pedig rövid, elég vastag és gyakran húsos, molyhos és bunkósan végződő; többnyire szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd finom, zöldesbarna, néha érdes rozsdával takar-
tak. Kelyhe többnyire zárt; összehajló, hosszabb vagy rövidebb molyhos osztványaival majd a fölszínre, majd tágas, de sekély tányéralaku üregben ülő, melynek aljáról csinos, lapos ránczocskák indulnak a karima felé s onnan tovább, noha kevésbé észrevehetőleg néha a gyümölcs derekára is levonulnak a nélkül, hogy annak kerekedségét megzavarnák.

Színe. Bőre finom, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadt zöld; értével élénk sárga vagy aransárga; napos oldalán igénytelen pirossal mosott vagy csak belehelt és élénkebb piros, elmosódó, szakadozott csíkokkal is tarkázott; e csíkok mindinkább elhalványultan még a gyümölcs árnyas oldalán is szoktak gyakran mutatkozni. Pontozata ritkás; apróbb nagyobb, fahéjszínű pettyek alakjában jelenkező, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok csak ritkán mutatkoznak fölületén: de szürkésbarna vagy feketés, apróbb-nagyobb ragyaszeplők gyakrabban jelenkeznek rajta.

Belseje. Húsa sárgás, igen finom, tömött, roppanós, de teljes értével porhanyó; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, a Muskotály-renetre emlékeztető, sajátyszerűen fűszeresízű. Magtokja zárt vagy kissé nyilttengelyű; szűkes fiókjában hosszas,

hegyes, barna, ép, néha idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Faja. Fiatal korában csaknem bujanövésű, egészséges és edzett; korán és a neki kedvező viszonyok közt igen bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, elég lombos, terjedelmes, lapos gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva, egyéb alakú fának is. Ugy látszik, csak emelkedetebb fekvésű vidékeken és kellőleg nyirkos talajban díszik és terem legjobban. Nálam meg-sínylette a hosszan tartó szárazságot. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak, hajlékonyak; elég egyenesek, alig könyökösek, fölálló vagy rendetlenül szétálló, szelíden bordázottak; finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, pirosas vagy zöldesbarnák, napos felőkön, különösen a rügyek talapjánál violaszínnel árnyalt feketésbarnák; jókora nagy, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; többnyire hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkúposak, tompahegyűek, lapulók, szürkével tarkázott pirosasbarnák; majd alig, majd eléggé kiálló, három-bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, rövid hasaskúposak, tompahegyűek, szürkével és pirossal árnyalt szennyesbarnák.

Levelei. Jókora nagyok vagy közepenygyok, kissé vastag, de hajlékony-szövetűek; szép hosszú tojásdadok, itt-ott pedig széles tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke, éles hegyben végződők; csaknem mind laposak vagy széleiken csak kevéssé fölhajlók; alig ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, elég fényesek, világos zöldek; széleiken éles fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy igen rövid, vastag, merev, molyhos, tövénél violaszin-pirossal mosott vagy belehelt; rézsunt fölfele álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomúak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, szelíden hullámosak; rendetlenül föl- és szétálló nyelökről majd mereven, majd kissé lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Mandelreinette; Dietzer rothe Mandelreinette.

Leirői. Diel, *Hernobstsorten*, XXI. füzet 126. lap.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 143.

Mas, *Pomol. générale*, VIII. 1.

Leroy, *Dict. de Pomol.* IV. 875. és mások.

Észrevétel. Ilyen mostoha viszonyok közé, a milyeneket vidékemen talál, egyáltalán fogva nem való; de hazánk emelkedetebb fekvésű és így almatenyésztésre kedvezőbb vidékein méltó volna, hogy nagyban is tenyészszük. Hiszem, hogy nagyobb folyóvizeink mellékén, még az alföldön is, hálásan kifizeti a helyet, melyet számára kertünkben juttatunk.

183. Doué-i renet.

(Reinette de Doué; Reinette von Doué.)

Származása. Bizonytalan. Neve után itélve Franciaországból, a Maine és Loire megyében fekvő, Doué városából származik. Kevésbé van még elterjedve. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek gyümölcssteleperől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Oct. november; hűvösebb tájakon mártiusig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy, vagy jókora nagy.

Alakja. Magasnak látszó kupos gömbalaku; többnyire elég szabályosan boltozott; néha azonban kissé bordás fölületű. Zöme középtájra, gyakran pedig jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szeliden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva, kissé ferdén csonkázott kupos végben enyészik el. Szára rövid vagy középhosszu, középvastag, fás, molyhos; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait többnyire finom, sugaras rozsdamáz szokta borítani. Kelyhe zárt, néha félignyilt; fölálló, keskeny és molyhos osztványáival nem tágas, de elég mély üregben ülő, melynek falain finom ránczok s karimáján szelid emelkedések láthatók, melyek inkább vagy kevésbé észrevehetőleg a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét inkább vagy kevésbé megzavarják vagy legalább a gyümölcs egyik oldalát hízottabbá teszik, mint a másikat.

Szine. Bőre finom, vékony, sima, álltában kissé zsirostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld; értével zöldes-ságra; napos oldalán többnyire szelid, kékes-pirossal belehelt; néha azonban csaknem teljesen hiányzik róla a pirosság. Pontozata ritkás, fahéj-szinű, többnyire azonban csak a bőr alul áttetsző fehér pettyekből álló, de elég szembetűnő. Rozsda a szármélyedést kivéve nem fordul elő fölületén.

Belseje. Húsa fehéres, néha sárgásba és zöldesbe is játszó fehér, finom vagy fél finom, nem tömött, hanem gyöngéd és porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyanyal emelt, igen kellemes, gyöngéden fűszeres-ízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; fiókjaiban kevés, világos-vörös, tojásdad, ép magot rejtő. Kehelycsöve hegyes kupalaku.

Fája. Későn hajt és későn virágzik; vígnövészű, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel kellőleg beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálás fának és nyésés alatt tartva, gulafának is. Még vidékem mostoha

viszonyai közt is jól díszlik és, noha itt a kártékony rovarok miatt keveset terem, mégis ritkán marad meddő. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, itt-ott csupaszak, fényesek, violaszín-pirossal árnyalt sötét-barnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehér, pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban, de rendszerint elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kuposak, tompahegyűek, lapulók, szenyyes barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, két szélén laposan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, tojásdad-kuposak, tompahegyűek, aljuknál szenyyesbarnák, hegyöknél fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag és keményszövetűek; kerülegesek vagy hosszas kerülegesek; hirtelen elkeskenyedő, hosszas vagy rövidke, éles hegyben végződők; lapos-teknősek, itt-ott csatornásak s hegyökkel félrecsavarodók, itt-ott rendetlenül hullámosak, alig íveltek; nyelőkkel egyirányban rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, sötét füzöldek; széleiken apróbb-nagyobb, tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszu, középvastag, elég merev, finoman molyhos; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpárhái áridomuak vagy rövid és keskenylándásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak vagy laposvölgyesek, hullámosak; fölfelé álló nyeleikről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Belle de Doué; Belle de Chatenay.

Leirói. Leroy, *Dict. de pomol.* IV 665.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 141. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. E jeles almafaj is inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre: hiszem azonban, hogy nagyobb folyóvizeink mellékén s kellőleg nyirkos homokos területeken még itt, az alföldön is, hálásan kifizetendi a helyet, melyet a kertben elfoglal.

184. Coë arany-cseppje.

(Goutte d'or de Coë.)

Származása. Bizonytalan. Hogg Robert, angol gyümölcsész szerint, Essex gyümölcsöseiben régóta el van terjedve: de Coë Gerváz mégis úgy kezdette elterjeszteni, mintha ő nyerte volna magról. Elég az hozzá, hogy most már fonnebbi név alatt terjed a világon. Ojtó-vesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek ismert gyümölcs-telepéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisdud.

Alakja. Tojásdad-kupalaku vagy csaknem hengeres-kupos; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál jóval alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig szeliden és mindinkább fogyva, inkább vagy kevésbbé hosszús, tompa kupos véget alkot. Szára majd rövid, majd középhosszu, vékony, fás, bunkósan végződő; szűk és inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd finom sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt, néha pedig nyílt vagy félig nyílt; fölálló, rövides, molyhos és törékeny osztványaival csaknem a fölszínre helyezett vagy csekélyke, lapos mélyedésben ülő, melynek alján apró husos dudorkák vagy ránczok láthatók, de ezek sem az üreg karimáján, sem a gyümölcs derekán, észrevehető bordás emelkedéseket nem alkotnak.

Szine. Bőre finom, vékony, de szívós; sima gyöngéd, de száraztapintatu, elég fényes; elejénte halvány zöld; értével világossárga; napos oldalán aransárga s néha némi gyöngéd pirossal színezett. Pontozata ritkás; jókora nagy, fahéjszínű pettyek alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Finom vagy kissé érdes rozsdalakzatok többnyire csak a gyümölcs száras és kelyhes végén szoktak jelenkezni.

Belseje. Húsa sárgás vagy zöldesfehér, finom, tömött roppanós; leve majd bő, majd elegendő, igen czukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja csaknem zárttengelyű; hosszús és szűk fiókjaiban több-kevesebb, tojásdad hegyes, pirosasbarna, ép magot rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe kissé lehatoló.

Faja. Vignővesű, egészséges és edzett; korán és a neki kedvező körülmények közt, igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak,

sűrűlombos, magas gömbalaku koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának is, gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt is elég jól díszik és termékenynek is mutatkozik; de itt, száraz évjáráskor, a kártékony rovarok sokasága idő előtt elpusztítja mindig a mutatózó termést. Gyümölcsei jól daczolnak a fán, az erősebb szelekkel is.

Vesszei. Számosak, hosszúak, inkább vékonyak, mintsem közép-vastagok, hegyök felé csak keveset vékonyodók; egyenesek nem könykösek, szeliden bordázottak; egész hosszukban finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, világos pirosasbarnák vagy olajszinbarnák; apró, hosszas, fehérés pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövidek, tompahegyűek, világospirosak, hegyöknél fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, kissé szögletes tojásdadok, igen tompahegyűek; aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Inkább kicsinyek, mintsem középnagyok; vékony és törékeny-szövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; csatornásak, nem íveltek, nyelökről részunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűződek; széleiken jókora nagy, többnyire kettős, tompa fogakkal ritkásan és szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők hosszas, kissé vastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszin-pirossal kissé színezett; elég éles szügekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, fonál- vagy áridomuak, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei egymásközt változó nagyságúak, többnyire azonban hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak és csak széleiken kissé fölhajlók, hullámosak s hegyökkel félre görbülők; fölálló, merev nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Coës Golden-Drop.

Leírói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 330.

M a s, *Le Verger*, IV. 117. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb fekvésű, hűvösebb és így almatenyésztésre kedvezőbb vidékein méltó volna, hogy minden kertben helyet foglaljon. Az alföldön kevés haszonnal járna tenyésztése.

185. Cornwalli zamatos.

(Aromatique de Cornouailles; Cornwalliser Gewürzappel.)

Származása. E kitünő almafaj Angolországban, a Cornwalli grófságban volt kezdetben elterjedve s onnan indult ki a nagy világba. Daczára fája termékenységeinek s gyümölcsei finom ízének még napjainkban is kevés figyelemben részesült a gyümölcsészeknél. Ojtóvesz-szejét 1874-ben ajándékban kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon s kedvezőbb viszonyok közt januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartásigümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is.

Alakja. Csaknem gömbalaku; egyik oldalán gyakran hízottabb, mint a másikon és többnyire kissé bordás-fölületű. Zöme csaknem középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhe felé mégis kissé összébbhúzódnva boltozódik, mintsem szára felé, ahol rendesen szélesebb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára rövid vagy rövides, elég vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; többnyire szépen kikanyarított, tágnylásu, de ritkán mély üregbe helyezett, melynek falait többnyire sugaras rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe kicsi egészen zárt; fölálló vagy összehajló rövid, molyhos osztványaival szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain és karimáján szembetűnőleg kiemelkedő ránczok és bordák szoktak váltakozni és ezek majd elenyészőleg, majd kissé kiemelkedve a gyümölcs derekára is levonulnak s annak gömbölydedségét néha, kissé megzavarják.

Színe. Lőre vékony, de elég szívós, sima, száraz és néha kissé érdestapintatu bágyadtan fénylő; elejénte világos-zöld; értével czitromsárga; naps oldalán aransárga és gyakran narancspirossal mosott vagy belelelt s e színezetben élénkebb, csaknem vérpiros, igen szakadozott csfokkal is tarkázott. Pontozata ritkás, fahéjszínű, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok majd sűrűbben, majd ritkábban minden gyümölcsön fordulnak elő s itt-ott kisebb nagyobb hálózatos foltot tépeznek a gyümölcs fölületén.

Belseje. Húsa sárgás vagy sárgásba játszó fehér, finom igen tömött, roppanós vagy pezsgő; leve elegendő, czukros, gyöngéd savany-nyal emelt, igen kellemes fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókjaiban tojásdad, rövidhegyű, sötétbarna, ép magvakat rejtő. Kékelycsöve rövid tölcseralakú.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növe, de egészséges és edzet; korán és igen bőven termő; fölálló vagy elég

éles szögekben fölfelé törekvő, később pedig szétterülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes, de nem nagy koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva, törpefáknak is. Mindenütt jól díszik ugyan, de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és bőven. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, inkább vékonyak, mint középvastagok, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, sárgás vagy zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azokban hosszszas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, tompahegyűek, laposhátúak, lapulók, pirosasbarnák, sűrűn fehérmolyhosak; kissé duzzadt párkányos, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, kissé hegyesek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Inkább kicsinyek, mint középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; kissé hosszúak tojásdadok; hirtelen ekeskenyedő, inkább vagy kevésbbé hosszúak, éles hegyben végződők; lpos-völgyesek, itt-ott csatornásak; alig vagy éppen nem íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, csaknem fénytelenek, bágyalt fűződek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, elég merev, molyhos és tövénél violaszínnel mosott; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái keskeny-lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet köríró levelei néha nagyobbak, néha pedig kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem lándsásak vagy lándsás tojásdadok, völgyesek, kissé hullámosak; nyelökkel egy irányban rendetlenül szétálló.

Hasonnevei. Cornish aromatic.

Leirői. Mas, *Femol. générale*, IX. 185. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is évenként jól köti gyümölcsseit és gazdag termést ígér: de itt a kárékony rovarok sokasága idő előtt el szokta pusztítani gyümölcsseit így, hogy csak kedvező évjárással szüretelhetünk fájáról ép gyümölcsöket. Hazánk emelkedettebb, hűvösebb tájékain bizonyára megérdemelné, hogy nagyban is tenyesszük.

186. Bánffy Pál.

Származása. E becses téli almafaj hazája Erdély. Valószínűleg Zentelkén, Bánffy-Hunyad közelében kelt magról. Főnebbi nevét f. század első negyedében legidősebb Bodor Pál, Erdélynek akkoriban legkitünőbb gyümölcsésze adta ez almának, mely jelenleg Erdélyben Zentelki magonc név alatt is széles körben ismeretes. Öjtővesszejét 1874-ben bold. Nagy Ferencz tanár volt szíves nekem megküldeni Kolozsvárról. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. január; hűvösebb tájakon május végeig is elhuzódik.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartásigyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kissébb is.

Alakja. Lapos gömbalaku; néha tojásdad gömbalaku; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán többnyire hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra, néha pedig kissé alább, száras vége felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, laposas karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mind-mind inkább fogyva, gömbölyödik s kelyhe körül majd szűk karimában végződik, majd laposan gömbölyödve fogy el. Szára rövid, vékony, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; ritkán emelkedik fölébb az üreg karimája színvonalan; tágnylásu, de szűk és mély tölcseralaku üregbe helyezett, melynek falait majd finom, sugaras, majd pedig kissé érdes, barnás-sárga rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe kicsi zárt; bokrétásan fölálló vagy összehajló, keskeny, molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain csak nyomai láthatók némi finom lapos ránczocskáknak, melyek az üreg karimáján kiszélesedvén, elenyészőleg a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kekedtségét néha kissé megzavarják.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, álltában kissé zsírostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt világos zöld; értével zöldes-sárga; napos oldalán szelíd pirossal inkább vagy kevésbé mosott vagy csak belehelt. Pontozata ritkás, alig szembetűnő; többnyire csak a bőr alul áttetsző, fehéres pettyek alakjában jelenkező. Rozsda alakzatok csak elvétve mutatkoznak felületén, de apróbb-nagyobb, barnás vagy feketés, néha cserepes ragyaszeplő itt-ott, gyakrabban találkozók rajta.

Belseje. Húsa zöldesfehér, elég finom, tömöttes, roppanó; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, elég kellemes, noha nem mindig és mindenütt kelleleg fűszeresízü. Magtokja nyiltengelyű; nyilt és tágas fiókjaiban számos barnáspiros, tojásdad, ép magot rejtő, melyek néha az érett gyümölcsben csörögni is szoktak.

Kehelycsöve majd kupalaku, majd hengeres és a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Faja*). Erőteljes növéssű, igen edzett; korán és bőven termő; nyílt szögekben föl- vagy szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, nyésés alatt tartva egyéb alaku fának is. Mindenütt jól díszik ugyan; de kellőleg nyirkos talajban terem csak bőven és rendszeren. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyőkfelé kissé elvékonyodók; elég egyenesek; noha kissé könyökösek; szelíden bordázottak; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, vörhenyes barnák; apró, kissé hosszúak, szürkés pontokkal ritkásan és szabálytalanul pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Többnyire kicsinyek vagy középnyagok, laposhátúak tompahegyűek, lapulók, szürkével árnyalt sötétbarnák; elég kiemelkedő, két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Nagyon, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak, aljuknál itt-ott csupaszak, barnapirosak.

Levelei. Nagyon vagy középnyagok; vastag és keményszövevényesek; tojásdadok vagy kerekesekek; többnyire félrecsavarodó, rövid és kissé tompahegyben végződők; völgyesek, itt-ott hullámosak; alig ívelték; nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon ritkásan és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, szelíden, de szabálytalanul babosak, bágyadtan fénylők, sötétes zöldek; széleiken apróbb nagyobb, néha kettős, tompa fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők többnyire középhosszu, középvastag, ritkásan molyhos, tövénél pirosasbarnával színezett, rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái változó nagyságnak, többnyire lándsásak szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, de aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, csaknem laposak, hullámosak; hosszúak, rugalmas nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Zentelki magoncz.

Leirói. Id. Bodor Pál, „Erdélyi Gazda“ 1884. évi folyama 3. és 4-dik lapján. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt ez is, valamint az almafajok legnagyobb része is, csak akkor terem bőven, ha az évjárás nem kedvez a kártékony rovarok elszaporodásának. Mint emelkedettebb-fekvésű vidék szülötte, hazánk hegyes vidékein érzi magát otthonosan, a hol aztán szállításra is igen alkalmas gyümölcsei végett igen előnyös volna nagyban is tenyésztenünk.

*) A mi ezen almafaj növényzetéről az alábbiakban olvasható; azt csaknem szóról-szóra idősb Bodor Pál barátom leírása után közlöm itt. Id. Bodor Pál, barátom, Kolozsvár egyik érdemes és jómodú polgára. Ő a gyümölcsészetet Erdélyben, szüleitől öröklött szenvedélyével, úgy elméletileg, mint gyakorlatilag, már tovább egy fél századnál művelte eddig és 74 éves kora daczára, lankadatlanul műveli még most is. Az ő neve elég kezesség arra, hogy a növényzetnek — általa eszközölt s itt közlendő — leírása tökéletes. Nálam csak egy növényben megállapított próba-ágon van meg ez a faj.

187. Mosolygó.

Származása. E becses alma is Erdély ős gyümölcse. Bold. Nagy Ferencz tanár szerint, Maros- és Udvarhelyszék a hazája. Nyár derekáig is épségben elálló gyümölcseivel a székely atyafiak nyereséges kereskedést űznek. „Az ősszel vermekbe rakott gyümölcsöket késő tavaszon zsákokba szedik, mondja Nagy Ferencz s a megtelt zsákokat kiméletlenül egymásra hányva, fakó szekereiken, döcögős utakon szállítják a távolabbi piacokra. A mosolygó alma épségben állja ki a szállítás viszontagságait.“ Ojtóvesszejét Vályi Elek, ref. esperes, barátom Kentelkéről és Nagy Ferencz, tanár Kolozsvárról küldötték meg nekem. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam dec. mártius; hűvösebb tájakon nyár derekáig is épségben áll a gyümölcse.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Kisded vagy csaknem középnagy.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalaku; majd szabályosan boltozott, majd szelíden bordás-fölületű. Zöme többnyire középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhuzódva boltozódik és itt rendesen szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövid, — ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, — elég vastag, kissé bunkósan végződő; csinosan kikanyarított, tölcseralaku, szűk és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd némi áttetsző, finom, sugaras rozsdafátyollal takartak. Kelyhe zárt, néha pedig félig nyílt; bokrétásan fölálló, törékenyhegyű, hosszas és molyhos osztványával elég szűk és nem mély tányéralaku üregben ülő, melynek falain számos finom ráncz nyulik föl a karimára s ezt szelíden hullámossá tevén, elenyésző, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is, de annak kerekdedségét e bordák ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vastag és szívós, sima, száraz-tapintatu, fényes; elejénte sáppadt zöld; értével citromsárga; napos oldalán, főkép a napnak jól kitett példányain, — mosolygó szép pirossal mosott vagy csak belehelt. Árnyékban nőtt gyümölcseinél azonban vagy hiányzik vagy nagyon igénytelen a pirosság. Pontozata alig észrevehető; többnyire csak a bőr alul áttetsző, igen apró, fehéres pettyek alakjában jelenkező. Rozsdaalakzatok ritkán, de egy-egy, kiemelkedő rozsdás szemölcs, aztán pedig barnás ragyaszeplők gyakrabban tűnnek elő fölületén. Némely példányon egy-egy finom, varrányszerűleg kiemelkedő hosszabb vagy rövidebb fonál-alaku csíkot is lehet észrevenni.

Belseje. Húsa zöldes, néha sárgásfehér, elég finom, tömött, kemény

és roppanó; teljes értével azonban elég porhanyó; leve elég bő, elég cukros, gyöngéd savanyúval emelt, elég kellemes, sajátoszerűen fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; tágas fiókaiban, szép hegyes-tojásdad, világos-vörhenyes, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve kúpalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája.*) Vignővéstű, egészséges, igen edzett; elég korán és szerfölött bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő, de később a gyümölcs terhe alatt lefelé görbülő, izmos ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel korán és jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős terebélyes koronát alkotó. Díslik mindenféle almaalanyon, alkalmas szálás fának és nyesés alatt tartva gulafának is: úgy látszik, hogy mindenütt jól díslik; de kellőleg nyirkos talajban bővebben és rendezebben terem, mintsem száraz talajban. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban sűrűn fehérmolyhosak; ért korukban csaknem végig csupaszak, világosvörőssel gyöngén árnyalt zöldesbarnák; apró, többnyire hosszúak pontokkal ritkán pontozottak; rendetlen levélkezők.

Rügyei. Kicsinyek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók; zöldesbarna pikkelyeik sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; kissé vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy hosszú tojásdadok; szabályosan elkeskenyedő, hosszabb vagy rövidebb, éles vagy kissé tompa hegyben végződők; kissé teknősek, többnyire íveltek és hullámosak; rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon ritkán és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak; kissé rovátkosak, bágyadtan fénylők, homályos fűzöldek; széleiken előre hajló, jókora nagy fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők többnyire középhosszu, elég vastag, merev, ősz felé violaszínnel kissé árnyalt; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak, mit a vesszőkön levők, hosszusak hegyesek; rézsunt fölfelé álló, hosszú rugalmas nyelökről bokrétaian szétterülő.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Nagy Ferencz, *Magyarország gyümölcstészete színezett rajzokban**)* 21. lapján.

Észrevétel. Nem való az alföldre. Itt erőtetve érik a gyümölcse és korán sem oly tartós, mint Erdélyben. A havasok alja az ő otthona. Ott aztán megérdemli, hogy elárúsítás végett nagyban is tenyészük.

*) A mosolygó alma növényzetét is Id. Bodor Pál barátom leírása után közlöm itt; mert saját fámról ön-magam nem írhattam azt le, mivel ez a faj is csak egy, idő előtt elvéhéd próba-ágon van meg kertemben.

**) E munka Gírókúti szerkesztése alatt, a hatvanas évek elején indult meg: de csak 6 füzetke jelent meg belőle képekkel és 48 lapra terjedő szöveggel.

188. Bullock pepinje.

(Bullock's Pippin ; Bullock's Pepping.)

Származása. E finomízű almafaj eredetéről csak annyit jegyeztek föl a gyümölcsészek, hogy Amerikából származik s ott Golden Russet név alatt régóta tenyésztik. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek gyümölcstelepéről, Plantièresből. Nálam is több ízben termett már. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha kisebb is, nagyobb is.

Alakja. Kúpos gömbalakú vagy tojásdad gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán, gyakran, kissé hízóttabb, mint a másikon. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül szűk karimában fogy el. Szára elég hosszú vagy csak középhosszú, vékony, fás, kissé molyhos; többnyire szűk és mély üregbe helyezett melynek sokáig zölden maradó falait, néha, finom, sugaras rozsdamáz borítja el. Kelyhe többnyire zárt; néha félignyílt; fölálló, hosszas, keskeny, hegyes, sokáig zölden maradó osztványaival szűk és nem mély üregben ülő, melynek karimája gyakran jól észrevehető, öt bordára van osztva, mely bordák a gyümölcsön is végig nyomozhatók ugyan, de a gyümölcs kerekdedségét csak ritkán vagy éppen nem zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de igen szívós, elég sima, gyöngéd-, de száraz tapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás zöld; értével bágyadt citromsárga; napos oldalán csaknem narancssárga s néha szelid pirossal gyöngéden színezett. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb, fehérrel szegett, fahéjszínű pettyecskékből álló, nem szembetűnő. Finom, szürkés rozsdalakzatokkal néha sűrűbben, néha ritkábban fátyolozott.

Belseje. Húsa sárgás, finom, gyöngéd, porhanyós és velős; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden fűszeresízű. Magtokja nyíltengelyű; majd nyílt, majd csaknem zárt, tágas fiókjaiban számos, sötétbarna, ép magot rejtő. Kehelycsőve hegyes kúpalakú, a gyümölcsbe kissé mélyen lehatoló.

Faja. Mérsékelt növesű, de egészséges és edzett; korán és a neki kedvező helyen igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép lombos, de kellőleg szellős, gömbalakú koronát alkotó. Vadonczon inkább díszlik, mint másféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva, gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de, hogy bő-

ven és rendszeren teremhessen, kellőleg nyirkos talajt kíván. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, középvastagok, hegyők felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, szürkével árnyalt pirosas barnák; apró, többnyire hosszas, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetünőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, csaknem csupaszak, pirosas barnák, hegyüknél sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, finoman bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnyagok, hosszas vagy hasaskúposak, alig hegyesek, simák, pirosas gesztenyeszínűek, hegyüknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnyagok; elég vastag, de hajlékony-szövetűek; kerülekesek vagy tojásdadok; inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződők; csaknem laposak, alig íveltek; nyelökről majd vízirányosan elálló, majd kissé lefelé konvulók; alsó lapjukon ritkásan és finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzőldek; széleiken apróbb-nagyobb, éles fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, rugalmas, finoman molyhos, tövével violaszínnel kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy rövid és keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekesek, laposak, szeliden hullámosak; nyelökről ívelten szétterülőek.

Hasonnevei. Reinette de Bullock; Reinette grise dorée américaine; Amerikan Golden Russet.

Leirői. Flo to w, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 337.

Mas, *Le Verges*, IV. 33. és mások.

Észrevétel. Inkább való emelkedettebb fekvésű és így hűvösebb tájakra, mintsem az alföldre; mert ott kevesebb a gyümölcsöket idő előtt elpusztító rovar, mintsem itt, az alföldön. Hiszem azonban, hogy kellőleg nyirkos homok- vagy kötött földben, még az alföldön is, haszonnal tenyészthetők.

189. Canterbury.

(Pomme de Canterbury; Reinette von Canterbury.)

Származása. Bizonytalan. Némely gyümölcsészek angol eredetűnek tartják s a kenti grófság fővárosából Cantenburyból származottnak gyanítják; de gyanításuk aligha alapos; mert az angol gyümölcsészek a gyümölcs eredetéről teljesen hallgatnak, hihetőleg azért, mert nem tartják hazájukbeli gyümölcsnek e fajt. Ojtóvesszejét 1873-ban, a Simon-Louis testvérek gazdag gyűjteményéből, Plantièresből kaptam. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon mártiusig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy; néha igen nagy.

Alakja. Két végén belapított gömbalaku. Zöme középtájr esik honnét szára felé elejénte szeliden, aztán hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szintén szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül többnyire szűk karimában fogyl. Szára elég hosszú vagy középhosszu, vékony vagy középvastag, fás, tövénél néha húsos, hegyénél bunkósan végződő; tágnylásu, de többnyire szűk és mély, néha kissé szabálytalan üregbe helyezett. Kelyhe kicsi, többnyire zárt; fölálló és egymáshoz tapadó, hosszas, molyhos és sokáig zölden maradó osztványaiival többnyire szűk és elég mély üregben ülő, melynek falai ránczosak s karimáján hullámos emelkedések láthatók, melyek széles, lapos bordák alakjában inkább vagy kevésbé észrevehetőleg az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s a gyümölcs gömbölydedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, vékony, sima, gyöngédtapintatú, fényes; elejénte sárgás-zöld; értével zöldessárga; napos oldalán aransárga és csak a napnak jól kitett példányain kap néha, némi piros árnyalatot. Pontozata ritkás, alig észrevehető. Rozsdaalakzatok nem fordulnak elő egyik példányon sem: de kisebb-nagyobb barnás ragyaszeplők néha találkoznak rajta. Jellemző e gyümölcsfajnál, hogy gyümölcseinek némely példányán, a szárüregtől a kehelyüreg széleig egy-két, varrány-szerűleg kiemelkedő vonal szokott végig futni.

Belseje. Húsa fehér vagy kissé sárgásbajátszó fehér, elég finom, kissé laza és pezsgő; leve elég bő, cukros, finom savanyval emelt, elég kellemes, noha nem mindenkor kellőleg fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiban számos, pirosasbarna, tojásdad, ép, néha idétlen magot rejtő. Kehelycsöve kupalaku, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőteljes, edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyiltszögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, gömbalaku koronát alkotó. Dísztlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, törpefáknak is. Víg tenyésztéséhez és termékenységehez kellőleg nyirkos talajra van szüksége. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, elég hosszúak, vastagok vagy középvas-tagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösök, bordázatlanok; fölálló vagy nyiltszögekben fölfelé törekvők; elég sűrűn és finoman molyhosak, sötétpirossal mosott barnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehéres pontokkal nem sűrűn és nem szembetűnőleg pontozottak; többnyire rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, csaknem háromszögűek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; elég kiálló, a vesszők hegye felé szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; vastag, de elég hajlékony-szövetűek; széles vagy kerek tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposteknősök, kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon czupaszak, nem egészen simák, de elég fényesek, csaknem élénk zöldek; széleiken jókora nagy fogakkal elég mélyen, de tompán és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, merev molyhos, tövénél violaszinpirossal színezett; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, rövidlándságak, tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskenykerülékesek, csaknem laposak, szeliden hullámosak, kissé íveltek; nyelökről kissé lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Pomme de Cantorbéry; Pomme de Cantorbury; Reinette de Cantorbéry.

Leirői. Henna u, *Annal. de pomol.* I. 109.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 201.

Ma s, *Le Verger*, IV. 107.

Jahn, *Illust. Handb. der Obstb.* IV. 129. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak akkor képes gazdagon teremni, a mikor az évjárás nem kedvező a kártékony rovarok elszaporodására. Hazánk emelkedettebb tájékain bizonyára otthonára talál ezen almafaj is: de itt, az alföldön kevés haszonnal járna tenyésztése.

190. Brabanti herczegnő.*)

(A Loisel-féle.)

(Reinette duchesse de Brabant; Loisels Herzogin von Brabant.)

Származása. E becses almafajt 1855-ben Loisel Alfréd, jeles gyümölcsész nyerte magról, Falkenbergben, a Német-Alföldhöz tartozó Limburg herczegségben. Napjainkig sincs még kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Sept. végétől, november végeig; Oberdieck szerint Németországban Dec. April.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Magasnak látszó, kuposgömbalakú; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül többnyire széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejente szelíden, aztán mindinkább fogyva, igen csonka kupos végben vagy rendszerint szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy igen rövid, vékony, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd pedig áttetsző, finom, zöldesbarna, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt, néha félignyilt; bokrétásan fölálló, hosszas, keskeny, hegyes, molyhos osztványaival elég tágas és elég mély, rendetlenül kikanyarított üregben ülő, melynek aljáról mindinkább elszélesedő, lapos bordák indulnak a karimára s onnan tovább, elenyészőleg, a gyümölcs derekára is, de annak kerekdedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, értékével kissé zsirostapintatu, elég fényes; elejente zöldessárga; értékével szalmasárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga és a napnak jól kitett példányain, néha szelíd pirossal kisebb-nagyobb darabon belehelt. Pontozata ritkás; kisebb nagyobb, fahéjszínű vagy csak a bőr alúl áttetsző, fehér pettyecskék alakjában jelenkező, itt-ott elég szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa fehér, a bőr alatt sárgásba játszó fehér, magtokja körül zöldessárga erekkel, finom, porhanyó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden füszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt és jókora nagy fiókjaiban

*) Megjegyzem itt, hogy napjainkban „Brabanti herczegnő“-nevet két, egymástól lényegesen különböző almafaj is visel. Az egyik, a melyet itt leírok, a másik pedig a „Gailly-féle Brabanti herczegnő.“ Ez utóbbit Gailly, belga gyümölcsész fedezte föl és terjesztette el.

több-kevesebb, hosszas tojásdad, hegyes, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve kupalakú, a gyümölcsbe csak kissé lehatoló.

Fája. Fiatalkorában vígnövésű, később is egészséges és elég edzett; elég korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel sűrűn beruházkodnak, ritkás lombozatu, terebélyes koronát alkotó. Alkalmas szálásfának és nyelés alatt tartva egyéb alakú fának is. Fája vidékemen kissé meg-sínylette a tartós szárazságot, miből azt következtetem, hogy vígtenyészetéhez s termékenységehez kellőleg nyirkos talajt kíván. Gyümölcei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösök, bordázatlanok; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban finoman és ritkán molyhosak; itt-ott csupaszak, aljuknál zöldes, hegyöknél pedig pirosasbarnák; apró, kerek, fehéres pontokkal ritkán és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, laposak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok, tojásdadkuposak, tompahegyűek, halaványpirosak és sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; kissé vastag és elég keményszövetűek; inkább vagy kevésbé széles tojásdadok; többnyire rövidke, éles hegyben végződők; csatornásak, kissé ívelték; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, kissé tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, közép-vastag, merev, sűrűn és finoman molyhos; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái aprók, keskenylándsásak, elég tartosak. Virágrügyet köríthő levelei sokkal nagyobbak és hosszabbak, mint a vesszőkön levők, hosszú tojásdadok vagy kerülekesekek, csatornásak, széleiken szeliden hullámosak; hosszú, hajlékony nyelökről lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Loisel, *Annal. de pomol.* VI. 87.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* VIII. 251.

Mas, *Pomol. générale.* VIII. 9.

Észrevétel. Ilyen mostoha viszonyok közé, mint a milyeneket vidékemen talál, nem való e faj; mert fája a tartós szárazságot megsínyli és csak kedvező évjárással terem. Kellőleg nyirkos talajban s hűvösebb tájakon, hiszem, hogy hazánkban is képes lesz mindenütt kifizetni a helyet, melyet számára juttatunk.

191. Braunaui rozmarin.

(Romarin de Braunau; Braunauer Rosmarinapfel.)

Származása. E becses almafajt Ausztriában, Braunau környékén, nagyban tenyésztik s ott az Olasz rozmarin almával azonosnak tartják. Liegel, jeles német gyümölcsész, a ki először ismertette meg körülményes leírásban, csakhamar észrevette, hogy ez lényeges vonásokban különbözik az Olasz rozmarin almától s fönnnebbi névre keresztelve, kezdette elterjeszteni. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Változó; többnyire azonban tojásdad, néha a fehér rozmarin almához igen hasonló. Zöme majd középtájra, majd alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltózódik s szára körül inkább vagy kevésbbé szűk, tompa karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább és néha szelid behajlással is fogyvá, ferdén csonkázott csúcsban enyészik el. Szára középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, tövénél, néha húsos, hegyénél bunkósan végződő; inkább vagy kevésbbé szűk és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdá szokta borítani. Kelyhe zárt; bokrétásan fölálló, hosszas, törékenyhegyű, molyhos osztványaival szűk és nem mély üregben ülő, melynek falain és ferdén álló karimáján számos ránczok és emelkedések láthatók, melyek inkább vagy kevésbbé kiemelkedő, lapos bordák gyanánt végig vonulnak a gyümölcsön s ennek gömbölydedségét gyakran megzavarják és egyik oldalát hízottabbá teszik, mint a másikat.

Színe. Bőre finom, sima, száraztapintatú, fényes; elejénte sáppadt zöld; értével élénksárga, mihől azonban csak a gyümölcs árnyas oldalán látható tisztán egy-egy nagyobbka folt; mert csaknem az egész fölület majd élénkebb, majd bágyadtabb pirossal van színezve és sötétebb piros, szakadozott csíkokkal is becsapkodva. Pontozata ritkás, alig szembetűnő; többnyire csak a bőr alúl áttetsző fehér pettyecskék alakjában jelenkező. Rozsdá csak elvétve mutatkozik fölületén; de feketés ragyaszeplők gyakrabban tűnnek elő rajta.

Belseje. Húsa sárgás vagy sárgásba játszó fehér, finom, porhanyó; leve elég bő, czukros, finom savanyval emelt, kellemes, fűszeresízü. Vidékem mostoha viszonyai közt, némely évjárással barnás, kesernyés, taplós foltok támadnak a húzában a bőr alatt. Magtokja nyiltten-tengelyű; jókora nagy, kagylóalakú fiókjaiban számos, apró, hegyes

tojásdad, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve kupalakú a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Mérsékeltnövéssű, de egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, gömbalakú koronát alkotó. Vadonezon jól díszlik, alkalmas szálas fának és törpe fának is. Kellőleg nyirkos talajban díszlik és terem legjobban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vékonyak vagy középvas-tagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha szembetűnőleg könyökösek; hegyök felé szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben elálló; finoman fehérmolyhosak, itt-ott csupaszak, zöldesbarnák, hegyök felé pirosasbarnák; jókora nagy, kerek, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, szélestalpu kuposak, kissé duzzadt-hátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiemelkedő, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok; majd hosszas, majd zömök tojásdadok, tompahegyűek; aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Középnagyok, elég vékony és lágyszövetűek; tojásdad gömbölyűek vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződők; laposak vagy igen laposvölgyesek, nem íveltek, széleiken itt-ott szeliden hullámosak, nyelökről rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldes; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú; elég vastag és merev, molyhos, tövénél violaszínnel mosott vagy csak belehelt; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái áridomuak vagy rövid és keskenylándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, keskenyebbek és hosszabbak, mint a vesszőkön levők, laposak, kissé hullámosak; nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Liegel, *Beschreibung neuer Obstsorten*, 2-ik füzet, 12. lap.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* IV. 69. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt kevés haszonnal járna tenyésztése; míg almatenyésztésre kedvezőbb viszonyok közt, bizonyára hazánkban is hálásan kifizetné a helyet, melyet a kertben elfoglal.

192. Boskoopi szép.

(Belle de Boskoop; Schöne von Boskoop.)

Származása. A renet-almák családjába tartozó, eme jeles alma még folyvást az újdonságok közé tartozik. Ottolander németalföldi gyümölcsész és faiskola-tulajdonos nyerte magról, valószínűleg az ötvenes években, Boskoopban és fönnebbi névre keresztelve, kezdette elterjeszteni. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Éresideje. Nálam nov. febr.; hűvösebb tájakon tavasz derekáig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Kissé változó; majd lapos gömbalakú, majd ismét magasnak látszó és gyakran kuposgömbalakú; majd szabályosan, majd kissé szabálytalanul boltozott síkfölületű; néha egyik oldalán hízottabb és emelkedettebb kissé, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül többnyire széles és lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint inkább vagy kevésbbé fogyva boltozódik s majd szűk, majd elég széles és szintén lapos karimában enyészik el. S z á r a középhosszú, vastag vagy közepvastag, fás, néha húsos; tágnylású, de elég szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait finom, sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. K e l y h e rendszerint zárt; fölálló és összehajló, de hegyökkel hátra görbülő, hosszas és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé tág, de rendszerint elég mély üregbe helyezett, melynek falain szelid, lapos bordák és barázdák váltakoznak, melyek az üreg karimáját hullámossá tévén inkább vagy kevésbbé szembetünőleg a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de annak kerekdedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima többnyire kissé érdestapintatu, bágyadtan fénylő, elejénte sáppadt-zöld; értével citromsárga; napos oldalán szelid pirossal mosott vagy csak belehelt s itt-ott kissé élénkebb-piros, szakadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata ritkás, fehérrel szegett szürkés pettyecskékből álló, alig szembetünő. Finom vagy kissé érdes, szürkés vagy fahéjszínű rozsa néha úgy behálózza és tarkázza a gyümölcsnek csaknem egész fölületét, hogy az alapszín csak egyes, apró foltokban látszik ki tisztán.

Belseje. Húsa sárgás, finom vagy elég finom, tömöttes, elejénte roppanós, teljes értével porhanyó; leve bő vagy elegendő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja nyílttengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókjaiban majd ép, majd időtlen

barna magvakat rejtő. Kehelycsőve kupalakú, a gyümölcsbe jó mélyen lehatol.

Fája. Erőteljes, egészséges és elég edzett; korán és bőven termő; föl- és szétálló, elég merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és törpefáknak is. Vidékemen megsínylette a hosszan tartó szárazságot, miből az tűnik ki, hogy kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsői jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastasok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, szelíden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben elállók; elég sűrűn és finoman molyhosak, pirosasbarnák, aljuk felé zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, többnyire kissé hosszúak, fehér pontokkal itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkábban és kevésbé szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kuposak, duzzadthátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, szelíden bordázott talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Elég nagyok, hosszúak, kuposak, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyőknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Nagyok; elég vastag- és keményszövetűek; széles kerülékesek; inkább vagy kevésbé hosszúak és hegyben végződők; lapos teknősek, széleiken hullámosak, nem íveltek; nyelőről csaknem vízirányosan elállók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűződek; széleiken előrehajló, néha kettős, sőt hármas, éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levél nyelők középhosszú, középvastag, elég merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái keskenylándásak, kissé szétállóak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, kerülékesek, laposak, néha visszásan öblöztek, kissé hullámosak; hosszúak rugalmas nyelökről kissé ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Reinette belle de Boskoop.

Leirői. Ottolander, *Revue de l'arboriculture*, 187-dik lapján. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. E jeles alma Aradon, Ottrubay Károly, barátom kertében igen jól díszlik és termékeny is. Nálam, mint fönnebb már említettem, megsínylette a tartós szárazságot. Ebből az a tanulság, hogy hazánkban, száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban ne kívánjuk tenyészteni: hanem ott, hol a talaj nyáron át is kellőleg nyirkos szokott maradni, vagy is almatenyésztésre kedvező vidékeken, nagyon megérdemelné, hogy mindenütt, nagyban is tenyésztszük.

193. Bödiker vadoncza.

(Bödiker's Wildling.)

Származása. E jeles, késő nyári és őszi almát Bödiker, főtvényszéki elnök nyerte magról, Meppenben, a Hanover királyságban. Oberdieck, a ki e fajt, gyümölcseinek szépsége és jósága s fájának egészséges volta és termékenysége végett, terjesztésre méltónak találván leírta, egyéb adatot nem jegyzett meg származásáról. Fajomat ojtóvesszőkben még 1871-ben kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből. Azóta több ízben termett már nálam és így, fajom valódiságáról elég módomból és időm volt meggyőződnöm.

Érésideje. Nálam sept. elején; hűvösebb tájakon decemberig is elhuzódik.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Majd lapos gömbalakú; majd kissé hosszasan látszó, kuposgömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül inkább vagy kevésbé szűk, de szintén lapos karimában fog el. Szára rövid vagy igen rövid, az üreg karimája színvonaláig ritkán emelkedő, kissé vastag, fás; szépen kikanyarított, mély tölcséralakú üregbe helyezett, melynek falai többnyire mindig rozsdamentesek. Kelyhe kicsi, zárt; fölálló, rövid, zöldes és molyhos osztványaival szűk és elég mély üregben ülő, melynek falain szelid, lapos ranczok váltakoznak: de ezek az üreg karimáján ritkán okoznak hullámos emelkedéseket s észrevehetőleg a gyümölcs derekára sem vonulnak föl.

Színe. Bőre finom, sima, ledörzsölve ragyogó fényes; elejénte szalmasárga; értével élénk sárga; napos oldalán gyöngéd-pirossal belehelt s közben-közben élénkebb-piros, szakadozott csíkokkal inkább vagy kevésbé becsapkodott. Pontozata igen apró, ritkás, fehéres, alig szembetűnő. Rozsdaalakzatok nem fordulnak elő fölületén; de kisebb-nagyobb, barnás ragyaszeplők néha találkoznak rajta.

Belseje. Húsa sárgásba játszó fehér, finom, pezsgő és porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; kissé nyílt fiókjában feketés, hegyes, ép, néha idétlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalakú.

Fája. Vígnyövésű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvő, de időjárástól szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrű-

lombos, gömbalakú koronát alkotó. Vadoncra ojtva szálásfának igen alkalmas. Mindenütt jól díszlik; de vidékem mostoha viszonyai közt ritkán terem bőven. Gyümölcsei teljes érésük idejéig jól állják helyőket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak elég vastagok, vagy középvastagok; hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösök, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; sűrűn és finoman molyhosak, pirosas-barnák, aljuk felé pedig zöldes-barnák; apró, kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövidek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Jókorá nagyok vagy középnagyok, tompahegyűek, szennyes fehér molyhozattal sűrűn takartak.

Levelei. Középnagyok; vékony és hajlékony szövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; széleiken kissé hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, világos zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelök középhosszú, elég vastag vagy középvastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszínnel kissé mosott; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái inkább vagy kevésbé széles-lándsásak, nem hosszúak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei keskeny kerületesek vagy visszástojásdadok, laposak; nyelökről rendetlenül szétálló és lefelé is konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 235. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvezőbb vidékeken megérdemelné, hogy minden kertben helyet foglaljon. Vidékem mostoha viszonyai közt csak gyümölcstermesre kedvező évjárással ad meglehetősen termést; míg száraz évjáráskor a kártékony rovarok rendszerint idő előtt leszűretelik fájáról a szépen mutatkozó termést.

194. Zichy Miklós gróf.

(Comte Nicolas Zichy ; Graf Nikolaus Zichy.)

Származása. Bizonytalan. Boldogult Glocker Károly, enyingi fő-kertész barátom, még 1870-ben fönnebbi név alatt, mint terjesztésre méltó, jeles hazai almafajt küldötte meg hozzám ojtóvesszőkben: de sem származása, sem elterjedése körülményeiről nem kaphattam tőle biztos adatokat. Nagyon valószínűnek tartom, hogy e becses faj hazánkban, a Dunántúl nem rég kelhetett az Ananász-renet magvairól, mely almafajhoz növényzetében igen hasonlít. Több ízben termett már nálam. Minthogy gyümölcs-leírásokat tartalmazó könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető almafajt egyet sem találok; gyümölcskedvelő honfitársaimnak, — mint igen becses hazai fajt, — ezennel bemutatom.

Érésideje. Nálam dec. febr.; hűvösebb tájakon, bizonyára tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalakú vagy kuposgömbalakú; többnyire kalvilszerűen bordás fölületű. Zöme középtájra vagy kissé alább a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhefelé pedig majd szelíden majd kissé hirtelen fogyva boltozódik s kelyhe körül tompa karimában enyészik el. Szára középhosszú, vékony vagy középvastag, fás molyhos, sárgás zöld, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de mindinkább összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek falait majd érdes, majd finom és sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe nyílt vagy félig nyílt; fölálló, rövid, molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról ránczok és bordák huzódnak a karima felé, a hol ezek rendszerint hullámos emelkedéseket képeznek és inkább vagy kevésbé kiemelkedő, lapos bordák alakjában egész a szármélyedésig is levonulnak s a gyümölcs kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, száraz- vagy néha szelíden érdestapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sáppadtzöld; értével citromsárga; napos oldalán aransárga és néha némi szelíd narancspirossal belehelt. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, fahéjszínű pettyecskékből álló, itt-ott alig, itt-ott pedig elég szembetűnő. Finom rozsdalakzatok itt-ott néha mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt; igen kellemes, illatos és fűszeresízű ízzel. Magtokja nyílttengelyű, in-

kább vagy kevésbé nyílt, szűkes fiókjaiban tojásdad, rövid hegyű, pirosas gesztenyeszínű, ép magvakat rejtő. Kehelycsöve tágas kupalakú a gyümölcsbe csak kevésbé lehatoló.

Fája. Mérsékelt növéssű, de egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának is, bokoralakú fának is. Mindenütt jól díszlik; de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és gazdagon. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vastagok vagy középvas-tagok, hegyőkéfé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek alig észrevehetőleg könyökösök, bordázatlanok; fölálló vagy elég nyílt szögekben elálló; egész hosszukban sűrűn és finoman fehérmolyhosak, zöldesbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszas, fehér pontokkal ritkásan, de elég szembetűnőleg pontozottak; igen rövid levélközűek

Rügyei. Kicsinyek, inkább vagy kevésbé rövid kuposak, tompa-hegyűek, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok; elég hasas, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Elég nagyok vagy csak középnagyok; kissé vastag, de hajlékony szövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, hosszas, éles hegyben végződők; laposak vagy széleiken inkább vagy kevésbé föl hajlók, nem ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűződek; széleiken jókora nagy, inkább vagy kevésbé éles, kettős, sőt hármas fogakkal is, elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, vastag merev, molyhos, tövénél violaszínpirossal kissé színezett; rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái lándsásak, szétálló, de hegyökkel a nyél felé kissé visszakanyarodók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekesekek, laposak, szelíden hullámosak; nyelökről mereven szétterülő.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Tudtommal, ekkoráig még senkisé is írta le.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvező vidékeken, hazánkban mindenütt megérdemelné, hogy nagyban is tenyészszük. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjáráskor terem. Gyümölcseit későn kell leszedni fájáról; mert a korán leszedett gyümölcs álltában fonnyadni szokott.

195. Zsófia királynő.

(Reine Sophie; Königin Sophienapfel.)

Származása. E jeles téli alma valószínűleg Angolországból származik. Diel, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, folyó század elején, Loddiges angol gyümölcsésztől Winter Queen (= Téli királynő) név alatt kapta, de ezen angol nevet, mint nem helyeset, III. György, angol király nejének, a mecklenburgi herceg lányának nevére Zsófia királynő névre változtatta el. Németországban nagyon el van terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Novembertől tavaszig.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Csaknem hengeres tojásalakú; néha kuposgömbalakú; többnyire elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, laposas karimában végződik, de erre ritkán állítható föl, mert a gyümölcs, azon helyén, a hol a szárüreg szokott lenni, rendszerint kicsücsorodik, mint a körtealakú birs vagy pedig sas-orr forma emelkedést képez; kelyhe felé pedig szelíden fogyva, rendszerint elég szűk karimában enyészik el. Szára majd hiányzik, mint a körtealakú birsnek, majd rövid és középvastag és ilyen esetben többnyire szépen kikanyarított, tágas és inkább vagy kevésbé mély törcséalakú üregbe helyezett. Kelyhe többnyire zárt; néha félig nyílt; fölálló, rövidek és molyhos osztványaival elég szűk és lapos csészealakú üregben ülő, melynek alján és falain csak szelíd, lapos ránczocskák láthatók, melyek az üreg karimáját csak alig teszik hullámossá s a gyümölcs derekára észrevehetőleg csak nagy ritkán vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima és majd gyöngéd-, majd száraztapintatu, elég fényes, elejénte sápadt vagy sárgás-zöld; értével élénk citromsárga; napos oldalán arany-sárga és a napnak jól kitett példányokon, némi gyöngéd narancspirossal belehelt. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb fahéjszínű pettyescskék alakjában jelenkező. Finom rozsdalakzatok s fátýolszerű rozsdafosztlányok néha fordulnak elő fölületén, kivált pedig a száras végén levő dudorodáson, melynek környéke jellemzőleg sokáig zölden szokott maradni.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömött, roppanós; teljes értével porhanyó; leve bő, igen cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, renetszerűen fűszeresízű. Magtokja zárt vagy néha kissé nyílttengelyű; lapos és szűk fiókjaiban számos, tojásdad, hegyes, pirosas barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid tölcseáralaku.

Fája. Erőtéljes, egészséges, edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálás fának és nyésés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és bővebben is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; gyenge korukban is, ért korukban is csaknem végig fehérmolyhosak; itt-ott azonban csupaszak, zöldes barnák, napos felőkön pirossal árnyalt sötétbarnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszú levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszúak, tompahegyűek, aljuknál szürkés barnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. A vesszők alján elég nagyok, a vesszőkön fölfelé középnagyok vagy kicsinyek; nem vastag, de erős-szövetűek; tojásdadok vagy kerülekesek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek, alig íveltek; nyelőkről részunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken előrehajló, igen éles fogakkal sűrűn, elég mélyen és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag vagy középvastag merev, molyhos, tövével violaszínpirossal mosott vagy csak belehelt; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái lándzsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, de aránylag hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülekesek, itt-ott csaknem lándzsásak, laposak, széleiken hullámosak; hosszúak, hajlékony nyelőkről kissé lefelé konyulók.

Hasonnevei. Winter Queen; Lemon Pippin; Kirkes Lemon Pippin Reinette von Madeira; Madérai renet *)

Leirói. Diel, *Hernobistsorten*, X. 75.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* IV. 111.

Lero y, *Dict. de pomol.* IV. 612. és mások.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvező viszonyok közt, hazánkban, úgy a felföldön, mint az alföldön is, nyereséges volna e jeles fajt nagyban is tenyésztenünk. Vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező éjárással képes kielegítőleg teremni.

*) Maderai renet név alatt Oberdiecktól a Zsófia királynőt kaptam meg ojtóvesszőkben és Reinette von Madeira név alatt, Oberdieck, lényegtelen szóbeli különbséggel, valóban is a Zsófia királynőt írta le. (Lásd! *Illustr. Handb. der Obst.* VIII. 105.)

196. Bonum.

Származása. E kitünő almafaj Amerikából származik. Észak-Carolina államban, a folyó század közepén lépett a világba. Főnebbi latin elnevezésével gyümölcseinek kitünő jóságát akarták jelezni. Európába csak 1860-ban került először Leroyhoz, Angersba s onnan tovább, mindenfelé terjed még napjainkban is. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek rendkívül gazdag gyümölcs-gyűjteményéből, Plantièresből. Több ízben termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon vagy almatenyésztesre kedvezőbb vidékeken, tavasz derekáig is elhúzódik.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisded; gyakran középnagy.

Alakja. Többnyire hengeres gömbalakú s igen szép termetű. Zöme középtájra, néha kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis többnyire kissé összébbhúzódva boltozódik és itt majd mindig szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára hosszú vagy csak hosszas, vékony vagy középvastag, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; többnyire szépen kikanyarított, tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek falait néha-néha finom, sugaras rozsdaszokta eltakarni. Kelyhe többnyire zárt, néha pedig félgnyilt; bokrétaán fölálló vagy összeboruló, rövid és molyhos osztványával csinos mélyedékében ülő, melynek falain és karimáján csak néha mutatkoznak csinos lapos emelkedéskék, melyek elenyésző, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de ennek kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd és értével zsirostopintatu; csaknem ragyogó fényes; elejénte sáppadt zöld; értével zöldessárga vagy citromsárga; napos oldala, sőt gyakran csaknem egész fölülete inkább vagy kevésbé élénk pirossal mosott és sötétebb piros, szakadozott csíkokkal is, majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Pontozata ritkás; finom, fahéjszínű pettyecskékből álló, a piros színben elég szembetűnő. Rozsdaalakzatok ritkán mutatkoznak fölületén.

Belseje. Húsa fehérés vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömött, gyöngéd, noha roppanós; leve igen bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, finoman illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyiltengelyű; kagylóalakú, kisded és mégis tágas fiókjaiban kevés, de ép, tojásdad, barna magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseralakú, a gyümölcsbe jó mélyen lehatoló.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; korán, bőven és többnyire csomósan termő; rendetlenül fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, szabálytalan, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; helyben és talajban, úgy látszik, nem válogató. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; elég egyenesek, hajlékonyak, kissé könyökösek, hegyökökére szelíden bordázottak; fölfelé törekvők; ritkán és csak hegyökökére molyhosak; nagyrészt azonban csupaszak, simák, csaknem fényesek, pirossal mosott sötétbarnák; aljuk felé itt-ott szakadozottan fehér hártványosak; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidkuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, szürkével árnyalt pirosasbarnák; alig kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, hegyesek, szürkével tarkázott pirosasbarnák.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; széles és hosszúak tojásdadok, itt-ott kerülékesek; inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-teknősek; íveltek; nyelökről ívelten lefelé görbülők; alsó lapjukon kissé molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előreahajló, tompa vagy kissé éles fogakkal elég mélyen és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszú, középvastag, elég merev, tövénél violaszínpirossal színezett; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái középhosszúak, keskenylándsásak, szétállóak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, hullámosak; szétálló, hosszúak, rugalmas nyelökről lankadtan lefelé csüggenők.

Hasonnevei. *Magnum bonum.*

Leirői. *L e r o y, Dict. de pomol.* III. 147. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Vig tenyésztésben és termékenységekben, még vidékem mostoha viszonyai közt is vetekedik bármely almafajjal. Almatenyésztésre kedvezőbb vidékeken méltó volna, hogy hazánkban nagyban is tenyészszük.

197. Borovitsky.

Származása. E rikító szép színezetű és jó nyári alma valószínűleg Oroszország déli részéből származik, honnét Európában számos nyári alma van már elterjedve. Ojtóvesszejét 1873-ban a Simon-Louis testvérektől kaptam Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. végétől aug. közepéig; néha aug. végéig is elhúzódik.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Lapos gömbalakú, széptermetű, noha egyik oldalán gyakran hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme csaknem a középtájr esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé többnyire mégis kissé összébbhúzódva boltozódik s mindkét sarkán lapos karimában fogy el. Szára a hosszas vagy középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, néha kissé húsos, molyhos, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett. Kelyhe zárt; fölálló, hosszas, molyhos osztványaival; tágas és elég mély üregben ülő, melynek fenekén apró dudorok, falain pedig lapos ránczok és bordácskák láthatók, melyek a karimán, néha, szeliden hullámos emelkedéseket alkotnak s elszélesedve, gyakran az egész gyümölcsön végig vonulnak, de annak gömbölyedségét alig zavarják meg.

Szine. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngédtapintatu, fáján finoman hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte fehéres zöld; értével viaszfehér vagy szalmasárga; napos oldalán, sőt a napnak jól kitett példányain csaknem körös-körül, rikító lángos-piros, szakadozott csíkokkal majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Pontozata apró, alig szembetűnő; többnyire csak a bőr alúl áttetsző, fehéres pettyes-kékből álló. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén. Teljes értével a gyümölcs kellemes illatot áraszt maga körül.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, elég finom, kissé laza, porhanyó és pezsgő; leve bő, czukros, finom, néha kissé éles-savanyunyal emelt, kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; kissé nyílt fiókjaiban, több-kevesebb, széles tojásdad, hegyes, barna, ép magot rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben elálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrű-lombos, de elég szellős, félgömbalakú koronát alkotó. Vadonczon inkább díszlik, mint más almaalanyon; szálas fának alkalmasabb, mintsem törpefáknak. Mindenütt jól díszlik; de, hogy rendesen és

bőven teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, hajlékonyak, könnyökösök, bordázottak; fölállóak vagy elég nyílt szögekben elállóak; hegyök felé sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé nagyrészt csupaszak, violaszín-pirossal mosott sötétbarnák; apró, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban, de kevésbé szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, csaknem szívalakúak, tompahegyűek, lapulók, kissé molyhosak, pirosas sötétbarnák; alig kiemelkedő, két szélén észrevehetőleg bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hasaskuposak, tompahegyűek, pirosasbarnák, csaknem egészen csupaszak.

Levelei. Nagyok vagy középnagyok, elég vastag és keményszöve-tűek; kerek vagy széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; csaknem laposak, szelíden hullámosak, kissé íveltek; alsó lapjukon ritkán molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, homályos füzöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak, vastag vagy középvastag, elég merev, violaszín-pirossal mosott; elég éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fiatal fák erősebb hajtásain lándsásak, tartósak, idősebb fák vesszein többnyire rövid áridomuak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei széles kerületesek vagy pedig viszás tojásdadok, laposak, hullámosak; hosszú, rugalmas nyelökről bokrétásan szétterülőek vagy kissé lefelé konyulók.

Hasonnevei. Charlamowsky; Duchesse d'Oldenburg.

Leirői. Floto w, *Illust. Handb. der Obsth.* I. 95.

Mas, *Le Verger*, V. 5. lap. 1. szám alatt, és mások *) is.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt keveset terem; de ritkán marad teljesen meddő. Almatenyésztésre kedvezőbb helyeken, főképp népes városok közelében megérdemelné, hogy nagyban is tenyészüljön.

*) Leroy Borowicki név alatt egy, egészen más, nagyfajta, téli almát írt le. (Lásd: „Dict. de pomol. III. 149.); Bivort pedig a Borowitskyt és Duchesse d'Oldenburgot, mint egymástól különböző fajokat írja le. (Lásd Les fruits du jardin Van Mons. 17. és 19. lapjait.)

198. Biborpiros agát-alma.

(Purpurrother Agát-Apfel.)

Származása. E kitűnő jó és csinos alma hihetőleg Hollandból származik. Diel, legalább, onnan kapta meg „Rode Tulp-Kroon” név alatt e fajt és főnebbi, zárjel közt kitett név alatt írta le és terjesztette azt. Gyümölcsei szépsége s finom íze daczára, — bárha nagyon megérdemlené, — még napjainkban sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesz-szejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű csemege- és háztartási-gyümölcs.

Nagysága. Kisded, mint egy Masánczki-alma; néha csaknem középnagy.

Alakja. Gömbalakú; többnyire mindig szabályosan boltozott, sík-fölületű. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán szűk karimában végződik. Szára rövid, vékony vagy igen vékony, fás, zöldessárga; szűk és ritkán mély üregbe helyezett, melynek sima falain csak néha mutatkozik némi finom, sugaras rozsdamáz. Kelyhe zárt vagy félignyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, sokáig zölden maradó osztványaival szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról finom, lapos ránczocskák indulnak a karima felé s ott szelíden hullámos emelkedéseket alkotnak, melyek inkább vagy kevésbé elenyészőleg néha a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de annak kerekdedségét csak nagy ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre finom, sima, gyöngédtapintatú; fáján sűrűn és finoman hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte zöldessárga; értével szép citromsárga, miből azonban a napnak jól kitett példányokon alig látszik ki tisztán egy-egy foltocska; mert az egész fölület biborpirossal van színezve s e színezetben sötétebb piros szakadozott csíkokkal becsapkodva. Gyakran azonban a pirosság majd szakadozott, majd az egész gyümölcsön is végig nyúló, széles csíkokban jelenkezik és e csíkok közt az alapszín ugyanilyen, szakadozott csíkokban szokott átcsilámlani. Pontozata elég sűrű; többnyire csak a bőr alúl áttetsző, sárgásfehér pettyecskékből álló s a piros színben elég szemebetűnő Rozsda majd sohasem mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa sárga, bőre alatt néha pirosas-sárga, igen finom, tömött, teljes értével gyöngéd velős és omlós; leve bő, czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes, sajátzerűen illatos és fűszeres-ízű. Magtokja nyílttengelyű; szűk vagy néha kissé tágas és nyílt fiókjaiban majd kevés, majd számos, szabálytalan tojásalakú, feketés,

ép magot rejtő. Kehelycsöve szűk, tölcseralakú, a gyümölcsbe kissé lehatoló.

Fája. Erőtéljes igen edzett; nem korán, de aztán igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és sűrűn beruházkodnak, ritkás lombozatú, szellős, gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon. Alkalmas szálafának és nyesés alatt tartva gulafának is. Helyben és talajban úgy látszik, kevésbé válogatós; még vidékem mostoha viszonyai közt is, — ha almatenyésztésre kedvező idő jár, — gazdagon terem. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, inkább vékonyak, mintsem középvastagok, hegyökre is csak keveset vékonyodók; egyenesek, nem könyökösök, bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban sűrűn fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, homályos pirosasbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal rendkívül ritkán és nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek hoszasak, igen tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Kicsinyek vagy itt-ott középnagyok; kissé vastag, de lágyszövetűek; tojásdadok, itt-ott kerülékesek; többnyire hirtelen elkeskenyedő, hoszas, éles hegyben végződők; laposak vagy lapos völgyesek; majd éppen nem, majd csak alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon sűrűn molyhosak; felső lapjukon is hamvasak, fénytelenek, homályos zöldek; széleiken kissé tompa fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, elég merev, molyhos, tövéből violaszín-pirossal színezett; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái aprók, fonál- vagy áridomuak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, többnyire hoszas kerülékesek, laposak, szelíden hullámosak, széleiken éles fogakkal sűrűn és finoman fűrészesek; hoszas, rugalmas nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Rode Tulp-Kroon; Engel'sche Aagt; Purpurrother Winter-Agatapfel.

Leirői. Diel, *Herzobtsorten*, X. 39.

Oberdieck, *Illustr. Handbuch der Obstk.* I. 457. Mások tudtommal még nem írják le. *)

Észrevétel. Megérdemli, hogy hazánkban minden kertben helyet foglaljon. Almatenyésztésre kedvezőbb vidékeinken nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk.

*) Leroy Belle-Agathe név alatt leírt egy almafajt és ennek hasonneve gyanánt említi föl a fönnebbi, de hibásan; mert e kettő szembeszökőleg különbözik egymástól.

199. Boisbunel kalvilja.

(Calleville de Boisbunel.)

Származása. Ezen almafajt Boisbunel, francia gyümölcsész Rouenban nyerte magról, folyó század közepe táján. A magról kelt és ojtatlanul fölnevelt anyafa 1859-ben termett nála először. Főnebbi név alatt 1862-ben kezdett elterjedni. Ojtóveszszejét még 1869-ben kaptam Reutlingenből bold. Dr. Lucas-tól. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; almatenyésztésre kedvezőbb vidékeken februárig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a közepszerűnél; néha jókora nagy.

Alakja. Magasnak látszó kuposgömbalakú; kelyhe felé szelíden bordás fölületű; néha egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájánál alább a száras vég felé esik, honnét szára felé inkább vagy kevésbé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összehúzódnak boltozódik s ferdén csonkázott kupos végben enyészik el. Szára rövid vagy rövides, elég vastag vagy közép-vastag, fás, bunkósan végződő; tágnylású és elég mély tölcseralakú üregbe helyezett s oda, gyakran, egy-egy húsos dudortól beszorított. Ezen üreg sokáig zölden marad majd részben, majd egészen is, szakadozott, sugaras rozsdá szokta eltakarni. Kelyhe zárt, néha félignyilt; bokrétáson fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival többnyire szűk és inkább vagy kevésbé mély tányéralakú üregben ülő, melynek falain és karimáján bordás emelkedések váltakoznak, de ezek a gyümölcs derekán rendszerint elenyésznek s a gyümölcs kerekedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vékony és nem szivós, sima gyöngédtapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte bágyadt vagy sárgás zöld; értével világossárga; napos oldalon, — kivált a napnak jól kitett példányain pirossal inkább vagy kevésbé színezett. Pontozata elég sűrű; apróbb-nagyobb, barnás vagy fahéjszínű pettyecskékből álló, elég szembetűnő. Szakadozott rozsdá-szilánkok csak néha mutatkoznak fölületén: de egy-egy, kisebb-nagyobb, szürkésbarna ragya-szeplő többször jelenkezik rajta.

Belseje. Húsa sárgás, finom, nem tömött, elejénte roppanós, értével porhanyó; leve bő, czukros, finom savanygyal emelt elég kellemes, noha nem kalvilszerűen fűszeresízű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyilttengelyű; hosszas kagyló-alakú fiókjaiban hosszas, lapos, barna, ép, néha idétlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid, hegyes kupalakú.

Fája. Mérsékelt-növéstű, de egészséges és elég edzett; elég korán

és a neki kedvező viszonyok közt gazdagon termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes gömbalakú koronát alkotó. Nálam doucin vagy pedig paradicsomalanyra ojtva inkább díszlik, mint vadonczon; miért is itt inkább alkalmas törpe fának, mintsem szálas fának. Hogy vígan tenyésszék s kielégítőleg teremjen; kellőleg nyirkos talajra van szüksége. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, középhosszak, vastagok, hegyök felé is alig vékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; szeliden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; hegyök felé sűrűn és finoman molyhosak; aljuk felé nagyrészt csupaszak, zöldebarnák, hegyök felé pedig világos pirossal árnyalt barnák; jókora nagy, kerek, fehéres pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban kissé hosszas levélközüek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, itt-ott kissé elálló, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, hosszan, de szeliden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok, tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Jókora nagyok vagy középnagyok; nem vastag, de erős szövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, igen hosszú, éles hegyben végződők; lapos teknősek, széleiken hullámosak, nem íveltek, de hegyökkel gyakran félrecsavarodók; a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, fényesek, élénk füzöldek; széleiken jókora nagy, éles fogakkal elég mélyen és sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszas, igen vastag, elég merev, molyhos, tövénél violaszínpirossal kissé színezett; csaknem vízirányosan elálló. Levélpálhái rendkívül hosszak, lándsásak, szétálló, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; hosszas, vékony, rugalmas nyelökről lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 180. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Az alföld melegét, szárazságát megsínyli a fája és itt ritkán és keveset is terem; aztán gyümölcsei itt erőtetve érnek s kellő finomságukat nem képesek mindenkor kifejteni. Hazánk emelkedtebb-fekvésű s almatenyésztésre kedvezőbb vidékein tegyünk vele kísérletet és én hiszem, hogy ott, hálásan kifizeti a helyet, melyet a kertben elfoglal.

200. Magyar kormos renet.

(Reinette grise hongroise; Ungarische graue Reinette.)

Származása. Bizonytalan. Valószínűleg azonban egyike azon számos magyar almafajnak, melyeket a gyümölcsészet irodalmában még senkisémm emlegetett föl ekkoráig. Török Géza, birtokos barátom, Kálnóról (Nógrádmegye), 1882-ben, egy, ápril 11-ről hozzám intézett levelében azt írja e fajról, hogy Déznáról (Aradmegye) vitte magával Nógrádba, mint igen becses fajt, melyet Déznán Francia kormos renetnek tartottak, de hibásan; mert sem gyümölcseiben, sem növényzetében nem egyezik a Francia kormos-renettel és ennek leírásaival. Hogy valódi nevét kipuhathassa; Török Géza barátom gyümölcspéldányokat küldött meghatározás végett Németország legtekintélyesebb gyümölcsismerőjéhez és pedig Potsdamba Leuche-hoz és Reutlingenbe Dr. Lucas Edéhez, a kik odanyilatkoztak aztán, hogy e faj előttök ismeretlen, de igen becses faj, melyet Dr. Lucas ajánlatára fönebbi név alatt ezennel bemutatok.

Érésideje. Dec. febr.; alkalmas, hűvös helyen, fonnyadás nélkül, késő tavaszig is eltartható.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdadgömbalakú; néha csaknem hengeresgömbalakú; kissé szabálytalanul boltozott s egyik oldalán többnyire húzóttabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájról vagy kissé alább, a száras vég felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik. Szára igen rövid, — alig emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, — vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; szűk tölesérialakú, inkább vagy kevésbbé mély üregbe helyezett. Kelyhe többnyire nyílt; fölálló, rövid, keskeny, törékeny-hegyű és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé tágas és mély csészealakú üregben ülő, melynek falain és karimáján szelíd, lapos ránczok és emelkedések láthatók, melyek elenyésző, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Szine. Bőre finom, de szívós, szelíden érdestapintatú; elejénte zöldessárga; értével aransárga; napos oldalán némi igénytelen pirossal is belehelt vagy itt-ott márványozott. Ezen alapszínből azonban csak alig csillámlik ki tisztán egy-egy parányi foltocska; mert az egész fölület elejénte barnás, később homályos vörhenyesre változó rozsdamázzal van behúzza s itt-ott érdes, hálózatos rozsdával eltakarva. Pontozata ritkás; jókora nagy, kiemelkedő, fehéres pettyes-kékből álló, elég szembetűnő.

Belseje. Húsa fehéres, néha sárgásba vagy zöldesbe játszó fehér, finom, tömött, roppanós; teljes értékű porhanyó; leve elegendő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeres ízzel. Magtokja zárttengelyű; kised és szűk fiókjában egy-egy, laposra nyomott, tojásdad, hegyes, barna, ép, néha pedig idétlen magot rejtő. Kehelycsőve rövid kupalakú.

Fája. Erőteltjes, vígnövésű, igen edzett; korán, rendszeren és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de, valószínűleg, csak kellőleg nyirkos talajban terem rendszeren és bőven; mert Török Géza szerint, „egyike azon kevés almafajoknak, a melyek még a nedves, vadvizes agyagban is jól tenyésznek és rendszeren teremnek“. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; sugáregyenesek, alig vagy éppen nem könyökösek, csaknem $\frac{1}{2}$ bordázatlanok; fölállóak vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban finoman molyhosak, sötétvioletszínnel árnyalt barnák; apróbb-nagyobb kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, szélestalpu kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiemelkedő, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadkuposak, alig hegyesek; aljuknál szennyes pirosasbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Középnagyok; vastag és keményszövetűek; széles kerülések vagy kerek tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúak és többnyire félrecsavarodó, éles hegyben végződők; csaknem laposak, itt-ott szelíden hullámosak; kissé íveltek; nyelökről kissé hanyatt görbülten fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák bágyadtan fénylők, homályos fűzőldék; széleiken tompa fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, vastag és merev, finoman molyhos; alsó felén sötétvioletszínnel csaknem egész hosszában befuttatott; éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái majd áridomuak és nem tartósak; majd lándásak és ez esetben igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszúak, keskeny kerülekesek, völgyesek, kissé hullámosak, íveltek; fölfelé álló, merev nyelökről bokrétásan szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Tudtommal, ekkoráig még senki sem írta le.

Észrevétel. E jeles almafaj még nem termett nálam. Főnebbi leírását azon gyümölcspéldányokról készítettem, a melyeket Török Géza barátomtól két ízben is kaptam volt. Mennyire válik be vidékem mostoha viszonyai közé? még nem tudhatom; de hajlandó vagyok hinni, hogy inkább való hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre.

20l. Nyári daru.

Származása. E becses alma Mező-Túron, rég idő óta ismeretes. Egyike az ott legkapósabb gyümölcsöknek; mert e városnak többnyire földmivelőkből álló lakossága már julius elején ezen almával szokta ételét kellemes savanyúvá tenni; aztán, mert alkalmas, hűvös helyen, újévig is eláll, egész nyáron át részint ételben főzve, részint nyersen, egész élvezettel fogyasztgatja. Minthogy a mező-túri népnek a Darualma az almák királya; ezen almát, megkülönböztetésül, Nyári daru almának nevezte el, noha pedig e két faj sem növényzetére, sem gyümölcseire nézve nem rokon egymással. Valódi neve után hasztalan kutattam könyveimben. Hozzá némileg hasonló fajnak egyedül a németek Brauner Sommer Käs-Apfel-ját találtam: de, minthogy ez utóbbi leírása nem illik rá minden pontjában a Nyári daru almára, e két faj közti azonosság kérdéses maradt előttem. Mint valószínűleg hazai, terjesztésre igen méltó almafajt, főnebbi népszerű neve alatt, Dörgő Dániel barátomnál, Mező-Túron körülményesen leírtam s itt ezennel bemutatom.

Érésideje. Aug. sept.; alkalmas, hűvös helyen decemberig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Igen változó; többnyire azonban szabálytalan gömbalakú; néha kissé kupos vagy tojásdadgömbalakú; egyik oldalán többnyire hízotabb, mint a másikon s rendszerint kalvilszerűen bordázott fölületű. Zöme csaknem középtájra, néha pedig kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s elég széles, hullámos vagy ormós karimában enyészik el. Szára rövid vagy igen rövid, vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó, szelíden bordás és barázdás falain egy-egy sugaras rozsdaszilánk majd mindig mutatkozik. Kelyhe többnyire zárt, néha félignyilt; fölálló, rövid, keskeny és hegyes osztványaival majd elég tágas, majd szűk, de elég mély, szabálytalanul kikanyarított üregben ülő, melynek falain bordák és barázdák nyulnak a karima felé s onnan tovább a gyümölcs derekán is végig s ezek a gyümölcs kerekdedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, értével zsirostapintatú, elég fényes; elejénte sárgás világos-zöld; értével világos citromsárga; napos oldalán, sőt gyakran egész fölületén, elejénte füstösnek látszó, később pedig derültre változó pirossal van belehelve s e színezetben élénkebb piros, szakadozott csíkokkal is sűrűbben vagy ritkábban becsapkodva. Pontozata elég sűrű, de nem szembetűnő. Rozsda nincs fölületén. Értével kellemes illatot áraszt.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, kevésbé tömött, elejénte keményes, később gyöngéd és velős; leve igen bő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngédén fűszeresízű. Magtokja nyilttengelyű; egészen nyilt fiókjaiban többnyire kevés ép, hanem idétlen magot rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe mélyen lehatoló.

Fája. Erőtéljes, egészséges, edzett; korán, rendesen és bőven termő; nyiltszögekben, rendetlenül szétálló, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkoduak, elég lombos, terjedelmes lapos gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; legalkalmasabb szálasfának; mindenütt jól díszlik; de kellőleg nyirkos, iszaplerakodásból álló talajban rendesebben és bővebben terem, mintsem száraz, vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vastagok, merevek, hegyük felé is csak keveset vékonyodók; ritkán egyenesek, hanem kissé görbék és könyökösök, csaknem bordázatlanok; rendetlenül föl- és szétálló; csaknem egész hosszukban sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirosasbarnák; aljuktól kezdve fölfelé, jó darabon, fehérés hártýával takartak; apróbb-nagyobb, kerek, fehérés pontokkal rendkívül ritkán és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, szélestalpú rövidkuposak, duzzadthátnak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Jókora nagyok; zömök tojásdadok, tompahegyűek sűrűn fehérmolyhosak.

Leveli. Elég nagyok vagy jókora nagyok; vastag és keményszövetűek; széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő és félre is csavaródó, hosszas, éles hegyben végződők; a vesszők alján csaknem laposak, a vesszők hegye felé pedig csatornásak; szelíden íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos zöldek; széleiken kerek vagy tompahegyű fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag merev, molyhos, alsó felén, jó darabon, violaszin-pirossal mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái nem hosszak, lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak, hosszabbak, mint a vesszőkön levők, hosszas tojásdadok vagy kerülekések, laposak, kissé hullámosak; szétálló, vastag, merev nyelökről kissé ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Tudtommal nincsenek.

Leírói. Valószínűleg még senki sem írta le.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén és hazánkban mindenütt, a hol a föld kellőleg nyirkos, méltó arra, hogy minden kertben helyet juttassunk számára. Száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

202. Keményke pepin.

(Kleiner Steinpepping.)

Származása. Bizonytalan, Diel, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, Angolországból „Stone Pippin” név alatt kapta meg e jeles fajt. Még napjainkban sincs úgy elterjedve, a mint azt fája termékenysége és gyümölcsei jóságánál fogva megérdemelné. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon nyár elejéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Többnyire kúpos és hengeres gömbalakú; szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme néha középtájra, többnyire azonban alább, száras vége felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összehúzódva boltozódik s kelyhe körül rendszerint szűkebb karimában fog el, mintsem száras végén. Szára rövides vagy középhosszú, vékony, fás, bunkósan végződő; elég szűk és nem mély üregbe helyezett, melyet egy-egy kiemelkedő hús-dudor, mely a szarat rendszerint félre nyomja, még inkább el szokott szűkíteni. Ez üreg falain némi finom sugaras rozsdamáz csak néha mutatkozik. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; fölálló vagy kissé összehajló, hegyes és molyhos osztványaival tágas, lapos és sekély mélyedésben ülő, melynek alján és falain szelid, lapos ránczok és bordácskák láthatók; de ezek a gyümölcs derekán bordás emelkedéseket ritkán alkotnak s annak kerekdedségét nem zavarják meg.

Színe. Bőre finom, vékony, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte világos zöld; értével világossárga; napos oldalán csaknem aransárga s kisebb-nagyobb darabon szelid halványpirosal belelelt s e színezetben csak kissé élénkebb piros, szakadozott csíkokkal ritkán besapkodott vagy csak pettyezett és márványozott. Pontozata elég sűrű, rendszerint igen apró, fehérrel szegett fahéjszínű pettyekből áll; majd alig, majd eléggé szembetűnő. Rozsda csak elvetve mutatkozik itt-ott fölületén: de feketés ragyaszeplők néha mutatkoznak rajta.

Belseje. Húsa sárgás, igen finom, tömött, roppanós, de gyöngéd; leve elég bő, igen cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes fűszeresízü. Magtokja kissé nyíltengelyű; tömlöcskéiben soványas, hosszukás, hegyes, barna, ép, néha időtlen magot rejtő.

Fája. Fiatal korában vígan, később csak mérsékelten növő; nagy fát nem nevel, de folyvást egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és törpe fának is. Mindenütt jól díszlik; de, hogy rendszeren és gazdagon teremhessen, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy középhosszak, vékonyak és hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; finoman bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; ritkásan és finoman molyhosak, pirosasbarnák, aljuk felé zöldesbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal ritkásan és nem szembe-tűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, pirosasbarnák, nagyrészt azonban fehérmolyhosak; alig kiálló, hárombordás, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, tompahegyűek, szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vékony, de keményszövetűek; tojásdadok, itt-ott kerülékesek; többnyire hirtelen elkeskenyült, hosszúságú és hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen laposvölgyesek; vagy éppen nem, vagy csak alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, homályos fűzőldék; széleiken előrehajló, apróbb-nagyobb, többnyire éles fogakkal majd szabályosan, majd szabálytalanul fűrészeselek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, középvastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszínpirossal kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái lándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei hosszabbak, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; rézsunt fölálló, nyelökről kissé lekonyultan szétterülő.

Hasonnevei. Englischer kleiner Steinpepping; Stone Pippin.

Leirői. Die l. *Hernobstsorten*, XI. 119.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 323. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is csak ritka évben marad teljesen meddőn; kedvező esős évről mindig bőven termett. Hazánk hegyes vidékein s nagyobb folyóvizeink mellékén még az alföldön is nagyon megérdemelné, hogy minden kertben helyet juttassunk számára.

203. Herweg renetje.

(Herwegs Reinette.)

Származása. E jeles téli almának eredete bizonytalan. Diel halála után, ennek fia, Fridrik ismertette meg először rövid jellemzésben e jeles almafajt, de eredetéről mit sem említett meg. Neve után ítélve valószínű, hogy Németországból származik. Daczára becses tulajdonainak még napjainkban sincs kellőleg elterjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Dec.; febr.; hűvösebb tájakon vagy alkalmas hűvös helyiségben, tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartásigymölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Kuposgömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé húzottabb és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme középtájra vagy kissé alább, száras vége felé esik; honnét szára felé majd szelíden, majd hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint összébbhúzódva boltozódik s kelyhe körül szintén lapos karimában végződik. Szára rövid vagy rövides, — gyakran alig emelkedik föl a szárüreg karimája színvonalaig, — vékony, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély tölcseáralakú üregbe helyezett, melynek falait finom, barnás vagy fahéjszínű rozsdá szokta borítani s e rozsdá szakadozott foszlányokban, néha az üreg karimáján túl is terjeszkedik. Kelyhe többnyire nyílt vagy félignyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, hosszas de törékenyhegyű osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek falain finom, lapos ránczok indulnak a karima felé s onnan tovább, elenyésző, lapos bordák gyanánt, a gyümölcs derekára is fölvonulnak; de annak csinos kerekdedségét észrevehetőleg nem zavarják meg.

Színe. Bőre finom, sima, itt-ott finoman érdes és száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte zöldes szalmasárga; értével bágyadt sárga; napos oldalán homályos pirossal belehelt; néha azonban hiányzik róla a pirosság. Pontozata elég sűrű, szabálytalan alakú, kisebb-nagyobb fahéjszínű vagy szürkés pettyecskékből álló; néha alig, néha pedig eléggé szembetűnő. Finom rozsdáalakzatok s néha kisebb-nagyobb, barnás vagy cserepes ragyaszeplők is, majd minden gyümölcsön fordulnak elő.

Belseje. Húsa sárgásfehér, finom, tömött, roppanós, teljes értével porhanyó; leve bő, czukros, gyöngéd savanyonyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttengelyű; kissé nyílt fiókjaiban

számos pirosasbarna, tojásdad, hegyes, ép magot rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalakú.

Fája. Vignővészű, egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, gömbölyű koronát alkotó. Díszlik mindenféle alma-alanyon; alkalmas szálasfának. Mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és gazdagabban terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, nem könyökösek, bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; csak nem egész hosszukban elég sűrűn, de igen finoman molyhosak, olajsínezöldek, hegyök felé pirosas barnával árnyaltak; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszú, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, kissé hosszúak kuposak, tompahegyűek, elég duzzadthátuak, lapulók; szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak; alig kiemelkedő, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok vagy középnyagok, tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnyagok; nem vastag, de keményes-szövetűek; tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, nem hosszúak, de elég éles és többnyire félrecsavarodó hegyben végződők; lapos-völgyesek, rendetlenül hullámosak; alig vagy éppen nem íveltek; nyelőkkel egy irányban, rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előre hajló, éles fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen, sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, vastag és merev, finoman molyhos; tövénél pirossal kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái majd fejletlenek, áridomnak, majd pedig lándsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, laposak, hullámosak; nyelökről bokrétásan szétterülő.

Hasonnevei. Herwegs weisse Reinette.

Leírói. Diel Friedrik, *Catalog II-te Fortsetzung*, 1833. 39. lapján.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 125. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. E jeles almát hazánkban mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, érdemes volna nagyban is tenyésztenünk: de almatenyésztésre mostoha vidékeken kevés haszonnal járna tenyésztése.

204. Virgíniai rózsaalma.

(Rose de Virginie; Virginischer Rosen-Apfel.)

Származása. Bizonytalan. Neve után itélve Amerikából kellett volna származnia; de róla e tekintetben senkisé is jegyzett föl biztos adatot. Diel, a ki körülményes leírásban először ismertette meg, Harlemból kapta meg e jeles fajt, mely napjainkban már, többféle név alatt, Európaszerte el van terjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben Oberdiecktól, Jeinsenből és másoktól is több ízben kaptam meg. Csakhamar temett nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam Jul. végén, aug. elején.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Változó; majd lapos, majd kuposgömbalakú; majd szabályosan boltozott, majd és többnyire szabálytalan bordás vagy szögletes-fölületű. Zöme majd középtájra, majd alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szépen kidomborodva boltozódik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig majd szeliden fogyva boltozódik és széles karimában végződik, majd pedig mindinkább összehúzódván, tompa kupos végben enyészik el. Szára rövides, csak néha emelkedik fölebb a szárnymélyedés karimája színvonalán, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő, finoman molyhos; tágnylású, de mély és szűk üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falain szelid, lapos barázdák és karimáján hullámos emelkedések szoktak váltakozni. Kelyhe zárt; bokrétságan fölálló, sokáig zölden maradó és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé tágas és elég mély üregben ülő, melynek aljáról lapos ranczok és bordácskák indulnak a karima felé, a hol aztán hullámos emelkedéseket alkotnak s egyenetlen lapos bordák gyanánt gyakran az egész gyümölcsön is végig nyujtóznak.

Szine. Bőre finom, sima, gyöngédtapintatu, fáján szeliden hamvas, ledörzsölve ragyogó fényes; elejente fehéreszöld; értével világos-sárga; napos oldalán szelid piros, szakadozott csíkokkal ritkásan becsapkodott; némely talajban és némely évjáráskor, sűrűbb és élénkebb rajta a piros csíkozat. Pontozata csak a bőr alúl áttetsző, fehéres pettyek alakjában jelenkezik. Rozsda nem mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa sárgás, finom, laza és gyöngéd; leve bő vagy elegdő, czukros, finom savanygyal emelt, kellemes, gyöngéden illatos, de nem mindenkor kellőleg fűszeresízü. Magtokja többnyire nyiltten-gelyű; tágas fiókjaiban majd ép, majd idétlen, barna magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupalakú.

Faja. Fialat korában csaknem bujanövésű; később is erőteljes és igen edzett; korán, reudesen és igen bőven termő; fölálló vagy

jellemzőleg hirtelen fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas gúlaalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának is, gulafának is. Mindenütt jól díszik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; szelíden bordázottak; finoman és ritkásan molyhosak; itt-ott csupaszak, homályos pirosas-barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy itt-ott hosszúak, fehér pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszú levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, szívalakúak, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, szelíden bordázott talpra helyezkedők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömök tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Nagyok és a vesszők alján rendkívül nagyok; elég vékony és hajlékony szövetűek; tojásdadok vagy hosszú tojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke vagy itt-ott hosszúak, tompa-hegyben végződők; csak nem laposak vagy laposvölgyesek; alig ívelték; széleiken többnyire hullámosak; nyelőről részsunt elálló vagy, főképp a vesszők aljánál, lefelé konyulók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, homályos zöldek; széleiken apróbb-nagyobb, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levél-nyelők hosszúak vagy középhosszú, vastag és elég merev, molyhos és tövénél violaszín-pirossal behelt; részsunt és kissé hanyatt görbülten fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak vagy lándsásak, nem tartósak. Virágrügyet körítő és a gyümölcs-peczkeken levő levelei igen nagyok, laposak, hullámosak; nyelőről többnyire lefelé lógók.

Hasonnevei. Virginischer Sommer-Rosenapfel; Siberischer Glas-Apfel; Pomme de Jerusalem; Liefländer Liebling; Favorite de Livonie.

Leírói. Diel, *Steinobstsorten*, XII. 57.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* I. 229.

Mas, *Pomol. générale*. VIII. 85. és mások.

Észrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is ritka évben marad teljesen meddőn. Nagyobb folyóvizeink mellékén salmatenyésztésre kedvezőbb, hegyes vidékeken, főképp nagy városok közelében nyereséges volna piaci elárúsításra nagyban is tenyésztünk.

205. Weilburgi alma.

(La Weilbourgeoise; Der Weilburger.)

Származása. Bizonytalan. Diel, a ki először írta le körülményesen, csak annyit mond eredetéről, hogy valószínűleg német gyümölcs, mely Oberdieck szerint, a Lahn vize melletti Weilburgban született vagy legalább ott lehetett kezdetben leginkább elterjedve. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már fajfajmon. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon juniusz is eltartónak mondják.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kissébb is.

Alakja. Gömbölyded vagy kuposgömbalakú; néha úgy alakjára mint nagyságára nézve a Masánczki-almára emlékeztető; elég szabályosan boltozott síkfölületű. Zöme csaknem a középtájra esik, honnét szára felé csinosan gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összehúzódva boltozódik és mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides vékony vagy középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylású és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falait majd finom, sugaras, majd pedig érdes cserepes rozsdá-máz szokta borítani. Kelyhe néha nyílt, többnyire azonban zárt vagy félignyílt; rendetlenül összehajló, törékeny hegyű, rövides és molyhos osztványaiival tágas, lapos mélyedésben ülő, melynek aljáról finom, lapos ránczok indulnak a karimafelé s onnan tovább lapos bordákká szélesedve, néha még a gyümölcs derekán is átvonulnak, de annak kerekdedségét ritkán zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd- és álltában kissé zsirostapintatú, elég fényes; elejénte zöldessárga; értével élénk szalmasárga; napos oldalán elejénte homályos, később azonban elég élénk karmín-pirossal mosott, mely színezet néha, finom, kékespiros árnyalatként a gyümölcs árnyas oldalára is átszokott húzódni. Pontozata ritkás; néha alig, néha pedig elég szembetűnő, többnyire, csak a bőr alúl áttetsző, fehér pettyek alakjában jelenkező. Némely gyümölcsön, különösen annak kelyhes és száras végén, finom rozsdáalakzatok és rozsdás szemölcsök vagy kisebb-nagyobb, barnás ragya-szeplők is találkoznak.

Belseje. Húsa fehér, néha zöldesbe vagy sárgásba is játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve elég bő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű, de e tekintetben a Masánczki-almával még sem vetekedhetik. Magtokja nyílttengelyű; nyílt fiókjaiiban számos, tojásdad, sötétgesztenyeszínű, ép magot rejtő. Kehelycsöve kupalakú, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; elég korán és a neki kedvező helyen rendszeren és igen bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő, számos, nyulánk, de erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, de kellőleg szellős, magas koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálás fának is, gulafának is. Mindentűt jól díszlik: de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendszeren és gazdagon. Gyümölcsei igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, vékonyak, karcsúak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek; itt-ott szelíden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; ritkán és finoman molyhosak, aljuknál zöldes vagy sárgásbarnák, főleg azonban pirossal árnyalt barnák; apró, többnyire kissé hosszúak, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kissé szélestalpu kuposak, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, röviden és szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hasaskuposak, tompahegyűek, sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Középnagyok, elég vastag és keményszövetűek; hosszú tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszúak, éles hegyben végződők; lapos völgyesek vagy csatornásak; alig íveltek; nyelkről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, világos fűzöldek; széleiken tompa, de a levél hegyefelé elég éles fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levéllyelők hosszúak vagy középhosszú, középvastag vagy elég vastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott vagy csak belehelt; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái fejletlenek és nem tartósak, itt-ott pedig rövid és keskeny lándsásak, és ez esetben tartósak. Virágrügyet körítő levelei igen hosszúak, laposak; nyeleikről ívelten szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Diel, *Hernobistsorten*, I. 149.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VIII. 129.

Észrevétel. Száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban, itt az alföldön, kevés haszonnal járna tenyésztése; de nagyobb folyóvizeink mellékén és hazánk emelkedettebb tájékain méltó volna eladás, végett, nagyban is tenyésztünk.

206. Ben-Davis.

Származása. Bizonytalan. Leroy szerint valószínű, hogy az éjszakai amerikai Egyesült-Államok déli részéből, a XVIII. század vége felé kezdett elterjedni s kezdetben New-York Pippin (= Uj-yorki pepin) név alatt volt ismeretes; főnebbi, jelenleg már általánosan elfogadott nevét Downer, amerikai faiskola-tulajdonos adta volt neki. Európában, még napjainkban is kevéssé van elterjedve. Ojtóvesszejét 1875-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon s kedvezőbb viszonyok közt, tavasz derekáig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Valamivel nagyobb a közepszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Többnyire kuposgömbalakú vagy két végén belapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán többnyire húzottabb kissé és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme a középtájnál többnyire kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva összébbhúzódik s kelyhe körül kissé ferdén álló karimában fogy el. Szára rövid vagy rövides, középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylású, de csakhamar összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek sokáig zölden maradó falai finom, sugaras rozsdával csak néha és nem teljesen vannak eltakarva. Kelyhe többnyire zárt; néha félignyílt; bokrétasan fölálló, rövides, törekenyhegyű és molyhos osztványaival tágas és kevéssé mély tányérialakú üregben ülő, melynek falain és karimáján észrevehető, bordás emelkedések nem szoktak mutatkozni.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, sima, álltában kissé zsirostopintatu; elejénte sárgás-zöld; értével citromsárga; napos oldalán szelid, halavány-pirossal mosott vagy csak belehelt s a színezetben élénkpiros, szakadozott csíkokkal majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Árnyékban nőtt példányainál a pirosság csak halványpiros, ritkás csíkokban jelenkezik a gyümölcsön. Pontozata itt-ott sűrűbb, itt-ott ritkább; kisebb-nagyobb, fahéjszínű pettyekből álló, elég szembetűnő. Finom rozsdalakzatok hálózatos vagy szakadozott foszlányokban, kivált, a gyümölcs napos oldalán, gyakran szoktak mutatkozni.

Belseje. Húsa fehér, elég finom, kevéssé tömött, porhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanyúval emelt, kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja kissé nyíltengelyű; zárt fiókjában kevés, hosszas, sötétbarna, sovány, de ép magot rejtő. Kehelycsöve hegyes kupalakú.

Fája. Vignővéstű, egészséges, igen edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy nyiltszögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szelős, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának és formafának is. Mindenütt jól tenyészik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben, bővebben és szebb gyümölcsöket terem, mintsem száraz talajban. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, elég vastagok vagy középvastagok; hegyök felé is csak keveset vékonyodók s hegyök-nél gyakran bunkósan végződők; elég egyenesek, noha szembetűnőleg könykösek, szelíden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; sűrűn és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak szürkével árnyalt granátvörösek; apró, kerek, fehér pontokkal igen ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövides levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kuposak, duzzadthátuak, tompahegyűek, lapulók, szennyes fehérmolyhozattal sűrűn takartak; elég kiemelkedő, három bordás, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövid tojásdadok, tompahegyűek, aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; kissé vastag és keményszövetűek; tojásdadok, itt-ott kerülékesek; inkább vagy kevésbé hosszúságos, kissé félrecsavarodó, éles hegyben végződők; lapos teknősek, széleiken kissé hullámosak; alig íveltek; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos fűzőldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal színezett, nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók. Virágrügyet körítő levelei változó nagyságúak, hosszúak kerülékesek vagy lándzsásak, laposak, szelíden hullámosak; szétálló, hosszúak, vékony rugalmas nyelökről csaknem vízirányosan szétterülők.

Hasonnevei. Uj-yorki-pepin; New-York Pippin.

Leírói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 126. Másról még nem olvastam leírását. Az angol gyümölcsészek közül többen is leírták.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvezőbb vidékeken, szállításra is igen alkalmas gyümölcsei végett, nyereséges volna hazánkban nagyban is tenyésztenünk: de olyan mostoha viszonyok közt, a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

207. Bernát herceg.

(Herzog Bernhard.)

Származása. E jeles alma Jahn szerint Szász-Meiningen hercegségben régóta ismeretes. Kezdetben Winter Ananas (= Téli ananász) név alatt ismerték ott: de később a meiningeni pomológok, uralkodó hercegük tiszteletére, „Bernát herceg” névre keresztelték azt el. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam meg Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésidoje. Nálam nov. dec.; hűvösebb tájakon husvétig is elhuzódik.

Minősége. II. rendű csemege- de I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Változó; majd magasnak látszó gömbalakú, majd hosszas és tompa kupalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán kissé hízottabb és emelkedettebb is, mint a másikon. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül tompa karimában végződik; kelyhe felé pedig szeliden, de mindinkább fogyva tompa kupos végben enyészik el. Szára középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; szépen kikanyarított, szűkes és elég mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai többnyire rozsdamentesek. Kelyhe zárt; fölálló és egymáshoz tapadó, molyhos osztványaival inkább vagy kevésbbé szűk és többnyire sekély üregben ülő, melynek falain és karimáján finom ránczok és inkább vagy kevésbbé tompa ormók mutatkoznak és ezek keskeny, lapos bordák alakjában, többnyire jól észrevehetőleg, az egész gyümölcsön végig vonulnak; de annak kerekdedségét alig zavarják meg. Jellemző ez almafajnál, hogy rajta, egyik sarkától a másikig, varrányszerűleg kiemelkedő vonal, néha 3—4 is, — nyúlik végig.

Színe. Bőre elég finom, sima, gyöngédtapintatú; fáján finoman kékeshamvas; ledörzsölve is csak bágyadtan fénylő; elejénte sárgászöld; értével citromsárga; napos oldalán igénytelen pirossal belehelt és sötét karminpiros, szélesebb vagy keskenyebb, szakadozott csíkokkal sűrűn becsapkodott. E csíkozat elmosódottan többnyire a gyümölcs árnyas oldalára is kiterjed ugyan; de itt mégis az alapszín az uralkodó. Pontozata csak a bőr alúl áttetsző, fehéres pettyekből álló és nem szembetünő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén: de barnás ragyaszeplők néha találkoznak rajta. Értével, a gyümölcs kellemes illatot áraszt maga körül.

Belseje. Húsa fehér, elég finom, tömöttes, elég porhanyó; leve nálam, — gyakran nem elegendő, hanem elég czukros, finom savanyval emelt, gyöngéden illatos, kellemesízű. Magtokja csaknem zárt-

tengelyű; fiókjában kevés, apró, feketés, ép magot rejtő. Kehelycsöve hengeres csőalakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; elég korán, rendszeren és bőven termő; fölálló vagy rendetlenül szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól be-ruházkodnak, ritkás lombzatú, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának csak korona magasságban ojtva alkalmas, mert földszint ojtva, bajos volna róla szép egyenes törzset nevelni. Mindenütt jól díszlik ugyan, de, hogy rendszeren és bőven teremhessen, legalább is kellőleg nyirkos talajt követel. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé inkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek, hegyök felé finoman bordázottak; rendetlenül föl- és szétállók, egész hosszukban ritkásan és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, pirossal árnyalt barnák; apró, kerek, fehères pontokkal ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközüek.

Rügyei. Kicsinyek, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; kissé kiálló, hárombordás, szűk talapra helyezkedők.

Virágrügyei. Középnagyok; szögletes kuposak, alig hegyesek, barnák, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Jókorá nagyok vagy középnagyok; vastag és kemény szövetűek; széles kerületekese vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, rövidke hegyben végződők; laposak és kissé félrecsavarodók; kissé íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, finoman és sűrűn borsókásak, bágyadtan fénylők, világos fűzőldék; széleiken apróbb-nagyobb tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, merev és molyhos, tövénél violaszín-piros; inkább vagy kevésbbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek vagy itt-ott keskenylándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, többnyire hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; fölálló hossz-
sas, rugalmas nyelökről bokrétásán szétterülők.

Hasonnevei. Téli ananász; Winter-Ananas.

Leírói. D i t t r i c h, *Obstkunde*, I. 131.

J a h n, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 9. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Emelkedett fekvésű, hűvösebb tájék szülötte levén ezen almafaj, hiszem, hogy hazánk hegyes vidékein szintén otthonára fog találni, a hol aztán fája bőven is terem s gyümölcsei valóban tartós téli gyümölcsök lesznek. Alföldünk melegében siettetve érnek gyümölcsei s fája itt a kártékony rovarok miatt, bőven teremni seholsem lesz képes.

208. *Barbaria*.

(*Barbaris*.)

Származása. Bizonytalan. Mikor? és hol született a világra? kitől? és mikor kapta főnebbi nevét? arról hallgat a gyümölcsészet krónikája. Leroy szerint, Frankhonban a Maine és Loire megyében, Angers vidékén, rég óta el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek híres gyümölcstelepéről, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon s alkalmas hűvös helyen, késő tavaszig is elhúzódik a nélkül, hogy a gyümölcs megfogygyadna.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Két végen igen ellapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott s szelíd bordáitól eltekintve, elég síkfölületű; egyik oldalán gyakran húzottabb kissé, mint a másikon. Zöme csaknem középtájra esik. honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis kissé összébbhúzódva boltozódik és itt, rendesen, szűkebb karimában fogy el, mintsem száraz végén. Szára rövid vagy rövides, vastag vagy elég vastag, fás, bunkósan végződő, tágnylásu és inkább vagy kevésbé mély töleseralakú üregbe helyezett, melynek falait finom, fahéjszínű sugaras rozsdamáz szokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félignyílt; bokrétásan vagy néha rendetlenül fölálló, hosszas, molyhos és sokáig zölden maradó osztványával tágas, lapos mélyedésben ülő, melynek fenekéről csinos lapos ránczok sugáranak szét és mindinkább elszélesedve, inkább vagy kevésbé észrevehetőleg csaknem az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre kissé vastag és szívós, sima, gyöngédtapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sárgás-zöld; értével citromsárga; napos oldalán szelíd pirossal belehelt s halvány rózsaszínnel szakadozottan csíkozott. Árnyékban nőtt gyümölcseinél azonban teljesen hiányzik a piros szín. Pontozata ritkás; apróbb-nagyobb, fahéjszínű pettyecskék alakjában jelenkező, elég szembetűnő. Rozsda-alakzat csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, nem tömött, rop-panós, de a szájban csaknem teljesen szétolvadó; leve bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, sajátyszerűen illatos és fűszeresízű. Magtokja majd zárt, majd nyíltengelyű; kissé nyílt vagy néha zárt fiókjában majd ép, sötétesbarna, majd idétlen magvakat rejtő. Kehelycsőve kupalakú.

Fája. Erőtéljes, igen edzett; de nálam csak mérsékelt-növést; elég korán és bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló, merev ágaival

melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, rendetlen alakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálás fának és nyésés alatt tartva, gulafának is. Úgy látszik, csak kellőleg nyirkos talajban növekedik vígan, és terem bőven és szépen fejlődött gyümölcsöket, melyek rendszerint igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek, merevek, alig könnyök; hegyök felé is csak alig észrevehetőleg bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; csaknem egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, violaszínpirossal mosott sötétbarnák; apró, kerek, fehérés pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, rövidkúposak, kerekhegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, röviden bordázott talapon ülők

Virágrügyei. Középnagyok, csaknem gömbölydedek; szennyesfehér molyhozattal sűrűn eltakartak.

Levelei. Nagyok vagy jókora nagyok; vastag, de hajlékony-szővetűek; széles tojásdadok; rövidke szurós hegyben végződők; laposak vagy laposteknősek; kissé íveltek; itt-ott rendetlenül hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken jókora nagy, éles fogakkal elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövid vagy rövidek, igen vastag, merev, molyhos, tövénél violaszín-pirossal mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái elég nagyok, lándsásak, szétálló, de hegyökkel a nyél felé összegörbülők, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, mint a vesszőkön levők, többnyire széles és hosszas kerületesek, széleiken kissé főlhajlók; nyelökről kissé lekonyultan szétterülők.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirói. L e r o y, *Dict. de pomol.* III. 90. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. E jeles alma nagyon megérdemli, hogy számára hazánkban mindenütt, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, helyet juttassunk. Nagyobb folyóvizeink mellékén s hazánk emelkedettebb tájékain méltó volna nagyban is tenyésztenünk.

209. Belga gránát renet.

(Belgische Granatreinette.)

Származása. E becses téli almafajnak, neve után ítélve, Belgiumból kellett származnia. Gyümölcsleírásokat tartalmazó könyveimben nem-hogy leírását, de még pusztá nevét sem találok sehol fölemlítve. Ojtó-vesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben ter-mett már nálam. Valódiságában nem kételkedem; mert a gyümölcsé-szet megdicsőült apostola, Oberdieck, a ki irányomban sok jósággal vi-seltetett, kedveskedéstül, ajándékban küldötte azt nekem; róla tehát vé-teknek tartanám úgy vélekedni, hogy nekem ajándékban, netán előtte is ismeretlen vagy hamis fajt küldhetett volna.

Érésidoje. Nálam dec. mártius; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy késő tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Gömbölyded vagy két végén belapított gömbalakú; elég szabályosan boltozott, noha egyik oldalán néha hízottabb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de kelyhes vége felé mégis összébbhuzódva boltozódik és itt rendsze-rint mindig szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára középhosszú, elég vastag vagy középvastag, fás, néha kissé húsos, kissé bunkósan végződő; tágnylású, de mély és szűk tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd szennyes vagy barnás, sugaras rozsdával, szakadozottan eltakartak. Kelyhe kicsi, többnyire zárt; fölálló, keskeny és molyhos osztványaival többnyire szűkes és nem mély üregben ülő, melynek falain finom, lapos ránczocskák ész-lelhetők, de, a melyek az üreg karimáján elenyésznek s a gyümölcs de-rekára észrevehetőleg nem vonulnak föl.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, itt-ott pedig kissé érdes és száraztapintatu, igen fényes; elejénte zöldes sárga; értével arany-sárga; napos oldalán szelid sárgás pirossal belehelt s kissé élénkebb-piros, sza-kadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata ritkás; apró fahéjszínű, itt-ott alig, itt-ott pedig — főkép a gyümölcs száras végén, — elég ész-revehető pettyesekből álló. Szakadozott rozsdahálózat gyakran látható fölületén és néha barnás, cserepes ragyafolt is mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömött, roppanós, de teljes értével elég porhanyó; leve elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja csaknem zárttengelyű; fiókjaiban hosszas, hegyes, sötétbarna, ép, néha pedig idéetlen magvakat rejtő. Ke-helycsöve kupalakú, a gyümölcsbe majd alig, majd elég mélyen lehatoló.

Faja. Erőteljes, egészséges, edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümöl-

czöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyeses alatt tartva, formafáknak is. Mindenütt jól díszlik ugyan: de abból ítélve, hogy vidékemen csak esős évjárás után terem gazdagon, hiszem, hogy ez is, mint minden almafaj, kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; nem eléggé egyenesek, igen könyökösek; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem bordázatlanok; finoman fehérmolyhosak; ért korukban nagyrészt csupaszak, pirosasbarnák, aljuk felé azonban sárgás vagy zöldesbarnák; apró, kerek, többnyire azonban hosszú, fehéres pontokkal jellemzőleg sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; elég rendes levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, laposhátúak, tompahegyűek, lapulók szürkével tarkázott pirosasbarnák; elég kiálló, két szélén röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak vagy karcsu tojásdadok, alig hegyesek, szürkével tarkázott sötétbarnák.

Levelei. Jókorá nagyok vagy középnagyok; nem vastag, de durvaszövetűek; tojásdadok vagy szélestojásdadok; csaknem laposak vagy széleiken kissé fölhajlók, kisé hullámosak; nem íveltek; nyelökről részsunt fölfelé állók; alsó lapjukon ritkásan molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos füzöldek; széleiken részint tompa, részint kissé éles fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúak vagy középhosszú, középvastag, hajlékony; tövénél violaszínpirossal mosott s néha végig is belehelt; majd éles, majd nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, keskenylándsúságak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körírtó levelei többnyire kisebbek, mint a vesszőkön levők, vékony és hajlékony szövetűek, laposak; részsunt fölfelé irányulva szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Tudtommal még senkisé is írta le.

Eszrevétel. Gyümölcstenyésztésre kedvezőbb vidékeken méltó volna hazánkban nagyban is tenyésztenünk. Vidékem mostoha viszonyai közt ez is éppen úgy, mint az almafajok legtöbbje, csak kedvező évjáráskor képes teremni.

210. Anyóka fontos.

(Pomme de Livre ; Haus-Mütterchen.)

Származása. Bizonytalan. A gyümölcsésztek tekintélyes része valószínűnek tartja, hogy Németországból származik. A nagy gyümölcsöket termő fajok átka, hogy ritkán és keveset teremnek, hogy gyümölcsaik alakja, színezete ugyanegy fajnál is, a viszonyok sokfélesége szerint, sokféle változatot mutat. Innét van, hogy a gyümölcsésztek egyik nagy gyümölcsöt termő fajt a másik szintén nagy gyümölcsöt termő fajjal összetévesztik s ugyanazon egy fajt többféle név alatt is szerepeltetik. Fajom Belle Josephine név alatt 1868-ban Bivorttól, a Van Mons-kertből kaptam Belgiumból; 1871-ben pedig Hausmütterchen név alatt Oberdiecktól, Jeinsenből. Mind a két helyről került fajom több ízben termett már Oberdieck leírásával igen jól egyező gyümölcsöket.

Érsideje. Oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege- de I. rendű gazdasági és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy; törpe fákön gyakran rendkívül nagyra fejlődik.

Alakja. Változó; többnyire azonban inkább vagy kevésbé lapos gömbalakú; egyik oldalán csak ritkán hízottabb, mint a másikon és szelíd lapos bordáit leszámítva rendszerint igen szép termetű. Zöme a középtájnál többnyire alább, száras vége felé esik, honnét szárafelé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos és többnyire hullámos karimában végződik; kelyhe felé pedig szelíden és mindmindinkább fogyva, rendszerint jóval szűkebb karimában végződik, mintsem száras végén. Szára rövid vagy középhosszú, vékony vagy középvastag, fás, bunkósan végződő; tágnylású, de szűk és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai majd rozsdamentesek, majd, — főkép az üreg alja felé, — némi finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe nyílt; néha pedig zárt vagy félignyílt; bokrétásan fölálló, hosszabb vagy rövidebb, törékenyhegyű osztványaival inkább vagy kevésbé szűk, de elég mély üregbe helyezett, melynek falain szabálytalan lapos bordák nyulnak föl a karimára és ezt hullámossá tevén, inkább vagy kevésbé szembetűnőleg az egész gyümölcsön végig vonulnak s annak kerekedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, vékony, de szívós, sima, gyöngédtapintatu, elég fényes; elejénte fehéres vagy kissé sárgás-zöld; értével viaszfehér; napos oldalán csak kissé élénkebben színezett s néha főkép a gyümölcs száras végén, — némi gyöngéd-pirossal, kisebb-nagyobb darabon homályosan csikolt vagy belehelt. Napszегte darabjain a pirosság élénkebb és nagyobb terjedelmű s többnyire mosolygó szép, szakadozott, piros csikokban s pettyekben jelenkező. Pontozata majd sűrűbb, majd rit-

kább; apró; fahéjszínű vagy csak a bőr alul áttetsző, fehér pettyekből álló, nem szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa fehér, magtokja körül sárgás vagy zöldes erekkel, finom porhanyó; leve bő, cukros, finom savanyúval emelt, kellemes, noha kevésbé fűszeresízü. Magtokja nyilttengelyű; inkább vagy kevésbé nyílt fiókaiban elég számos tojásdad, pirosasbarna, ép, néha azonban idétlen magot rejtő. Kehelycsöve tölcseralakú, a gyümölcsbe inkább vagy kevésbé lehatoló.

Fája. Vignővesű, egészséges, igen edzett; korán és a neki kedvező helyen elég bőven termő; fölálló, vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól be ruházkodnak, elég lombos, de szellős, terebélyes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálafának is, de még inkább lécezet mellett művelésre formafának. Mindenütt jól díszlik; de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és elég bőven. Gyümölcsei nagyságuk mellett is elég jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyőkfélé szelíden elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; hegyőkfélé szelíden bordázottak, fölállók vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; hegyőkfélé finoman fehér-molyhosak; aljukfelé csaknem középtájukig, fehér hártyával szakadozottan takartak, sötét-pirossal mosott barnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, kuposak, alig hegyesek, lapulók, szürkével árnyalt pirosasbarnák; alig kiálló, röviden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, tojásdadok, tompahegyűek; aljuknál pirosas szennyesbarnák, hegyőknél sűrűn fehér-molyhosak.

Leveli. Nagyok; elég vastag és törékenyszövetűek; hosszúak kerü lékesek vagy pedig hosszúak tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő, hosszúak vagy rövid, éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé teknősen fölhajlók; alig íveltek, itt-ott hullámosak; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos fűzőldék; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, elég vastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal színezett; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái kicsinyek, széles lándzsák, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei nagyobbak, hosszabbak, mint a vesszőkön levők, laposak szelíden hullámosak; szétálló, merev nyelökről kissé lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Ménagère; Belle Josephine.*)

Leírói. Leroy, *Dict. de pomol.* III. 435.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstk.* VIII. 225. és mások.

Észrevétel. Vidékem mostoha viszonyai közt csak ritkán és keveset terem. Kedvező viszonyok közt, hiszem, hogy bővebben fog teremni hazánkban is. Nagysága és szépsége végett szívesen juttathatunk számára helyet egy-egy fának kerteinkben.

*) Leroy többször idézett munkájában egy egészen különböző fajt ír le, Belle Josephine név alatt, melyet aztán a főnebbi faj hasonnevei közt nem is említ föl.

2II. Áttetsző sárga.

(Transparente jaune.)

Származása. E jeles nyári alma Oroszország balti tenger melléki tartományaiban, „Revali alma.“ „Áttetsző fehér“ és fönnebbi név alatt régóta el van terjedve s onnan indult a nagy világba is. Ojtóvesszejét 1870-ben Veress Ferencz, kolozsvári fényképész volt szives nekem megküldeni. Több ízben termett már nálam. Fajom Valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam jul. második felében és tart aug. elejéig.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran jóval nagyobb is.

Alakja. Kuposgömbalakú; egyik oldalán kissé hízottabb, mint a másikon s inkább vagy kevésbé szembetűnőleg bordásfölvületű. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé elejénte szelíden, aztán hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig elejénte szelíden aztán mindinkább fogyva, szűkes karimában enyészik el. **Szára** középhosszú, középvastag, néha vékony, fás, kissé molyhos, végig sáppadt zöld; tágnylású, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falain, néha áttetsző, sugaras rozsdamáz szokott mutatkozni. **Kelyhe** zárt; föllálló és egymásra boruló, molyhos osztványával inkább vagy kevésbé tágas, de elég mély üregben ülő, melynek falai szelíden ránczosak s karimáján hullámos emelkedések mutatkoznak, melyek szélesebb vagy keskenyebb lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekán is végig vonulnak s annak kerekdedségét kissé megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de szívós, csaknem áttetsző, gyöngédtapintatú, bágyadtan fénylő; elejénte zöldesfehér; értével zöldessárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga s néha halványpiros, szakadozott csíkok nyomával is megjelölt. Pontozata elég sűrű, de többnyire csak a bőr alúl áttetsző fehér pettyecskékből álló. Rozsda nem vagy csak elvétve mutatkozik felületén.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, gyöngéd, roppanós vagy pezsgő; leve bő, cukros, finom savanyonnal emelt, igen kellemes, noha kevésbé fűszeresízű. Magtokja kissé nyilttengelyű, zárt vagy kissé nyílt fiókjaiiban tojásdad, hegyes, barnapiros, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve hengeres-kupos, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Erőteljes, egészséges, edzett; korán és bőven termő; föllálló vagy nyílt szögekben szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, lapos gömbalakú koronát alkotó. Diszlik mindenféle almaalanyon; léczezet melletti művelésre formafáknak és korona magasságban ojtva szálas fának is alkalmas. Gyömolcsei nagyságuk mellett is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, elég vastagok vagy középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; elég egyenesek, noha könyökösek, szelíden bordázottak; gyenge korukban molyhosak; ért korukban nagyrészt csupaszak; zöldesbarnák, napos felőkön vörössel mosott barnák; apróbb-nagyobb, kerek vagy hosszúas pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszúas levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövidek, csaknem háromszögűek, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömök tojásdadok, tompahegyűek, sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok, nem vastag, de erős szövetűek; hosszúas és széles tojásdadok vagy kerülékesek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszúas, éles hegyben végződők; csaknem laposak; a vesszők hegye felé szelíden völgyesek; nem íveltek, alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, simák, bágyadtan fénylők, világos fűződek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők hosszúas, elég vastag, hajlékony, finoman molyhos; alsó felén violaszín pirossal színezett; kissé hanyatt görbülten fölfelé álló. Levélpálhái elég hosszúak, áridomuak, nem tartósak. Virágrügyet körítő levelei nagyok, széles kerülékesek, laposak, hullámosak; hosszú, hajlékony nyelökről rendetlenül szétterülők vagy lefelé konyulók.

Hasonnevei. Áttetsző fehér; Revali alma; Transparente de Saint-Léger.

Leírói. Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 846. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is jól teremne; de itt a kártékony rovarok nagyon sok kárt tesznek évenként gyümölcsseiben. Hazánk emelkedettebb tájékain, hiszem, hogy haszonnal lehet tenyésztenünk.

212. Amerikai színes.

(Fardée d' Amérique.)

Származása. E gyönyörű szép színezetű és finomízű alma eredetéről, mit sem találtam még könyveimben följegyezve. Hihetőleg amerikai újonság. Neve a Simon-Louis testvérek catalogjában, a tanulmány alatt levő gyümölcsök közt, mint I. rendű, nagy, őszi gyümölcsnek, csak 1869-ben van először fölemlítve. Ötévesszejét 1870-ben, Veress Ferencz, kolozsvári fényképész volt szíves nekem megküldeni, mint kitűnő újonságot. Több ízben termett már nálam. Könyveimben hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető almát lelkiismeretes kutatás után sem találván, hiszem, hogy fajom valódi.

Érésideje. Oct. nov.; hűvösebb tájakon vagy hűvös helyen tartva karácsonyig és elhúzódik.

Minősége. I. rendű csemege- háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy.

Alakja. Magas gömbalakú vagy kupos-gömbalakú; szép termetű; noha egyik oldalán kissé húzottabb is, mint a másikon. Zöme a középtájnál kissé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva kissé ferdén álló, szűkes karimában fogy el. Szára a rövid, középvastag, fás, néha húsos; tágnylásu, de szűk és mély tölcseralakú üregbe helyezett, melynek falai sokáig zölden maradók s gyakran áttetsző barnás rozsdamázzal is bevontak. Kelyhe nyílt vagy félignyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, rövid, keskeny és molyhos osztványaival kevésbé tágas és kevésbé mély tányéralakú üregben ülő, melynek falain csak szelid, lapos ránczocskák nyulnak a karimára s onnan tovább, elenyésző lapos bordák gyanánt, a gyümölcs derekára is, de annak kerekedségét alig vagy éppen nem zavarják meg.

Színe. Bőre vékony, de szívós, sima, gyöngéd vagy itt-ott kissé érdes-tapintatu, elég fényes; elejénte sárgás-zöld; értével aransárga; napos oldalán, sőt többnyire körös-körül inkább vagy kevésbé élénk pirossal színezett s e színezetben elmosódó, szakadozott sötétpiros csíkokkal is sűrűn becsapkodott. Kedvezőbb viszonyok közt, hiszem, hogy e pirosság oly erős mosatként is jelenkezhetik, hogy benne a csíkozatnak nyoma sem látható. Pontozata nem sűrű; egyenlően elszórt, sárgás-szürke pettyekből álló, a piros színben igen szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik fölületén.

Belseje. Húsa világos vagy zöldessárga, magtokja körül zöldes erekkel, finom, könnyű, ropanós és pezsgő; leve igen bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé nyílttenge-

lyű; zárt és szűk fiókjában többnyire idétlen magvakat rejtő. Kehelycsöve tágas, de rövid kupalakú.

Fája. Erőteljes, vígnövésű, edzett; korán, rendszeren és bőven termő, nyílt szögekben föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szál as fának és léczet mellett művelésre formafáknak is. Helyben és talajban, úgy látszik nem válogatós. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, elég hosszúak, középvastagok vagy elég vastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösek, hegyök felé szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben szétálló; csaknem egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, olajszín zöldesbarnák; apró, kerek, fehér pontokkal elég sűrűn és szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kissé hosszasak, lapos-hátuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan, de a vesszők hegye felé bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, alig hegyesek, nagyrészt szennyesbarnák, hegyöknél fehérmolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vékony és hajlékony szövöttek; többnyire széles tojásdadok; a vesszők alján széles kerületesek; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy lapos-teknősek; a vesszők alján szeliden hullámosak, nem íveltek, a vesszőtől csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken előrehajló, éles fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, igen vastag és merev, molyhos és tövénél violaszínnel kissé színezett; nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég nagyok, széles lándzsásak, szétálló, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei kerületesek vagy visszás tojásdadok, laposak, széleiken itt-ott kissé fölhajlók; nyelökről majd vízirányosan elálló, majd bokrétáson szétterülő.

Hasonnevei. Geschminkter-Apfel von Amerika.

Leírói. Tudtommal, körülményesen, még senkisé is írta le. Rövid jellemzése olvasható az „Obstgarten“ című folyóirat 1882. évi folyama 323. lapján.

Eszrevétel. Még vidékem mostoha viszonyai közt is, ritka évben marad teljesen meddőn. Almatenyéztésre kedvezőbb vidékeken méltán megérdemelné, hogy hazánkban nagyban is tenyesszük.

213. Angol király.

(Roi d' Angleterre; Englischer Königsapfel?)

Származása. Régi, bizonytalan. Neve alatt többféle alma lapanghat a világon, mit onnan gyanítok; mert azon leírások, melyek e név alatt közöltek, egymással lényeges pontokban ellenkeznek. Fajom, melyet Oberdieck nekem a 70-es évek elején két ízben is megküldött ajándékban s mely hozzá a Simon-Louis testvérektől került, még legjobban egyezik azon, kissé felületes leírással, melyet Leroy főnbbi zárjel közt kiírt francia neve alatt közlött volt.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon s alkalmas, hűvös helyen tartva a gyümölcsöt, februárig is elhuzódik.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagyobb a középszerűnél; gyakran jókora nagy.

Alakja. Kuposgömbalakú; egyik oldalán kissé húzottabb, mint a másikon s derekán végig, gyakran a Canadai-renetre emlékeztető, lapos bordák nyújtózkodnak. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen göbölődve boltozódik s szára körül széles, lapos karimában végződik; kelyhe felé pedig redszerint összehúzódva boltozódik s rövid, igen tompa, kupos véget alkot. Szára rövid, ritkán emelkedik a szárüreg karimája színvonaláig, elég vastag, fás, néha húsos; tágnylású, de mély tölcséralakú üregbe helyezett, melynek falait néha vagy egészben vagy részben, finom sugaras rozsdaszokta eltakarni. Kelye zárt; fölálló vagy összehajló, rövid, molyhos osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély tányéralakú üregben ülő, melynek falain lapos bordák nyulnak a karimára s ezt hullámossá tevén inkább vagy kevésbé kiemelkedve az egész gyümölcsön végig vonulnak s annak kerekdedségét gyakran megzavarják.

Színe. Bőre elég finom, de szívós, sima, száraztapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte sápadt-zöld; értével citromsárga; napos oldalán arany-sárga s néha narancspirossal bemosott vagy csak belehelt. Pontozata elég sűrű; szembetünő, nagyocska, barnás pettyek alakjában jelenkező. Finom rozsdaszakadozott foszlányokban csak a gyümölcs két végén szokott mutatkozni.

Belseje. Húsa sárgás vagy zöldesbe játszó fehér, finom, tömött, porhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja kissé nyiltengelyű, többnyire szűk és zárt fiókjaiban kevés, lapos, tojásdad, sötétbarna, ép magot rejtő. Kehelycsőve rövid kupalakú.

Faja. Vígnyővész, egészséges, igen edzett; korán és kedvező viszonyok közt igen bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben rendetlenül szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, terebélyes koro-

nát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyesés alatt tartva, formafáknak is. Mindenütt jól díszik; de, azon körülményből ítélve, hogy nálam csak akkor terem bőven, ha a föld legalább két éven át kellőleg nyirkos maradhat, azt hiszem, hogy alma tenyésztésre kedvezőbb viszonyokat vagy legalább kellőleg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok, hegyökfelé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek, szelíden bordázottak; fölállók vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban sűrűn és finoman molyhosak; aljuknál zöldesbarnák, hegyökfelé pirosasbarnák; apróbb-nagyobb, kerek, fehér pontokkal aljuk felé sűrűbben, hegyök felé ritkábban, de elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövidkuposak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, két szélén és közepén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, zömök tojásdadok, alig hegyesek, szennyes barnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy csak középnagyok, elég vastag és elég keményszövetűek; széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; lapos csatornások, kissé ívelték; nyelökről csaknem vízirányban elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, élénk fűzőldék; széleiken kissé éles vagy tompa fogakkal inkább vagy kevésbé mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Levél-nyelők rövidek, elég vastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal kissé színezett; többnyire nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, keskeny sarlós-lándsásak, kissé szétálló, de hegyökkel a nyél felé kanyarodók, tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, többnyire azonban hosszabbak is, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, csaknem laposak, hullámos-szélűek; előre hajló, éles fogakkal elég mélyen és sűrűn fűrészesek; rézsunt fölfelé álló nyelökről kissé lankadtan szétterülő.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Leroy, *Dict. de pomol.* IV. 758.

Flotow, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 25. Kérdéses, hogy ez utóbbi leíró a főnebbit írta-e le? mert leírása lényeges vonásokban tér el az enyémtől.

Észrevétel. Mindenütt, hol a viszonyok az almatenyésztésre kedvezők, megérdemlené, hogy hazánkban nagyban is elterjeszszük. Olyan mostoha viszonyok közt azonban, mint a milyeneket vidékemen talál, kevés haszonnal járna tenyésztése.

214. Alant alma. *)

(Pomme d' auneé; Alant-Apfel.)

Származása. Régi, bizonytalan. Leroy szerint, hihető, hogy Hollandiából származik; mert Knoop Herman, hollandi gyümölcsész volt az első, a ki azt a múlt század közepe táján körülményesen ismertette volt. Mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam oct. nov.; hűvösebb tájakon januárig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Kissé változó; majd hosszastojásdad, majd hengeres vagy igen csonkakupos; kissé szabálytalanul boltozott, de síkfölületű. Zöme a középtájnál inkább vagy kevésbé alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé szeliden gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; helyhe felé pedig rendszerint kissé összebb huzódik s többnyire ferdén álló, elég széles, hullámos karimában fogy el. Szára majd rövid és vastag, majd közép-hosszú, középvastag, fás, kissé bunkósan végződő; tágas és mély tölcseralakú, üregbe helyezett, melynek fala majd rozsdamentes, majd finom sugaras rozsdával kissé eltakart. Kelyhe zárt vagy félignyilt; összehajló, rövid, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk és ritkán mély üregben ülő, melynek aljáról lapos ránczok és bordák nyulnak föl a karimára s ezt hullámossá tevén, elenyésző lapos bordák alapjában az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s annak kerekedséget inkább vagy kevésbé megzavarják.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, gyöngédtapintatú; fáján kissé hamvas, ledörzsölve elég fényes; elejénte sárgás-zöld; értével élénk citromsárga; napos oldalán szelid pirossal belehelt s kissé élénkebb piros, szakadozott csíkokkal majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Pontozata elég sűrű, de nem szembetünő, többnyire csak a bőr alúl áttetsző, zöldes vagy fehéres pettyescskék alakjában jelenkező. Rozsda nem mutatkozik fölületén; de barnás ragyaszeplők, itt-ott, néha jelenkeznek rajta.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, finom, tömöttes, porhanyó; leve elegendő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja egészen

*) Készakarva hagytam meg ez alma nevében a német „Alant“ szót, mely magyarban egy, orvosi czélokra használt, fűszeres növényt, az „Örvény gyökér“-t jelenti; mert így rövidebb a gyümölcs név és nem is oly csodálatos hangzásu mint, ha magyarul „Örvény gyökér almá“-nak akarnám azt elnevezni.

nyílttengelyű; tágas és nyílt fiókjai mindenikében, két-két, duzzadt, tojásdad, hegyes, sötétpiros, ép, néha időtlen magot rejtő. Kehelycsöve szűk tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Vignővéstü, egészséges, igen edzett; elég korán és bőven termő; föl és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól heruházkodnak, sűrűlombos, de kellőleg szellős, terjedelmes, gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva formafáknak is. Mindenütt jól díszlik: de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és gazdagon. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, középvastagok, hegyök felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, noha elég könyökösek; szeliden bordázottak; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; finoman és elég sűrűn fehértolyhosak; itt-ott csupaszak, sárgás világosbarnák s pirossal kissé színezettek; apró, kerek, itt-ott kissé hosszúak, fehéres pontokkal ritkán és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok vagy jókora nagyok, kuposak, duzzadt-hátúak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehértolyhosak; elég kiálló röviden bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, hosszúak tojásdadok, tompahegyűek; aljuknál szennyesbarnák, hegyöknél sűrűn fehértolyhosak.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; kerületesek vagy elég hosszúak tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, elég hosszúak, éles hegyben végződők; lapos-teknősök, itt-ott csatornásak; nem íveltek; nyelökről kissé rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos vagy kissé sárgás-zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levél-nyelők rövidek vagy középhosszú, középvastag, rugalmas, finoman molyhos, tövénél violaszín-pirossal kissé színezett; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, fonál- vagy áridomuak, itt-ott keskenylándsásak, szétálló, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei majd nagyobbak, majd kisebbek, mint a vesszőkön levők, laposak, nyelők felé inkább elkeskenyedők, mint hegyök felé, szeliden hullámosak; hosszúak, vékony, rugalmas nyelökről lankadtan lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nagy nemes hercegnő; Grosser edler Prinzessin-Apfel, Gestreifter Imperial; Grosser gestreifter Kaiser-Apfel; Pomme carrée stb.

Leírói. Diel, *Strenobstgarten*, III. 39.; XI. 24. és az almákat és körtéket tárgyzó I. 1. lapján.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 83.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstk.* I. 249. és mások.

Észrevétel. E jeles alma inkább való hazánk emelkedettebb fekvésű vidékeire, mintsem az alföldre; mert itt csak akkor képes bőven teremni, a mikor az esős, hűvös évjárás nem kedvez a gyümölcsöt pusztító, kártékony rovarok elszaporodásának. Hazánk telfölde különben is, minden tekintetben kedvezőbb a gyümölcsstenyészésre, mintsem az alföld síksága.

215. Amerikai parmén.

(Yankee-Parmäne.)

Származása. Valószínűleg Amerikából származik. Oberdieck a ki először ismertette meg körülményes leírásban, Bődikertől kapta Frauendorfból, hová a faj állítólag Amerikából került. Bárha ilyen nevű alma az amerikai gyümölcsészek műveiben nincs is fölemlítve; Oberdieck, mint terjesztésre méltó gyümölcsöt körülményesen leírta s ojtó-vesszőkben nekem is megküldötte azt Jeinsenből, (Hanovera) 1871-ben. Több ízben termett már nálam Oberdieck leírásával jól egyező gyümölcsöket.

Érésideje. Nálam oct. dec.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Többnyire kuposgömbalakú; elég szabályosan boltozott síkfölületű, de egyik oldalán kissé hízottabb, mint a másikon. Zöme a középtájnál alább, a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos karimában végződik; helyhe felé pedig rendszerint kissé összébbhuzódva boltozódik s kelyhe körül szintén elég széles, de mégis szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid vagy rövides, elég vékony, fás, tövénél néha húsos, hegyénél pedig bunkós; tágnylású és mély tölcseralakú üregben helyezett, melynek falai néha áttetsző; finom, sugaras rozsdával takartak. Kelyhe zárt vagy félignyílt; bokrétásan fölálló, törékenyhegyű, molyhos osztványaival majd tágas, majd szűk és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek alján és falain ránczok és lapos emelkedések láthatók, melyek a karimát inkább vagy kevésbé hullámossá tevéen, elenyésző, lapos bordák alakjában a gyümölcs derekára is fölvonulnak s annak kerekdedségét, néha, kissé megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima, értével zsirostapintatu, elég fényes; elejénte zöldes-sárga; értével élénksárga; napos oldalán, elejénte homályos, később derültre változó pirossal színezett s e színezetben sötétebb vagy élénkebbpiros, szakadozott, hosszas csíkokkal majd sűrűbben, majd ritkábban becsapkodott. Pontozata ritkás; apró, fehér petytyek alakjában jelenkező; a piros színben elég szembetűnő. Rozsda csak elvétve mutatkozik rajta; de barnás ragyaszeplők, itt-ott, gyakrabban találkoznak fölületén.

Belseje. Húsa sárgás vagy sárgásba játszó fehér; igen finom, tömöttes, de gyöngéd és porhanyó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanygyal emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magtokja inkább vagy kevésbé nyílttengelyű; zárt vagy kissé nyílt, szűkes fiókjaiiban

szép tojásdad, hegyes, barna, ép magvakat rejtő. Kehelycsőve rövid kupalakú.

Faja. Elég vígnövéstű, egészséges és edzett; elég korán és bőven termő; fölálló vagy inkább vagy kevésbé nyílt szögekben fölfelé törekvő, hajlékony ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrű-lombos, de kellőleg szellős, gőmbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálas fának és nyesés alatt tartva gulafának is. Vidékem mostoha viszonyai közt is jól díszlik ugyan, de csak akkor terem kellőleg, ha a megelőző év esős volt s a következő tavaszon hűvös, nyirkos időjárás uralkodott. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, karcsuak, középvastagok, hegyők felé szeliden elvékonyodók; egyenesek, kissé könyökösek, bordázottak; fölálló vagy elég nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban elég sűrűn és finoman fehérmolyhosak, pirosasbarnák; igen apró, hosszas, fehér pontokkal majd sűrűbben, majd ritkábban, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, rövid és igen tompakuposak, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; alig kiálló, elég hosszan és élesen bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, alig hegyesek, szürkés molyhozattal takart pirosasbarnák.

Levelei. Középnagyok, elég vastag és elég keményszövetűek; szép-tojásdadok; hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé hosszas, de nem éles hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen lapos völgyesek; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy, elég éles fogakkal inkább vagy kevésbé sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, merev, finoman molyhos, tövénél violaszín pirossal színezett; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái hosszúak, keskenylándsásak, szétálló, a nyél tövétől többnyire kissé fölebb a nyélre helyezettek, igen tartósak. Virágrügyet körítő levelei változónagyságúak, kerülékesek vagy visszás tojásdadok, laposak, szeliden hullámosak; fölfelé álló nyelökről rendetlenül szétterülők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* IV. 327. Mások tudtommal meg nem írták le.

Észrevétel. E kitűnő alma nagyon megérdemli, hogy, a hol a föld nyáron át is kellőleg nyirkos maradhat, szeltére mindenütt terjesztük el hazánkban. Jó lélekkel ajánlhatom figyelmébe a gyümölcs-tenyésztőknek.

216. Szabadkai nagy szercsika.

Származása. A rambúr-almák családjába tartozó, eme becses faj valószínűleg édes hazánk szülötte. A Duna és Tisza közt levő, többnyire homokos lapályon, Szeged vidékétől kezdve le, dél felé, rég idő óta nagyban el van terjedve. — Származásáról semmi adatot nem említhetek itt föl; mert, a kikhez e végett levelezés útján fordultam, hazafias esdeklésemre néma hallgatással feleltek. — Öjtővesszejét még 1870-ben, Enyingről kaptam bold. Glocker Károly barátomtól, a ki e fajt Csehországba, Trauttenberg bárónak is megküldötte, honnan aztán, — hihetőleg a „Szabadkaer“- szónak hibás kiírása vagy kiolvasása folytán, — „Szaba Kaer“ elferdített név alatt, a Simon-Louis testvérek nagyszerű gyűjteményébe is eljutott. Több ízben termett már nálam. Fajom valódiságában nincs okom kételkedni, mert a főnemlített vidékről, többektől kaptam már róla gyümölcs-példányokat, melyek fajommal teljesen egyeztek.

Érésideje. Nálam nov. jan; kedvezőbb viszonyok közt és hűvösebb tájakon, hiszem, hogy tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Majd lapos, majd kupos gömbalakú; kissé szabálytalanul boltozott, szeliden bordás, de különben elég síkfölületű; egyik oldalán többnyire kissé húzottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme majd középtájra, majd kissé alább, a száras vég felé esik, honét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig elejénte szeliden, aztán mindinkább fogyva boltozódik s kelyhe körül elég szűk és többnyire ferdén álló karimában enyészik el. Szára rövid, elég vastag, fás, bunkósan végződő; tágnylásu, de mindinkább összeszűkülő, mely tölcsealakú üregbe helyezett, melynek haragos zöldszínű falain csak néha mutatkozik egy-egy sugárszerű rozdsaszilánk. Kelyhe zárt; bokrétásan fölálló, hosszas, keskeny, hegyes és molyhos osztványaival inkább vagy kevésbé szűk, de elég mély tányéralakú üregben ülő, melynek aljáról szelid ránczok és bordácskák nyúlnak föl a karimára, hol inkább vagy kevésbé szembetűnőleg fölemelkednek s aztán elenyészőleg a gyümölcs derekán is átvonulnak s ennek kerekdedségét, — néha elég észrevehetőleg megzavarják.

Színe. Bőre vékony, de igen szívós, sima, álltában zsírostapintatu, bágyadtan fénylő; elejénte élénk zöld; értékével citromsárga; napos, oldalán kissé élénkebb sárga és gyakran igénytelen kékes vörössel is inkább vagy kevésbé belehelt. Pontozata ritkás; jókora nagy, fehéres pettyek alakjában jelenkező; a piros színben igen szembetűnő. Rozsdaalakzat csak elvétve mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa sárgásba játszó fehér, magtokja körül zöldes erekkel, elég finom, tömöttes, roppanós, teljes értékű elég korhanyó; leve elég bő, cukros, finom savanyval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja zárt- vagy csak kissé nyílttengelyű; fiókjában kevés, többnyire idétlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid kupalakú.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; korán és a neki kedvező viszonyok közt gazdagon termő; föl- és szétálló, erős ágaival melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának igen alkalmas; mindenütt jól díszlik, de vidékem mostoha viszonyai közt csak kedvező évjárással terem kielégítőleg. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, vastagok vagy középvastagok; hegyök felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek, noha könnyökösek, szeliden bordázottak; fölálló vagy nyílt szögekben fölfele törekvők, csaknem egész hosszukban sűrűn és finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, pirosasbarnák, aljuk felé és árnyas felőkön többnyire olajszínűbarnák; igen apró, kerek, fehérpontokkal itt-ott sűrűbben, itt-ott ritkásan és nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban középhosszu levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, kúposak, laposhátuak kissé tompahegyűek, lapulók, szürkével sűrűn tarkázott pirosasbarnák; alig kiálló, hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, elég hegyesek, pirosas szenyyesbarnák, nagyrészt azonban sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok vagy elég nagyok; elég vastag és igen keményszövetűek; csaknem kerekdedek vagy széles tojásdadok; hirtelen elkeskenyült, jellemzőleg hosszú éles vagy kissé tompa hegyben végződők; völgyesek vagy csatornásak; majd alig, majd éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, de elég fényesek, élénk fűzöldek; széleiken éles fogakkal, elég mélyen, de igen szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, igen merev, molyhos és tövénél violaszínpirossal belehelt; igen nyílt szögekben elálló. Levélpálhái fejletlenek, nem tartósak vagy keskenylándsásak, kissé szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak, mint a vesszőkön levők, széles kerülékesek, csaknem laposak, hullámosak; rendetlenül föl- és szétálló nyelökről elég mereven szétterülők.

Hasonnevei. Szegedi szercsika; Szabadkaer szercsika.

Leírói. Tudtommal ekkoráig, még senkisép írta le.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvező vidékeken mindenütt nyereséges volna nagyban is tenyésztünk. Gyümölcsei igen kapósak s mikép Barcsay Károly, gyógyszerész, öcsém értesít, Szegeden 4 krjával veszik már almaszüretkor is darabját. Száraz laza talajban is megérdemli, hogy egy-egy fának helyet juttassunk számára.

217. Nemes pepin.

(Punktirter Knackpepping.)

Származása. E jeles almát Schulz, főkertész nyerte Schaumburgban. Schulz halála után Diel ismertette meg először s Pettyes roppanó pepin (= Punktirter Knackpepping) név alatt kezdte elterjeszteni. Enév ellen azonban már Oberdiecknek is kifogása volt, mert a gyümölcsnek pontozata nem mindig szembetűnő s aztán húsa, ha jól megért, nem roppanó, hanem porhanyó és a Nemes renet húsnak finom ízével vetekedő. Oberdieck valószínűnek tartja, hogy e becses fajnak a Nemes renet magváról kellett kelnie: jónak láttam tehát a németeket nem utánozni s a helytelenül választott név helyett főnebbi helyesebb névvel mutatni be e jeles almát. Ojtó vesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam nov. jan.; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisded; gyakran középnagy.

Alakja. Majd lapos, majd kúpos gömbalakú; egyik oldalán gyakran kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon; különben elég szabályostermetű. Zöme majd középtájra, majd kissé alább a szárás vég felé esik, honnét szára felé többnyire hirtelen gömbölyödve boltozódik s szára körül elég széles, lapos talpban végződik; kelyhe felé pedig rendszerint kissé összébbhúzódva boltozódik és szűkebb karimában fogy el, mintsem száras végén. Szára rövid, vastag, húsos; néha csaknem középhosszú, elég vastag fás; szépen kikanyarított, tágas és inkább vagy kevésbé mély üregbe helyezett, melynek falai gyakran rozsdamentesek és sokáig zölden maradók, néha pedig finom, sugaras rozsdával bevontak. Kelyhe zárt; néha nyílt vagy félignyílt; bokrétásan fölálló vagy összehajló, rövidebb vagy hosszabb, zöldes és molyhos osztványaival tágas és inkább vagy kevésbé mély üregben ülő, melynek falain csinos, lapos ránczok láthatók, melyek mindinkább elszélesedve, a karimára s onnan tovább a gyümölcs derekára is fölvonulnak, de ennek kerekdedségét alig zavarják meg.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, száraztapintatu, elég fényes; elejénte sárgás zöld; értével citromsárga; napos oldalán csaknem aranyárga s néha némi igénytelen, bágyadt pirossal belehelt. Pontozata sűrű; többnyire jókora nagy, barnás vagy fahéjszínű szögletes pettyek alakjában jelenkező; rendszerint igen szembetűnő. Rozsdalakzatok vagy rozsdás szemölcsök s itt-ott feketés ragya-szeplők néha mutatkoznak rajta.

Belseje. Húsa sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött; elejénte roppanó; teljes értékével porhanyó; leve elég bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magtokja csaknem zárttengelyű; kised fiókjaiban számos, fényesbarna, ép, magot rejtő. Kehelycsöve rövid kúpalaku.

Fája. Elég erőteljes, egészséges és edzett; korán és kedvező viszonyok közt igen bőven termő; föl és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, lapos gömbalakú koronát alkotó. Díszik mindenféle almaalanyon; alkalmas szálasfának és nyelés alatt tartva, egyébbalakú fának is. Mindenütt jól díszik; de nálam, a próbafán a tartós szárazságot megsínylette s csak kedvező évjárással termett. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsúak, hegyökfél is csak keveset vékonyodók; elég egyenesek, alig könyökösök, szelíden bordázottak; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; elég sűrűn, de igen finoman molyhosak; itt-ott csupaszak, nagyrészt zöldesbarnák, hegyöknél és napos felőkön pirosasbarnák; apró és majd hosszúak, majd kerek, fehérés pontokkal elég sűrűn és elég szembetűnőleg pontozottak; rendetlen többnyire azonban középhosszú levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, szív alakúak, laposhátúak, lapulók, sűrűn fehér molyhosak; alig kiálló, éles párkányos, de három bordával ellátott talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, hasaskuposak, alig hegyesek, sűrűn fehér molyhosak.

Levelei. Elég nagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; hosszúak tojásdadok, itt-ott kerülékesek; többnyire szabályosan elkeskenyedő, hosszú és hegyben végződők; csaknem laposak vagy lapos-tekunősök; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon molyhosak; felső lapjukon csupaszak, elég simák és elég fényesek, világos fűzőldék; széleiken előrehajló, elég éles fogakkal elég szabályosan fűrészeseek. Levél nyelők középhosszú, középvastag vagy elég vastag, merev, finoman molyhos; inkább vagy kevésbé nyílt szögekben elálló. Levélpálhái majd fejletlenek és áridomuak, majd keskenylándsásak és elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire nagyobbak és hosszabbak, mint a vesszőkön levők, kerülékesek, laposak, hullámosak; nyelők körül lankadtan szétterülők.

Hasonnevei. Pettyes roppanó pepin; Knack ponctué.

Leirói. Diel, *Heznobstsorten*, almákat és körtéket tárgyazó V. 85.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstk.* I. 467.

Leroy, *Dict. de pomol.* III. 418. Mások tudtommal még nem írták le.

Eszrevétel. E becses almafaj inkább való hazánk emelkedettebb tájékaira, mintsem az alföldre. Amott mindent fölatalál, a mi vígtenyészetéhez és termékenységéhez kívántatik: míg itt a folytonos szárazságban, ha nem hal is el, de gyakran marad meddőn.

218. Ravailac.

(Pomme Ravailac.)

Származása. A piros renet-almák családjába tartozó eme termékeny, mosolygó szép és finomízű, téli almafaj eredete, előttem legalább, még teljesen bizonytalan. Neve után ítélve Franciaországból kell származnia; de neve az újabbkori gyümölcsjegyzékekben és gyümölcsleírásokat tartalmazó könyvekben, — tudtommal — még nem fordult elő. Lehet, hogy újdonság; de lehet olyan régebbi gyümölcsfaj is, mely napjainkban már nevét veszítette. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Veress Ferencz fényképésztől, Kolozsvárról, a ki gyümölcsfajait Belgiumból és Franciaországból szerezte volt be. Minthogy könyveimben e terjesztésre igen méltó almafajhoz hasonlót vagy vele azonosnak vehetőt nem találok; jónak láttam azon név alatt mutatni itt be, a mely név alatt hozzám került.

Érésiideje. Nálam dec. jan.; hűvösebb tájakon valószínűleg tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege-, háztartási és piaczos gyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Lapos gömbalakú; elég szabályosan boltozott; noha egyik oldalán többnyire kissé hízottabb és emelkedettebb, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik: de száras végén mindig szélesebb és laposabb karimában végződik, mintsem kelyhes végén. Szára rövid vagy rövides, alig emelkedik a szárüreg karimájának színvonala fölé, vékony, fás, molyhos, kissé bunkósan végződő; kissé tágnylású, de szűk és mély tölcsealakú üregbe helyezett, melynek falait, néha, finom, sugaras rozsdaszokta eltakarni. Kelyhe zárt vagy félignylt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, hosszas, keskeny és molyhos osztványaival tágas és elég mély tányérialakú üregben ülő, melynek falain finom, lapos ránczocskák nyújtóznak a karima felé s itt szelíden hullámos emelkedéseket alkotván, elenyésző, lapos bordák gyanánt az egész gyümölcsön végig nyújtóznak s gyakran a gyümölcs kerekdedségét is megzavarják.

Színe. Bőre finom, sima, gyöngédtapintatú, ragyogó fényes; elejénte zöldessárga; értével homályos sárga, miből azonban csak árnyas oldalán látszik ki tisztán egy-egy nagyobbka folt, mert csaknem az egész fölület sötétes vérpirossal van eltakarva s e színezetben sárgás piros csíkokkal is tarkázva. A gyümölcs árnyas oldalán a piros szín csak hosszas, keskeny, szelíd piros csíkokban szokott jelentkezni. Pontozata alig észrevehető; még a piros színben is csak a bőr alúl áttetsző, apró fehér pettyecskék alakjában jelenkező. Rozsda csak elvétve mutatkozik itt-ott fölületén.

Belseje. Húsa sárgás, finom, tömött, roppanós; teljes értékű porhanyó; leve bő, czukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeres-ízű. Magtokja kissé nyilttengelyű; zárt vagy kissé nyílt fiókaiban számos, zömök tojásdad, barna, ép magot rejtő. Kéhelycsöve szűk tölcseralakú, a gyümölcsbe elég mélyen lehatoló.

Fája. Mérsékelt növéssű, de egészséges és edzett; korán és rendkívül bőven termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas gömbalakú koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; alkalmas szál as fának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik és még vidékem mostoha viszonyai közt is ritka évben marad teljesen meddőnek. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, rövidek vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, alig könyökösek. bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők, egész hosszukban finoman hamvasak inkább, mintsem molyhosak, hegyökre pirosasbarnák, aljuk felé pedig zöldesbarnák, igen apró, kerek, fakó pontokkal sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnyagok, szélestalpúak, háromszögűek, tompahegyűek, lapulók; aljuknál szennyes barnák; hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Elég nagyok, hosszaskúposak, tompahegyűek; egymásra lazán boruló pikkelyei sötétbarnák, hegyöknél sűrűn fehér-molyhosak.

Leveli. Elég nagyok vagy középnyagok; nem vastag, de durva szövetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő és többnyire hátra és félre is görbülő, hosszas hegyben végződők; laposak vagy széleiken kissé fölhajlók, szelíden hullámosak; alig ívelték; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon finoman molyhosak; felső lapjukon csupaszak, nem simák, csaknem fénytelenek, homályos fűződek; széleiken előre hajló, tompa fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid igen vastag, merev, molyhos tövénél violaszin-pirossal színezett; inkább vagy kevésbbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái rövidek, lándzsásak, szétálló, tartósak. Virágrügyet körítő levelei változó-nagyságúak, többnyire hosszas és keskeny kerülékések, laposak, hullámosak; rövid, vastag és merev nyelökről mereven föl- és szétálló.

Hasonnevei. Előttem ismeretlenek.

Leírói. Tudtommal még nincs leírva sehol.

Észrevétel. Megérdemli, hogy minden kertben helyet foglaljon. Almatenyésztésre kedvező vidékeken, piaci elárusításra, nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk.

219. Rudolf masánczkija.

(Borsdorf-Ognon de Rudolph; Rudolph's Zwiebelborsdorfer.)

Származása. E jeles téli almát Späth, berlini híres gyümölcs-kertész és faiskola-tulajdonos nyerte, hihetőleg a Hagymaalakú masánczki magvairól, melyhez a gyümölcs nagyon hasonlít; míg a növényzet nagyon elüt ez utóbbi növényzetétől. Mint igénytelen ujdonság, daczára gyümölcsei finomságának, még kevéssé van elterjedve. Ojtó-vesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam a Simon-Louis testvérek faiskolájáról kiadott, nagy catalog rövid jellemzésével teljesen egyező gyümölcsöket; minél fogva fajom valódiságában nincs okom kétkedni.

Érésideje. Dec. január; hűvösebb tájakon tavaszig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisdud; gyakran középnagy.

Alakja. Laposgömbalakú; éppen mint a Hagymaalakú masánczki; elég szép termetű noha rajta szelid bordák is észlelhetők s a gyümölcs egyik oldalán hízottabb is gyakran, mint a másikon. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán laposas karimában fogy el; gyakran azonban száras vége felé inkább összehúzódik, mintsem kelyhes vége felé. Szára középhosszú; igen vékony, fás, kissé bunkósan végződő; tágnylásu, de szűk és elég mély üregbe helyezett, melynek falait néha finom, sugaras rozsdá szokta kissé eltakarni. Kelyhe kicsi, zárt vagy félignyílt; fölálló, de hegyökkel hátragörbülő, rövid, keskeny és molyhos osztványaival igen tág, de sekély és lapos mélyedésben ülő, melynek falain csak finom, lapos ránczocskák láthatók, melyek a karimát szeliden hullámossá teszik s elenyésző, lapos bordák gyanánt a gyümölcs derekán is nyomozhatók.

Színe. Bőre finom, de szívós, sima, fényes; elejénte zöldessárga; értével szép élénksárga; napos oldalán pirossal szeliden mosott vagy csak belehelt s kissé élénkebbpiros, szakadozott csíkokkal is tarkázott. Pontozata ritkás, a piros színben fehéres pettyescskék alakjában jelenkező, de nem szembetűnő. Rozsdá nem, de finom rozsdával bevont szemölcs vagy egy-egy zöldesbarna ragyaszeplő néha mutatkozik rajta.

Belseje. Húsa fehér vagy sárgásba játszó fehér, igen finom, tömött, korhanyó; leve igen bő, czukros, üdítő savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magtokja zárttengelyű; apró fiókjaiban zömök tojásdad, pirosas-barna, szögletes, ép vagy időtlen magot rejtő. Kehelycsöve rövid, hegyes kúpalaku.

Faja. Erőteljes, vígnövésű, edzett; korán és bőven termő; elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervek-

kel csak mérsékelten ruházkodnak be, elég sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Díszlik mindenféle almaalanyon; szálas fának legal-
kalmasabb, mindenütt jól díszlik; de, hogy bőven teremhessen, kellő-
leg nyirkos földet kíván. Gyümölcsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok; hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázottak; fölállók vagy éles szögekben fölfelé törekvők; sűrűn és finoman fehérmolyhosak; itt-ott csupaszak, olajzín-zöldek, napos felőkön és hegyök felé pirosas-barnák; apró, kerek, fehérés pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg pontozottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövidek, szélestalpuak, tompahegyűek, lapulók, sűrűn fehérmolyhosak; elég kiálló, hosszan bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömök tojásdadok vagy csaknem gömbölydedek, igen sűrűn fehérmolyhosak.

Levelei. Nagyok; vastag és keményszövetűek; hosszas és széles tojásdadok; majd szabályosan, majd hirtelen elkeskenyedő és félre-csavarodó, hosszas hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-völgyesek; szembetűnőleg íveltek és kissé hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon molyhosak, felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos-zöldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, igen vastag, merev és molyhos; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló. Levélpálhái inkább vagy kevésbé rövidek, lándsásak, elég tartósak. Virágrügyet körítő levelei többnyire kisebbek, mint a vesszőkön levők; többnyire kerülékesek vagy visszás tojásdadok; vékony rugalmas nyelökről rendetlenül szétálló.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Még ekkoráig seholsem találtam leírva.

Észrevétel. Almatenyésztésre kedvező vidékeken, mint szállításra is alkalmas gyümölcsöt, megérdemlené, nagyban is tenyésztünk: de száraz talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

C) SZILVÁK.

83. Gömöri nyakas.

(Quetsche de Gömör; Gömörer Zwetsche.)

Származása. A közönséges magvaváló vagy Besztercei szilvának eme jeles változványa valószínűleg Gömörmegyéből származik és nagy becsben áll a felvidéken, különösen pedig Hont- és Nógrádmegyékben is, a hol termékenyebbnek mutatkozik a Besztercei szilvánál és gyök-hajtásairól éppen úgy elszaporítható, mint a Besztercei szilva. Öjtővesszejét 1874-ben kaptam először Török Géza, birtokos barátomtól, Kálnóról, Losoncz mellől; később pedig, 1881-ben Konyha József, ref. lelkész honfitársamtól, a Rima-Szombathoz közeleső Zéherje nevű faluból. Több ízben termett már nálam is. Mint terjesztésre méltó, becses hazai szilvafajt ezennel bemutatom.

Érésideje. Aug. végén, sep. elején; rendszerint egyszerre érik a Besztercei szilvával vagy csakhamar ezután.

Minősége. I. rendű csemege-, de kitünőteg I. rendű háztartási gyümölcs, éppen mint a Besztercei szilva.

Nagysága. Ritkán nagyobb, sőt néha kisebb is a közönséges Besztercei szilvánál.

Alakja. Szabálytalan, nyakas tojásalakú. Zöme középtájra esik, honnét száras vége felé elejénte szeliden gömbölyödik, aztán pedig hirtelen behajlással fogyva nyakat alkot és a gyümölcs előrsze felé görbülő tompa-kúpos végben enyészik el; hegye felé pedig szeliden fogyva boltozódik s csaknem félgömbalakulag végződik. Két oldala és előrsze csak szeliden domborodik ki; de hátsó vagy vágányos része a középtájon jól ki van duzzadva s félhold-alakot mutat. Vágánya igen sekély, alig észrevehető; többnyire egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid vagy rövides, középvastag, finoman szőrös, kissé bunkósan végződő; a gyümölcs csucsáról, szűk mélyedéséből kiálló. Bibepontja a gyümölcs hegyén, az előrsz és az egyik oldal fölemelkedése mellett, csaknem a felszínen látható.

Színe. Bőre elég vastag és szívós; a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható; csaknem teljesen kékes-fekete. Pontozata igen apró, szabad szemmel észre sem vehető. Hamva elég sűrű, világos-kék.

Belseje. Húsa homályos zöldes-sárga, finom, sugaras, tömött; leve elegendő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, éppen oly kellemes-ízű, mint a közönséges, jóféle Besztercei szilva. Magva, mely húsától könnyen elválk, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinynek mondható, szabálytalan tojásalakú; laposas és csak kevésé érdespofás; háta kes-

keny, tompataréjos. Száras végén hirtelen összeszűkülő tompakúpos csucstól vagy nyakacsoktól alkot.

Fája. Erőteljes, vígnövésű, igen edzett; korán, rendszeren és igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, nyulánk ágával, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős koronát alkotó. Szálas fának legalkalmasabb. Mindenütt jól díszlik: de kötött, termékeny és kellőleg nyírkos földben terem legszebb és legtöbb gyümölcsöt, melyek teljes érésök után sem egy könnyen hullanak le a fáról.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, kissé könyökösek; aljuknál bordázatlanok; hegyök felé észrevehetőleg bordázottak; egész hosszukban csupaszak, pirosas barnák, árnyas felőkön zöldes barnák; aljuknál fehéres, reczés hártáival jó darabon tarkázottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, rövid kúposak, hegyesek, a vesszőtől elálló, szürkével tarkázott barnák; elég duzzadt, három bordás talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, zömök tojásdadok, csupaszak, világos gesztenyeszínűek.

Levelei. A vesszők alján elég nagyok; egyebütt csak középnagyok vagy pedig kicsinyek; nem éppen vastag, de durvaszövetűek; többnyire széles kerületesek; rövidke, tompa, néha kissé éles hegyben végződők; laposak, kissé íveltek; széleiken fodrosak vagy hullámosak; nyelökről csaknem vízirányosan elálló és gyakran félre is görbülő; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, nem simák, de fényesek világos zöldék; széleiken tompa fogakkal nem mélyen de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövides, elég vastag, merev, finoman szőrös; majd vízirányosan el-, majd nyílt szögekben fölfelé álló; mirigyei majd hiányzanak, majd a leveltányér szélére helyezvék. Levélpálhái aprók, szárnyas és fogas lándsásak, nem tartósak.

Hasonnevei. Besztercei nyakas.

Leirói. Tudtommal még senki sem írta le.

Észrevétel. A hol a Besztercei szilva termékeny, ott ez még termékenyebb és — minthogy mindazon célokra, a melyekre a Besztercei szilvát használni szoktuk, ezt éppen úgy fölhasználhatjuk, — valójában még inkább megérdemli, hogy nagyban elszaporítsuk. Vidékem mostoha viszonyai közt úgy a Gömöri-nyakas, mint a közönséges Besztercei szilva, csak igen kedvező évjáráskor képes teremni.

84. Hegyes szilva.

(Quetsche pointue; Spitzzwetsche)

Származása. Bizonytalan. Liegel, a ki először írta le körülményesen, csak annyit mond eredetéről, hogy e jeles szilvafajt, „Provinzwetsche“ név alatt 1816-ban Eichstädt-ből, Grob, veteményes kertésztől kapta. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Gyakran termett már nálam is. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. közepe táján; hűvösebb tájakon aug. vége felé.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Hosszas tojásalakú. Zöme a középtájnál jóval fölebb, a száras vég felé esik, honnét hegye felé mindinkább összehúzódva boltozódik s tompán hegyes véget alkot; szára felé pedig hirtelen fogyva boltozódik s rövidke, tompakúpos végben enyészik el. Két oldala szelíden domború; elő részén és hátsó vagy vágányos részén kissé benyomott. Vágánya széles, lapos és nem mély; csaknem egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára a hossz, vékony, kissé görbe, ritkásan és finoman szőrös, zöldszínű; a gyümölcs sarkán szűk és mély üregbe helyezett vagy oda mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja a gyümölcs hegyén, bemélyedés nélkül, a fölszínen látható.

Szine. Bőre vékony, de szívós; a gyümölcscről, ennek értékével, lehámozható; elejénte kékes-vörös, értékével csaknem feketés-kék. Pontozata ritkás, igen apró. Egyes rozsdafoltocskák csak ott látszanak fölületén, hol a bőr, fejlődés közben, sérülést kapott. Hamva elég sűrű, kékes-fehér.

Belseje. Húsa sárgás, elég finom, tömöttes, de nem oly húsos, mint a Besztercei szilva; leve igen bő, cukros, üdítő savanygyal emelt, kellemes, noha, — legalább vidékem mostoha viszonyai közt, — kevéssé fűszeresízű. Magva, mely húsától nem szokott elválni, a gyümölcs nagyságához mért, igen keskeny és hossz, tojásdad, tehát inkább lándsáknak mondható; száras végén összeszűkülő, hossz, tompa hegyben végződő, az ellenkező sarkon pedig lassudan elkeskenyedő, hegyes véget alkotó; két oldala csak lapos domború; héttaréja csak a száras vég felé éles és kiemelkedő.

Fája. Víg-növész, egészséges, igen edzett; korán csaknem rendszeren és igen bőven termő; fölfelé törekvő, sűrű ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrű lombos, magas, felfordított kúpalaku koronát alkotó. Alkalmas szálasfának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban terem legszebb és

legjobbízú gyümölcsöket, melyek teljes érésük idejéig jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, kissé könykösek; hegyök felé szelíden bordázottak; fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, simák, violaszín pirossal árnyalt sötétesbarnák; árnyas felőkön itt-ott zöldesbarnák; aljuk felé finom, reczés hártáival szelíden tarkázottak; rendetlen, többnyire azonban hosszas levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok vagy középnagyok, hosszas, karcsúkuposak, hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével kissé tarkázott pirosas gesztenyeszínűek; elég kiemelkedő bordázatlan, de a vesszők hegye felé szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kupos tojásdadok, kissé hegyesek, pirosas gesztenyeszínűek; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de durva szövetűek, széles tojásdadok; inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak, hullámosak vagy fodrosak és néha egész hosszukban félre csavarodók; nyelőről majd vízirányosan elálló, majd — főkép az alsó levelek, — lefelé csüggők; alsó lapjukon finoman szőrösök, felső lapjukon csupaszak, nem simák és nem fényesek, csaknem sötét-zöldek; széleiken tompa fogakkal elég sűrűn, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők elég rövid, középvastag, merev, alsó felén csupasz, felső felén finoman szőrös; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló; egy vagy két, kisdud mirigykéje többnyire a levéltá nyér szélére helyezett. Levélpárhái fejletlenek, fogaslándsások, aljuknál szárnyaltak, hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei kicsinyek, laposak, néha viszásan öblözöttek; rövidek, vékony nyelőről ívelten lekonyulók.

Hasonnevei. Provinzzwetsche.

Leírói. Liegel, *Kenntniss der Pflanzen*, II. 33.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstb.* III. 247.

Mas, *Pomol. générale* II. 51. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb tájékain vagy nagyobb folyóvizeink mellékén, főkép népes városok mellett, piaci elárúsítás végett nyereséges volna e szép, jó és nagy szilvát nagyban is tenyésztenünk.

85. Fehér diapré.

(Diaprée blanche; Wahre weisse Diaprée.)

Származása. Bizonytalan. A gyümölcsészeti birodalmában Fehér diapré név alatt több szilvafaj is van forgalomban. Melyik az eredeti, a valódi Fehér diapré? bajos volna meghatározni. Diel, maga is két Fehér diaprét írt le s e kettő közül azt tartja és nevezi valódinak, melyet itt bemutatni akarok ezuttal. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. második felében; hűvösebb tájakon sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Kisded; ritkán közelíti meg a közép nagyságot.

Alakja. Kissé változó; legtöbbször azonban szép tojásdadalakú. Zöme többször középtájra esik, honnét szára felé rendszerint összehúzódva boltozódik, mintsem hegye felé; száras végén többször rövidke, kupos csúcsban, hegyénél pedig félgömbalakúlag enyészik el; előrésze és két oldala szelíden domború; hátsó vagy vágányos része majd a középtájon, majd a gyümölcs hegyes vége felé, kissé hirtelen domborodik ki. Vágánya igen sekély, többször egy sötétebb vonal által jelzett; majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára hosszú vagy hosszas, középvastag, alig észrevehetőleg szőrös, zöldes, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs csúcsán, csaknem a felszínre és többször függőlegesen helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén a felszínen látható.

Színe. Bőre finom, de igen szivós, a gyümölcscről, ennek értékével, meglehetősen lehámozható; elejénte zöldesfehér; értékével viaszszárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga s néha, piros pettyekkel sűrűbben vagy ritkábban szeplőzött. Hamva ritka, fehéres.

Belseje. Húsa sárga, finom, áttetsző, tömött és mégis gyöngéd; leve bő, igen csukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízü: de legkellemesebbízű akkor, a mikor a fáján már ránczosodni kezd az érett gyümölcs. Magva ritkán válik el hústól, kisded vagyis a gyümölcs nagyságához mért; tojásdad; két oldala csaknem lapos, de ránczos és kissé érdes; háta keskeny és tompataréjos.

Fája. Fiatal korában vígnövésű; később csak mérsékelten növe, de elég edzett; korán és a neki kedvező viszonyok közt bőven is termő; föl- vagy szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég jól beruházkodnak, szabálytalan alakú, ritkás koronát alkotó. Alkalmas szálafának; kellőleg nyirkos, kötött, termékeny talajban díszlik legjobban. Nálam a több éven át tartó szárazságot min-

dig megsínylette. Gyümölcsei még teljes érésök után is jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, igen hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek alig könyökösök; itt-ott kissé bordázottak; fölfelé vagy szétállók; egész hosszukban csupaszak; árnyas felőkön itt-ott zöldesek; napos felőkön violaszín-pirossal árnyalt sötétbarnák; aljuknál reczés hártáival ritkásan bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszúak, karsukuposak, igen hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével tarkázott pirosas-barnák; alig kiemelkedő, röviden bordázott, széles talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, hegyesek, barnák, többnyire a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Középnagyok; nem éppen vastag, de elég keményszövetűek; széles lándsásak vagy kerülekések; többnyire rövidke és majd éles, majd egészen tompahegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek, néha visszásan öblözöttek vagyis széleiken lefelé hajlók; alig vagy éppen nem íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, világos fűzöldek; széleiken tompa fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, középvastag, elég merev, finoman szőrös, egész hosszában vérvörös; csaknem vízirányosan elálló; mirigye nemcsak egykettő, de gyakran négy is fordul elő. Levélpálhái fejletlenek igen hamar elhullók. A gyümölcs-peczkeken levő levelei kisebbek, mint a vesszőkön levők, lándsásak, laposak, mereven szétállók.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 41.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstk.* III. 259. és mások.

Észrevétel. Ilyen mostoha viszonyok közé, a milyenek vidéken uralkodnak, nem való e szilvafaj. Hazánk emelkedettebb fekvésű, hűvösebb tájékain vagy nagyobb folyóvizeink mellékén bizonyára megérdemelné, hogy egy-egy fának minden kertben helyet juttassunk számára.

86. Finom-jó.

(Fine-bonté; Feine und Gute.)

Származása. Bizonytalan. Mas Alfonz, a ki először írta le, mit sem említ származásáról. Oberdieck, a Simon-Louis testvérek catalogjára hivatkozva, hol e jeles szilva neve után, zárjel közt „Prudent Besson“ van megemlítve, azt hiszi, hogy Franciaországból származik e faj s nem rég nyerhette magról Prudent Besson: de ezen gyümölcsész neve azt is jelentheti a Simon-Louis testvérek catalogjában, hogy e faj gyűjteményükbe ugyanattól a turini gyümölcsésztől került, akitől a Stresai szép körtét kapták volt és így e szilva is Sardiniaiból származhatik, mint a Stresai szép körte. — Ojtó vesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje: Jul. végén, aug. elején; hűvösebb tájakon aug. derekán.

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Kisded; néha csaknem középnagy.

Alakja. Tojásdad. Zöme kissé a száras vég felé esik, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik és rendszerint egy kiemelkedő, rövidke csúcsban enyészik el; hegyefelé pedig szelíden fogyva boltozódik s többnyire félgömbalakúlag végződik. Két oldalán szelíden domború; hátsó vagy vágányos részén majd mindig domborúbb, mintsem előrészen. Vágánya sekély, többnyire csak egy sötétebb vagy világosabb vonal által jelzett s rendszerint egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, középvastag, csupasz, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán levő csúcsocskán, szűk üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén többnyire a felszínre helyezve látható.

Színe. Bőre finom, de szívós, a gyümölcscről, ennek értékével, meglehetősen lehámozható; elejénte világos violaszínpiros; értékével sötétpiros vagy csaknem fekete. Pontozata sűrű, apró, sárgás, alig szembetűnő. Hámva elég sűrű, kékes.

Belseje. Húsa csaknem aranyárga, áttetsző, sugaras, tömöttes finom és csaknem teljesen szétolvadó; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, kajszínszerűen illatos és fűszeresízü. Magva, mely kissé nehezen válik húsától, kisded, csaknem kerülékes; csak kevésé duzzadt és nem érdespofás; háta keskeny, taréja alig emelkedik ki, de azért kissé éles.

Fája. Fiatalkorában csaknem bujanövésű; később is egészséges edzett; nem éppen korán és rendszeren, de még vidékem mostoha viszonyai közt is, minden kedvező évjárással, elég bőven termő; fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, szép-lombos, gulaalakú koronát alkotó. Alkalmas szálafának

is, gulafának is; mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak, karcsuak, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; csupaszak, napos felőkön violaszínűek, árnyas felőkön zöldesek vagy pirosas-barnák; aljuk felé, jó darabon, finom, reczés hártáival takartak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, hasaskuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló; szürkével kissé tarkázott gesztenyeszínűek; elég kiálló, csaknem bordázatlan, de az idősebb fák vékony vesszein hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, rövidkúposak, alig hegyesek; szürkével kissé tarkázott pirosas-gesztenyeszínűek.

Levelei. A fiatal fák erősebb vesszein jókora nagyok vagy közep-nagyok; a vékonyabb vesszőkön pedig kicsinyek; elég vastag és keményszövetűek; kerülekesek vagy viaszos tojásdadok; többnyire rövidke, szurós hegyben végződők; csaknem laposak vagy laposvölgyesek; széleiken kissé hullámosak; nyelökről majd vízirányosan el-, majd részsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman szőrösök, felső lapjukon csupaszak, elég simák bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, vastag vagy középvastag, merev, finoman szőrös, felső oldalán violaszín-pirossal kissé színezett; majd vízirányosan el-, majd részsunt fölfelé álló; két kiemelkedő mirigykéje közel a levél tányérjához, a nyélre helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fogaslándsásak, alul szárnyasak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Mas, *Le Vergier*, VI. 35.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* VII. 123. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevételei. Kellőleg nyirkos talajban, hazánkban bárhol is, egyetlenegy kertből sem volna szabad hiányoznia e finomízű szilvafajnak.

87. Bergthold korai szilvája.

(Précoce de Bergthold; Frühe von Bergthold.)

Származása. Bizonytalan. Mas Alfonz csak gyanítja, hogy angol-eredetű lehet: de az angol gyümölcsészek, mikép Oberdieck megjegyzi, mit sem tudnak eredetéről. Mint a korai szilvák egyik legjelesebbike, el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1872-ben Oberdiecktól, Jeinsenből és 1873-ban, Reutlingenből teljesen egyezőleg kaptam meg. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Jul. végén, aug. elején.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs. Befőzésre is, aszalványnak is alkalmas.

Nagysága. Kisded; csak kevésnél nagyobb, mint a sárga mirabella, melylyel egy családba tartozik.

Alakja. Gömbölyded vagy tojásdadgömbölyű; mindkét sarkán kissé belapított; kissé szabálytalanul boltozott; mert egyik sarkán a vágányos oldal, másikon az előrés emelkedik fölebb úgy, hogy e miatt a gyümölcs mindkét sarklapja ferdén szokott állani. Zöme csaknem középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de gyakran majd az egyik, majd a másik sarka felé kissé összébb is húzódva boltozódik. Vágánya sekély, majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, vékony vagy középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos; szépen kikanyarított üregesébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csekélyke mélyedésben, az előrés fölemelkedése mellett látható.

Színe. Bőre csaknem áttetsző; ritkás, fehéres hamvát letörölve csaknem fényesnek látszó; elejente zöldes sárga; értékével élénk sárga; napos oldalán kékespiros szeplőcskékkal ritkásan behintett, mely színezet a napszegt példányokon elmosódó, nagyobb foltokban is szokott jelenkezni. Értével a gyümölcs kellemes illatot áraszt maga körül.

Belseje. Húsa csaknem aranysárga, finom, áttetsző, tömöttes vagy mint mondani szoktuk, húsos; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyul emelt, igen kellemes, a jó kajsziaraczkra emlékeztető, illatos és fűszeresízű. Husától többnyire jól elváló magva kicsike, tojásdad, csak kevésbé duzzadt pofás; majd tompa, majd kissé éles háttaréjjal ellátott.

Fája. Fialat korában vígan, később csak mérsékelten növvő, de egészséges és edzett; nagy fává nem nő; korán és rendkívül bőven termő; gyakran több rajta a gyümölcs, mint a levél. Ágai éles szögekben törnek fölfelé: de csakhamar lekonyulnak s ritkás szellős koronát alkotnak; úgy látszik, mindenütt jól díszlik; alkalmas szálás fának, de lécezet mellett művelve, gyümölcsei szebben fejlődnek s hamarább is érnek, mintsem szálás fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vékonyak, karcsuak, hegyök felé még inkább elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, szelíden bordázottak; egész hosszukban finoman szőrösek; aljuknál reczés-hártyások s közben-közben violaszín-pirossal árnyalt barnák; hegyök felé homályos vérpirosak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, hasaskuposak, alig hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott barnák; majd alig, majd eléggé kiemelkedő, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tompakuposak, szürkével tarkázott világos barnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag, de hajlékonyszövetűek; rövid kertülékesek vagy kerektojásdadok, tompa vagy kerek hegyben végződők; völgyesek vagy csatornásak; kissé íveltek, szelíden ránczosak, nem fényesek, homályos zöldek; széleiken kerekhegyű fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, merev, szőrös, violaszín-pirossal mosott; rézsunt fölfelé álló; mirigyei vagy hiányzanak vagy csak egy és néha kettő is, többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái fejletlenek, áridomuak, hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők, völgyesek, íveltek, nyelökről lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirői. Más, *Le Verger*, VI. 1.

Oberdieck, *Illustr. Monatshefte*, 1869. évfolyam 4. lap, és *Illustr. Handb. der Obstb.* VII. 187. és mások.

Észrevétel. E finom korai szilvácska nagyon megérdemli, hogy hazánkban egyetlenegy valamire való kertből sem hiányozzék.

88. Brassai szilvája.

Származása. A hetvenes évek elején a Coë aranycepp szilvájának néhány magvát vetettem el. E magvakról kelt csemeték egyike, 1881. óta már több ízben is, anyjától színre és alakra nagyon elütő, de belső minőségére igen becses gyümölcsöket termett. Minthogy fája is edzett és szívós természetűnek mutatkozik és így a faj terjesztésre méltó; az 1880-ban jobblétre szenderült Brassai (Kronstädter) József, Erdélynek egyik, közbecsülésben állott gyümölcsésze emlékeül főnebbi névre kereszteltem el. Hadd viselje e becses szilvafaj sokaig közöttünk nevét annak a jó öregnek, a ki 80 éves koráig soha meg nem szünt minden szabad percét a gyümölcsészet művelésére fölhasználni!

Érésideje. Aug. végén sept. elején. A gyümölcs nem érik egyszerre és rohamosan, hanem apródonként.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Mindkét sarkán kissé belapított gömbalakú; két oldala rendszerint duzzadtabb, mintsem elő- és hátsó része, különben igen csinos termetű. Zöme középtájjra esik, honnét mindkét vége felé egyenlően boltozódik. Vágánya igen sekély és lapos, alig szembetűnő, néha pedig elég mély és széles, a gyümölcsöt rendszerint egyenlő félre osztó. Szára a rövid vagy középhosszú, vékony vagy középvastag, csupasz, barnafoltos; csekélyke mélyedésbe helyezett, melynek karimája a vágányos oldal felé kissé aláhajlik. Bibepontja jókora nagy, sárga, szembetűnő; a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csekélyke mélyedésben látható.

Színe. Bőre finom, de szívós, a gyümölcsről, ennek értékével, jól lehámozható; elejénte világos violaszínpiros; később pirosaskék, sőt csaknem kékes fekete, finom, apró sárgás pontokkal sűrűn behintett, mely pontok néha rendetlenül álló vonalkákká sorakoznak egymás mellé. Hamva sűrű, világos kék.

Belseje. Húsa világos vagy zöldessárga fehéres erezettel, finom áttetsző, sugaras, tömöttes, de csaknem olvadó; leve bő, csukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeres ízzel. Magva, mely húsától néha jól, néha nem teljesen válik el, kisdéd, zömök kerülékes; két oldala csaknem lapos, kissé ráncos és érdeses; háta elég széles, tompa, csaknem taréjtalan, de néha középtaréja kissé fölemelkedik és elég éles.

Faja. Vignővészű, egészséges, igen edzett; elég korán és elég bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek vékony gyümölcsvesszőkkel és rövidke gyümölcs peczkekkel jól beruházkodnak, ritkás, szellős, magas koronát alkotó. Alkalmas szálas fának is, gulafának is; helyben és talajban, úgy látszik,

nem válogató: de, hiszem, hogy kellőleg nyirkos talajban gazdagabban fog teremni, mintsem az én vidékem mostoha viszonyai közt. Gyümölcsei teljes érett korukig jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vékonyak vagy középvastagok, hegyök felé mindmind-inkább elvékonyodók, rugalmasak; egyenesek, noha kissé könyökösek, csaknem bordázatlanok; fölálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, simák, csaknem fényesek, pirosasbarnák; hegyöknél violaszínpirosak; aljuknál szürkés, reczés hártáival tarkázottak; rendetlen, többnyire azonban elég rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, rövid kuposak, hegyesek, a vesszőkkel csaknem párhuzamosan fölfelé állók; szürkével árnyalt pirosasbarnák; elég duzzadt, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, zömök tojásdadok, alig hegyesek, simák, pirosasbarnák, többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag és elég keményszövetűek; kerek tojásdadok vagy széles kerületekese; többnyire tompa vagy kerek hegyben végződők; csaknem laposak vagy igen laposvölgyesek, széleiken kissé hullámosak, alig íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzőldek; széleiken apró, kerekhegyű fogakkal sűrűn és elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, elég merev, finoman szőrös, violaszínpirossal mosott vagy csak belehelt; inkább vagy kevésbbé nyílt szögekben fölfelé álló, egy vagy két, kiemelkedő mirigykéje közel a levél tányérjához helyezett. Levélpálhái aprók, fejletlenek, hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek és aránylag hosszabbak, mint a vesszőkön levők, laposak, hullámosak; nyelőkről rendetlenül szétállók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ez az első leírása.

Észrevétel. Megérdemli, hogy kísérletet tegyünk vele mindenütt hazánkban. Szemnek-szájnak tetsző gyümölcsein kapva kapnának a gyümölcs piaczon is.

89. Margit szilvája.

(Prune de Marguerite; Margarethens Pflaume.)

Származása. E jeles szilvát a Coë arany csepp szilvája magvairól nyertem, melyeket a hetvenes évek elején vetettem el. A magról kelt s ojtatlanul fölnevelt anyafa 1881-ben termett először. Mint kitűnő, terjesztésre méltó, termékeny szilvafajt egyik, volt kedves tanítványom, Sármezey Margit nevééről, Margit szilvájának neveztem el.

Érésideje. Érik aug. végén, sept. elején.

Minősége. Csaknem kitűnőleg I. rendű csemegegyümölcs háztartási célokra, kivált befőzésre éppen oly kitűnő, mint a Zöld ringlő.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Kissé szabálytalan gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik; de szára felé néha kissé összehúzóódik, mintsem hegye felé és mindkét sarkán kissé belapultan fogy el. Két oldala jellemzőleg duzzadt úgy, hogy a vágányos oldal felől nézve szélesebb a gyümölcs, mintsem, ha ezt két oldala irányában nézzük; mert elő és hátsó vagy vágányos része csak kevésbé domborodik ki. Vágánya széles és igen sekély, de elég szembe-tűnő, a gyümölcsöt majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztó. Szára rövides vagy középhosszú, elég vastag vagy középvastag, finoman szőrös, sűrűn rozsdapettyes; a gyümölcs sarkán csekélyke mélyedésbe vagy csaknem a fől színre helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén az előrész és két oldal fölemelkedése által alkotott mélyedésben, a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre finom, vékony, áttetsző; a gyümölcsről, ennek értével, elég jól lehámozható; elejénte bágyadt vagy zöldes-sárga; értével és napos oldalán, élénkebb sárga minden pirosság nélkül. Pontozat nem vehető észre fölületén. Egy-egy rozsdafoltocska csak elvétve találkozik rajta. Hamva igen ritka, fehér.

Belseje. Húsa sárgás vagy zöldes-sárga, igen finom, áttetsző, sugaras tömöttes, de gyöngéd és csaknem olvadó; leve rendkívül bő, igen czukros, némi gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeres-ízű; kár, hogy nem magvaváló! Magva kised, csaknem kerülékes, száras végén rövidke csúcsban végződő; két oldala jól ki van duzzadva, nem érdes, de kissé finoman ráncos; háta elég széles, tompa, de középtaréja a száras vég felé jól kiemelkedik és éles.

Fája. Fiatal korában igen bujánövő, de később is egészséges és igen edzett; korán és kedvező évjáráskor még vidékem mostoha viszonyai közt is gazdagon termő; kuszáltan föl és szétálló, hajlékony ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, rendetlen alakú, terjedelmes koronát alkotó. Szálas fának sugár-növő, szilvacsemeték koronájába ojtandó; különben önmagából egyenes

törzset nem volna képes fejleszteni. Mindenütt jól díszlik; de kellőleg nyirkos talajban, hiszem, hogy rendesebben és bővebben is fog teremni, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Igen számosak, hosszúak, hajlékonyak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; gyakran ugyanazon tenyészeti időny alatt többszörösen elágazók; nem egyenesek, kissé könyökösek, bordázatlanok; rendetlenül föl- és szétállóak; egész hosszukban sűrűn és finoman szőrösek, vöröses-barnák, árnyas felőkön pedig zöldesek; aljuk felé, néha, kissé reczeshártyásak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, tompahegyűek, a vesszőtől elállóak s néha sarkantyulag kiszögellők; szürkével árnyalt világos gesztenyeszínűek; elég kiemelkedő, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, tompahegyűek, világos gesztenyeszínűek.

Leveli. Kicsinyek vagy középnagyok; elég vastag, de elég hajlékonyszövetűek; széles tojásdadok vagy itt-ott kerülekesek; rövidke tompa hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; széleiken itt-ott fodrosak, itt-ott csak szelíden hullámosak; alig íveltek; nyelökről majd vízirányosan elállóak, majd lefelé konyulók; alsó lapjukon ritkásan és finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos fűzöldek; széleiken tompa fogakkal sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, középvastag, kissé hajlékony, finoman szőrös, élénk violaszínnel mosott vagy csak belehelt; többnyire vízirányosan elálló. Levélpálhái aprók, fejtlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Ez az első leírása.

Észrevétel. Csemegének is finom, befőzésre is igen alkalmas gyümölcsei végett megérdemli, hogy minél többen tegyünk vele kísérletet.

90. Maugeron-i szilva.

(Damas de Maugeron; Damascene von Maugeron.)

Származása. Régi, bizonytalan; valószínűleg azonban Franciaországi gyümölcs. A régibb gyümölcsész-írók, Quintinye idejétől kezdve, csaknem mindnyájan fölemlegetik. Régisége daczára, mégis kevésbé van elterjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam is, de vidékem mostoha viszonyai közt csak mérsékelten és csak kedvező évjárással. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. végén; gyakran előbb is, később is.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy, mint a Zöld ringlő.

Alakja. Két végén kissé belapított gömbalakú. Zöme középtájra esik, hounét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik. Elő-részen és két oldalán jól ki van duzzadva; hátsó vagy vágányos részét pedig a vágánynak elég mély és széles vonala meglehetősen belapítja. Vágánya rendszerint egyenlő félre osztja a gyümölcsöt úgy, hogy az egyik oldal jóval nagyobb és kivált a hegye felé, jóval fölebb emelkedik, mint a másik. Szára jellemzőleg hosszú, vékony, csupasz, alig itt-ott rozsdapettyes, élénk zöld; a gyümölcs sarkán szépen kikanyarított, mély és szűk üregcsébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, az előrész és az egyik oldal fölemelkedése mellett, csekélyke mélyedésben látható.

Szine. Bőre vastag és szívós; a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható; elejénte világos-piros; értékével kékespiros vagy sötétpiros; apró, sárga pontokkal sűrűn behintett; de e pontok apróságuknál fogva alig tűnnek szembe. Hamva ritkás, fehéres kék.

Belseje. Húsa világos vagy fehéres sárga, finom, csaknem áttetsző, sugaras, tömöttes és törékeny; leve elegendő, czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magva, mely húsától, rendszerint elég jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, csaknem kerülékes, elég duzzadt, érdes és ránczospofás, széles hátú, tompataréjos.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; elég korán, de bőven csak kellőleg nyirkos talajban termő; föl- és szétálló, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, ritkás lombozatu, terjedelmes koronát alkotó. Alkalmas szálafának. Mindenütt jól díszlik. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, igen hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; majd egyenesek, majd kissé kajlák, alig könyökösek, alig észrevehetőleg bordázottak; végig csupaszak,

hegyöknél pirosasbarnák; alább violaszínpirosak; aljuknál, jó darabon sárgás reczés hátyával takartak; rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, karcsukuposak, hegyesek, a vesszőtől elálló, szürkével és pirossal tarkázott barnák; majd talapnélküliek, majd alig kiemelkedő, három rövid bordával ellátott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, simák, pirossal árnyalt sötétbarnák.

Levelei. Jókorá nagyok vagy középnagyok; elég vastag és durvaszövetűek; merevek, hosszas tojásdadok vagy kerülékesek; többnyire rövidke, tompa-hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; alig íveltek; hullámosak vagy fodrosak; nyelökről rendetlenül szétállóak; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég fényesek, világos-zöldek; széleiken apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, középvastag, elég merev, finoman szőrös, élénk violaszínnel csaknem végig befuttatott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két mirigykéje közel a levéltányérhoz helyezett. Levélpálhái kicsinyek; keskeny, fogas és szárnyas-lándsásak; elég tartósak.

Hasonnevel. Damas de Maugeron; Königspflaume von Maugeron.

Leírói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 139.

Oberdieck, *Illust. Handb. der Obstb.* III. 301. és mások.

Észrevétel. Száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban, itt az alföldön, kevés haszonnal járna tenyésztése: de kellőleg nyirkos talajban, bárhol is megérdemlené, hogy minden kertben helyet juttassunk számára, legalább egy-egy fának.

91. Kék tojásszilva.

(Blaue Eierpflaume.)

Származása. Régi bizonytalan. Többféle név alatt lappang a világon. Oberdieck, a ki szintén leírta e fajt, mondja, hogy sok fáradtságába került, míg a valódi Kék tojás szilvát fölismerhette, minthogy azt Liegeltől, más és másféle név alatt kapta meg kezdetben. Talán ez lehetett az oka, hogy, e jeles szilva még napjainkban is kevésbé van elterjedve. Ojtóvesszejét 1872-ben kaptam Oberdiektől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Érik apródonkint aug. végétől sept. közepéig; hűvösebb tájakon sept. végéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és jó piacos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Kissé változó; többnyire azonban visszás tojásdad vagyis szára felé összébbhuzódó, hegye felé pedig kiszélesedő. Zöme többnyire a középtájra esik, honnét szára felé összébbhuzódva boltozódik s tompa-csúcsban végződik; hegye felé pedig csaknem minden oldalról egyenlően gömbölyödve boltozódik s elég széles, lapos talpban végződik, melyre többnyire jól fölállítható. Két oldala csak kevésbé domborubb, mint előrésze; de hátsó vagy vágányos része néha elég jól kidomborodik. Vágánya széles és lapos, a gyümölcsöt csaknem egyenlő félre szokta osztani. Szára középhosszú, elég vastag, finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs csúcsán, az előrészt fölemelkedése mellé, csaknem a felszínre vagy csekélyke mélyedésbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs sarkán, a vágány vonala végén, csaknem a felszínen vagy igen lapos mélyedésben látható.

Szine. Bőre kissé vastag és szívós; a gyümölcscről ennek értével, jól lehámozható; csaknem kékesfekete kisebb-nagyobb pirosas foltokkal. Pontozata sűrű, apró, alig szembetűnő. Rozsdafolt csak elvétve találkozik felületén. Hamva elég sűrű, világos kék.

Belseje. Húsa csaknem aranyárga, gyöngéd, csaknem olvadó; leve bő, igen cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magva, mely húsától néha jól, néha pedig nem elég jól válik el, a gyümölcs nagyságához mért, csaknem kerülékes; száras végén hirtelen elkeskenyedő csúcsban végződő; két oldala duzzadt, kissé érdes és ránczos; háta széles, csaknem tompa-taréjas.

Faja. Erőtéljes, egészséges, igen edzett; elég korán és a neki kedvező viszonyok közt bőven is termő; fölfelé törekvő, erős ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel elég sűrűn beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, felfordított kupalakú koronát alkotó. Alkalmas szőlőfának is, gulafának is. Mindenütt jól díszik: de csak kevéssé nyirkos, kötött földben terem rendesen és gazdagon. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; szelíden bordázottak; fölállóak vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; a gyengébb vesszők finoman szőrösek; az erősebbek csaknem csupaszak, barnás-pirosak; aljuk felé sárgás, reczés hártáival majd sűrűbben, majd ritkábban bevontak; rendetlen, többnyire azonban rövides levélközűek.

Rügyei. A vesszők alján kicsinyek, rövidek, csaknem három szögűek; főlebb a vesszőn, középnagyok, kuposak, hegyesek a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott pirosasbarnák; elég kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, hasaskuposak, hegyesek, simák, pirosasbarnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelentkeznek.

Levelei. Középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy kerülekeseek; többnyire rövidke, szurós, néha pedig tompa-hegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek; széleiken inkább vagy kevésbé fodrosak vagy hullámosak; alig íveltek; majd vízirányosan elállóak, majd lefelé konyulók; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, nem simák és csak bágyadtan fénylők, homályos-zöldek; széleiken tompa vagy itt-ott kissé éles fogakkal szabálytalanul fűrészek. Levélnyelők rövid vagy igen rövid, középvastag, merev, finoman szőrös, sötétvioletszínnel inkább vagy kevésbé színezett; csaknem vízirányosan elálló; mirigyei hiányzanak, néha pedig egy-kettő a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái szárnyas és fogaslándásak, kissé szétállóak, nem tartósak.

Hasonnevei. Bizonytalanok.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Fland. der Obsth.* VI. 213. A mit Liegel, „*Blaue Stierpfauwe*“ név alatt leírt, mikép később maga is beismerte, nem más, mint a Jerusalemi kékszilva.

Észrevétel. Vidékém mostoha viszonyai közt csak kedvező évrással képes teremni. Hűvösebb tájakon, kellőleg nyirkos földben bizonyára rendszeren és bőven is fog teremni mindenütt. Ilyen helyeken gyümölcseinek nagysága és jósága végett, nemcsak házi szükségre, de piaczi elárúsításra is érdemes volna tenyésztenünk.

92. Laubinger czukorszilvája.

(Laubinger's Zucker-Zwetsche.)

Származása. E jeles szilvát Laubinger, eddiehauseni lelkész kezdette elterjeszteni. Göttinga környéken csakhamar nagyban kezdték szaporítani és ott maig is nagy becsben tartják; mert csemegegyümölcsnek is finom, aszalványja pedig vetekedik a Beszterczei szilva aszalványával és, mint Oberdieck állítja, fölül is mulja azt. Ojtóvesz-szejét 1880-ban kaptam Ottrubay Károly barátomtól, Aradról. Nálam is termett már a fajfán. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. második felében; hűvösebb tájakon sept. végeig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha nagyobb is.

Alakja. Elég zömök, tojásalakú. Zöme középtájra vagy kissé főlebb, száras vége felé esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik. Előreszén szelíden domborodik ki és mindkét sarka irányában főlebb emelkedik, mintsem hátsó vagy vágányos részén, a hol a gyümölcs hirtelen domborodik ki. Két oldala csak kevésbé duzzadtabb, mintsem elő vagy hátsó része. Vágánya igen sekély és lapos, csakis a gyümölcshegye felé mélyed be kissé, a gyümölcsöt majd egyenlő, majd egyenetlen félre szokta osztani. Szára hosszas vagy középhosszú, elég vastag, kissé bunkósan végződő, csupasz, itt-ott rozsdá-pettyes; a gyümölcs sarkán csekélyke mélyedésbe kissé oldalt helyezett. Bibepontja elég szembetünő, a gyümölcs sarkán csekélyke mélyedésben a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre vékony, de szívós; a gyümölcscről, ennek értével, elég jól lehámozható; elejénte barnáspiros; értével pirossal itt-ott kissé árnyalt sötétbarna. Pontozata igen sűrű, finom, apró, fehéres pettyes-kékből álló, kevésbé szembetünő. Rozsdafolt csak elvétve találkozik rajta. Hamva elég sűrű, kékes.

Belseje. Húsa zöldessárga, csaknem áttetsző, finom, sugaras, tömöttes; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magvaváló. Magva a gyümölcs nagyságához mért, hosszas kerületes, szelíden érdes és lapos oldalú; háttaréja tompa és csak a száras vég felé emelkedik ki egy kissé.

Faja. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és edzett; korán és bőven termő; kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg szellős, terebélyes koronát alkotó. Alkalmas szőlőfának. Mindenütt jól díszlik: de csak kellőleg nyirkos talajban terem rendesen és gazdagon. Gyümölcsei jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok; hegyök felé lassudan elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, violaszínnel árnyalt barnák; árnyas felőkön itt-ott zöldesek; aljuk felé jó darabon, sűrűn reczeshártyásak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok vagy középnagyok, szélestalpu kuposak, kissé hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló; szürkével és sötétbarnával tarkázott pirosasbarnák; jól kiduzzadt, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, alig hegyesek, simák szürkével tarkázott pirosasbarnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Nagyok vagy jókorá nagyok; elég vastag és keményszövetűek; széles tojásdadok vagy kerülekések; többnyire igen rövidke, éles, gyakran pedig egészen tompa hegyben végződők; néha nyelők felé keskenyebbek, mintsem hegyök felé; laposak vagy csak igen laposvölgyesek; alig íveltek; nyelökről csaknem vízirányosan elálló, de az erősebb hajtások alján levők lefelé konyulók; alsó lapjukon kissé szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, fényesek, élénk fűzőldek; széleiken jókorá nagy, tompa, de a levéltányér hegye felé éles fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, igen vastag vagy csak középvastag, merev, finoman szőrös, napos felén violajszínpirosal mosott vagy csak belehelt; csaknem vízirányosan elálló; mirigyei vagy hiányzanak vagy egy-kettő közel a levéltányérhoz vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái szárnyas és fogas lándzsák, nem tartósak. A gyümölcspeczkeken levő levelei széleslándzsák, laposak szelíden hullámosak; nyelökről többnyire lefelé csüggők.

Hasonnevei. Laubinger's Catharinenpflaume.

Leírói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* VII. 75. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Szilvatenyésztésre kedvező, kellőleg nyirkos talajban megérdemlené, hogy nagyban is tenyészszük éppen úgy, mint a Besztercei szilvát. Száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

93. Lawson sárga szilvája.

(Dorée de Lawson ; Lawsons gelbe Pflaume.)

Származása. Valószínűleg Angolországból származik. Leírója, Mas Alfonz csak ennyit jegyzett föl eredetéről. Angol neve „Lawson's Golden“ és „Anna Lawson“ még csak mint újdomság fordul elő nagyobb faiskolák catalogjaiban. Ojtóvesszejét 1881-ben kaptam Ottrubay Károly, barátomtól, Aradról, hol e faj már termett s gyümölcssei egyezvén Mas leírásával, mint valódi és terjesztésre méltó fajt, említett barátomnál körülményesen leírtam s ezennel bemutatom itt.

Érésideje. Aug. második felében ; hűvösebb tájakon, hiszem, hogy sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy ; néha valamivel nagyobb is.

Alakja. Tojásdadgömbölyű ; szára felé kissé összébbhuzódó, mintsem hegye felé, hol rendszerint tompább végben fogy el, mintsem száras végén. Két oldala rendszerint duzzadtabb, mintsem elő és hátsó része. Vágánya lapos, alig észrevehető ; mert a gyümölcsbe sehol sem mélyed be. Szára hosszas vagy középhosszú, elég vastag, egyenes vagy kissé görbe, bunkósan végződő, finoman szőrös, itt-ott rozsdafoltos ; a gyümölcs sarkán, szelíd emelkedéskére helyezett. Bibepontja alig észrevehető ; a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csekélyke lapos mélyedésben látható.

Színe. Bőre finom, vékony, de elég szívós ; a gyümölcscről, ennek értékével jól lehámozható ; elejénte zöldes-sárga ; értékével arany-sárga ; napos oldalán, különösen pedig a száras végén, pirossal kissé bemosott vagy csak szakadozottan tarkázott ; néha azonban a pirosság csak finom szálcákban vagy pettyekben jelenkezik a gyümölcsön. Hamva igen ritka, fehér.

Belseje. Húsa bágyadt vagy világossárga, finom, csaknem áttetsző, sugaras, tömöttes, de gyöngéd ; leve bő, igen csukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű. Magva a gyümölcs nagyságához mérve kicsike, zömök kerülékes, száras vége felé hirtelen összehuzódva csúcsban végződő ; két oldala kissé duzzadt, csak kevésé érdes ; háta elég széles, de tompa-taréjos. Kár, hogy nem magvaváló.

Fája. Egészséges és edzett ; korán és bőven termő ; kuszáltan föl és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég lombos, rendetlen alakú koronát alkotó. Szálas fának sugárnövésű szilva csemeték koronájába ojtandó ; mert egyenes törzset nem képes nevelni. Mindenütt jól díszlik ; de csak kellőleg nyirkos, iszapföldben képes rendszeren és bőven teremni. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; ritkán egyenesek, hanem többnyire görbék és könnyökösek; inkább vagy kevésbé észrevehetőleg bordázottak; gyenge korukban finoman szőrösek; ért korukban csaknem egész hosszukban csupaszak, pirosasbarnák; árnyas felőkön itt-ott zöldesbarnák; aljuktól kezdve fölfelé, jó darabon szürkés reczés vagy szakadozott hártáival takartak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszaskuposak, hegyesek; a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott pirosasbarnák; jól kiduzzadt, két szélén és néha közepén is bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kupostojásdadok, hegyesek, pirosas sötétbarnák.

Levelei. Elég nagyok, vagy csak középnagyok; elég vastag és keményszövetűek; széles tojásdadok vagy széles kerülékesek; inkább vagy kevésbé hosszúak, éles hegyben végződők; laposak és széleiken többnyire mind lefelé hajlók; alig íveltek; nyelökről lefelé hajlók; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, simák, fényesek, csaknem sötét-zöldek; széleiken tompa fogakkal sűrűn: de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek vagy középhosszú, középvastag, finoman szőrös, hajlékony, sötét-violettzölddel befuttatott; csaknem vízirányosan elálló; két, kiemelkedő, sárgás vagy pirosas mirigye közel a levéltányérhoz, egymás átellenébe helyezett. Levélpálhái kicsinyek, lándsásak, alúl szárnyaltak, nem tartósak. A gyümölcspesztyeken levő levelei kisebbek, mint a vesszőkön levők, keskeny-kerülékesek vagy lándsásak, visszásan öblözöttek, hullámosak; nyelökről mind lefelé csüggennek.

Hasonnevei. Lawson's Golden; Anna-Lawson.

Leirói. Mas, *Le Werger*, VI. 141. Másoktól még nem olvastam leírását.

Észrevétel. Szilvatenyésztésre kedvező, kellőleg nyirkos talaj vidékeken egyetlenegy kertből sem volna szabad hiányoznia e finomízű csemege szilvafajnak. Száraz talajban kevés haszonnal járna tenyésztése.

94. Létricourt szilvája.

(Quetsche de Létricourt; Pflaume von Létricourt.)

Származása. E pompás szilva-ujdonságot a Meurthe és Mosel megyében, Frankhonban, Alix, nancy-i gyümölcskertész egy kertben fedezte föl s kezdette forgalomba hozni. Ki? vagy mi volt az a Létricourt, a kiról vagy a miről a felfedező e jeles szilvát elnevezte? e kérdésre még nem hallottam és nem olvastam feleletet. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Mint tenyésztésre igen méltó fajt ezennel bemutatom itt.

Érésideje. Érik aug. végén, sept. elején; hűvösebb tájakon sept. végeig is eltart.

Minősége. I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Többnyire kissé szabálytalan hosszás tojásdad. Zöme száras vége felé esik, honnét szára felé csak kevésbé, hegye felé azonban mind-mindinkább összehúzódva boltozódik s itt hosszás, csaknem hegyes véget alkot. Két oldala meglehetősen és elég szabályosan domború; előrészen laposas domború; hátsó vagy vágányos részén, kivált a középtájon, jól kidomborodik, de két sarka felé rendszerint lelapul úgy, hogy oldalról nézve a gyümölcsöt, félhold alakunak látjuk. Vágánya igen lapos és sekély; majd alig, majd eléggé szembetűnő; a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre szokta osztani. Szára rövid, középvastag, egyenes vagy kissé görbe, finoman szőrös, néha barnafoltos; a gyümölcs sarkán majd a fölszínre, majd szűk és elég mély üregbe helyezett. Bibeponjtja a gyümölcshegyén, a vágány vonala végén, a fölszínre helyezett.

Színe. Bőre finom, a gyümölcstről, még ennek értékével sem hámozható jól le; elejénte zöldesfehér; értékével ámbrasárga vagy viaszszárga; napos oldalán szelidpirossal kissé belehelt vagy élénkebbpiros, apróbb-nagyobb pettyekkel ritkásan behintett. Pontozata elég sűrű, igen apró, fehéres, alig észrevehető. Rozsda csak elvétve mutatkozik itt-ott fölületén. Hamva ritkás fehéres.

Belseje. Húsa világossárga, finom, sugaras, tömött vagyis húsos, mint a Beszterczei szilva; leve elegendő, igen cukros, gyöngéd savany-nyal emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva hosszás, csaknem lándsás-kerületes; két oldala laposas, érdes és száras vége felé ránczolt; háta keskeny; háttaréja csak kevésbé emelkedik ki, de elég éles. Húsától többnyire elég jól válik.

Fája. Elég vígnövésű, egészséges, edzett; korán és szerfölött bőven termő; föllálló vagy részsunt fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, de kellőleg

szellős, terebélyes koronát alkotó. Alkalmas szálasfának és bokoralakú fának is. Mindenütt jól díszlik és még vidékem mostoha viszonyai közt is csak ritka évben marad teljesen meddő. Gyümölcsei még teljes érésök után sem egy könnyen hullanak le a fáról s esős évjáráskor sem repedeznek föl.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé lassudan elvékonyodók; elég egyenesek, noha kissé könyökösek; hegyök felé szembetünőleg bordázottak; rézsunt fölfelé állók; egész hosszukban csupaszak; napos felőkön pirossal árnyalt sötétbarnák; árnyas felőkön zöldesek; aljuknál ritkásan reczeshártyások; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, zömök tojásdadok, alig hegyesek, a vesszővel párhuzamosan felfelé állók, szürkével kissé tarkázott pirosasbarnák; elég kiálló; hárombordás talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, kissé hegyesek, szürkével tarkázott pirosasbarnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők,

Levelei. Középnagyok, kissé vastag, de nem keményszövetűek; kerülékesek; félrecsavarodó, inkább vagy kevésbé rövid, éles hegyben végződők; laposak vagy kissé visszásan öblözöttek; itt-ott kissé hullámosak; alig íveltek; a vesszők alján nyelökről kissé lefelé konyulók; egyebütt a vesszőn rézsunt fölfelé állók; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken előrehajló, tompa fogakkal elég mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövidek, elég vastag, hajlékony, hamvas inkább, mintsem szőrös; felső felén sötétvioletszínnel mosott; majd vízirányosan el-, majd rézsunt fölfelé álló; egy vagy két kiemelkedő mirigye a levéltányérhoz közel vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, igen hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; nyelők felé összébb keskenyedők, mintsem hegyök felé, laposak, szelíden hullámosak, nyelökről lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Tudtommal még nem volt ekkoráig körülményesen leírva: de rövid jellemzése olvasható a Simon-Louis testvérek nagy catalog-jában, a Guide pratique-ban.

Észrevétel. Nagyban tenyésztünk csak oly nyereséges volna, mint a Beszterczei szilvatenyésztése. Gyümölcseiből szép és finom aszalványt lehetne készíteni. Megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára.

95. Bose piros szilvája.

(Von Bose's rothe Zwetsche.)

Származása. E jeles szilvafajt Oberdieck Bose bárótól, a Laasphe melletti Emmaburgból, álnév alatt kapta. Minthogy hozzá hasonló vagy vele azonosnak vehető fajt a gyümölcs leírásokat tartalmazó könyveiben nem talált; termékenysége és gyümölcseinek finom íze végett terjesztésre méltónak találván, főnebbi név alatt írta le és terjesztette el. Ojtóvesszejét 1871-ben tőle kaptam én is, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. második felében; hűvösebb tájakon sept. közepéig is eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jókora nagy.

Alakja. Csaknem kerülékes vagy hosszastojásdad. Zöme száras vége felé vagy csaknem középtájra esik, honnét hegye felé összébbhuzódva boltozódik, mintsem szára felé. Két oldala laposas-domború; előrészn, a száras vég felé kissé fölebb emelkedik, mintsem hátsó vagy vágányos részén. Vágánya igen sekély és lapos, néha alig szembetünő, a gyümölcsöt többnyire egyenlő félre osztó. Szára rövides, vastag, zöldes, inkább vagy kevésbbé rozsdafoltos, ritkásan és finoman szőrös; a gyümölcs sarkán, inkább vagy kevésbbé szűk és mély üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, az előrész fölemelkedése mellé, csaknem a felszínre helyezett.

Színe. Bőre elég vékony, de szívós, a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható; elejente kékesbe játszó világospiros; értével pirossal árnyalt sötétbarna vagy csaknem feketés-piros. Pontozata sűrű; finom, apró, sárgás pettyescskéből álló, elég szembetünő. Finom, szakadozott rozsdaszálcsák vagy vonalkák gyakran láthatók fölületén. Hamva kékes-piros, nem sűrű.

Belseje. Húsa sárgás, csaknem áttetsző, finoman szálcsás, gyöngéd és kissé húsos; leve bő, igen czukros, finom savanygyal emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely húsától mindig jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, hosszas vagy csaknem lándsás-kerülékes; csaknem lapos és kissé érdes és ránczos-pofás; keskenyhátú; háttaréja csaknem végig tompa, többnyire csak a száras vég felé van egy kissé kiemelkedve.

Fája. Mérsékeltten növény, de egészséges és edzett; korán és rendkívül bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő, igen merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel sűrűn beruházkodnak, igen sűrűlombos, fölfordított kupalakú koronát alkotó. Alkalmas szálcsának és nyelés alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de gazdagon csak kedvező évjárással vagy kellőleg nyirkos talajban képes teremni. Gyümölcsei, teljes érésök idejéig, jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, középhosszak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé szelíden elvékonyodók; egyenesek, merevek, alig könyökösek, finoman bordázottak; fölállóak vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, violaszínbarnák vagy pirossal kissé árnyalt szennyes-barnák, árnyas felőkön pedig zöldesek; aljuknál sárgás, reczés hátyáival csak itt-ott takartak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kissé hasaskuposak, hegyesek, a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott pirosasbarnák; elég kiálló, többnyire hosszan bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, hegyesek, simák, pirosasbarnák.

Levelei. Középnagyok; nem vastag, de elég keményszövetűek; többnyire kerülékesek; inkább vagy kevésbé hosszas, éles hegyben végződők; lapos-völgyesek, hegyök felé, néha, csavarosan elgörbülők; alig ívelték; nyelőkről csaknem vízirányosan elállóak; alsó lapjukon ritkásan és alig észrevehetőleg szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, elég élénk zöldek; széleiken kerek-hegyű fogakkal elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, közép-vastag, merev, finoman szőrös, felső felén homályos pirossal mosott vagy színezett; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, jól kiemelkedő mirigye közel a levél lapjához, a nyélre helyezett. Levélpálhái kicsinyek, keskeny és fogaslándásak, alul finoman szárnyasak, elég tartósak. A gyümölcs-peczkeken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, mint a vesszőkön levők. lándásak, laposak, hullámosak; nyelőkről kissé lefelé konnyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 89. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Méltán megérdemli, hogy hazánkban, minden kertben helyet adjunk számára legalább egy-egy fának.

96. Uri szilva.

(Monsieur; Herrenpflaume.)

Származása. Régi, bizonytalan. Oberdieck szerint, valószínűleg Franciaországból származik, hol kezdetben Brignole violette név alatt volt ismeretes s csak később, XIV. Lajos francia király idősb fivére tiszteletétül nevezték el Monsieur-*) névre, melyet maig is megtartottak számára a gyümölcsészek; de Angolországban és Amerikában sokféle név alatt lappang még napjainkban is. Ojtó vesszejét 1873-ban kaptam a Simon-Louis testvérek híres faiskolájából. Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam jul. végén, aug. elején; hűvösebb tájakon aug. második felében.

Minősége. Néha I., néha csak II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha jóval nagyobb is.

Alakja. Két végén inkább vagy kevésbé belapított gömbalakú. Zöme csaknem középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik. Két oldala duzzadtabb, mintsem elő és hátsó része; néha azonban, ha sok gyümölcs van a fán, a mikor aztán egyik gyümölcs a másikat szorítja, derekának domborodásában többféle változás is fordulhat elő. Vágánya sekély és lapos, csak néha mélyed be kissé a gyümölcsbe, melyet többnyire egyenetlen félre szokott osztani. Szára rövid, elég vastag, ritkásan és finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán majd tágas, majd szűk mélyedésébe helyezett. Bibeponjtja a gyümölcs hegyén, tágas és lapos mélyedésben látható.

Színe. Bőre vékony, nem szívós; a gyümölcstről, még ennek értékével sem hámozható le jól; teljes értékével kékes fekete; apró, alig észrevehető, sárgás pontocskákkal elég sűrűn behintett. Hamva elég sűrű, kékes.

Belseje. Sárgás fehér vagy zöldessárga, elég finom, lágy, de mégis elég húsos; leve elegendő, czukros, gyöngéd savanyval emelt, kellemes és a változó talajbeli s évjárási viszonyok közt, inkább vagy kevésbé fűszeresízű. Magva, mely húásától mindig jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, csaknem kerülékes; két oldala csak kevésbé duzzadt, de ránczokkal bevonalzott és elég érdes; háta széles; taréja inkább vagy kevésbé éles.

Fája. Vígnyövesű, egészséges, igen edzett; korán és igen bőven, többnyire csomosan termő; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, magas koronát alkotó. Alkalmas szál as fának és nyesés

*) Köztudomásu, hogy Franciaországban, a míg királyság volt, a király fiú testvérei közül az idősbiket Monsieur-névvel nevezték hivatalos nyelven is.

alatt tartva gulafának is. Mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó laza talajban. Gyümölcsei, érett korukban, rázás nélkül is könnyen lehullanak a fáról.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyők felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig kénykösek, szelíden bordázottak; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvők; csaknem egész hosszukban finoman szőrösek, pirossal árnyalt szennyesbarnák; aljuk felé reczés hártáival szakadozottan takartak; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, alig hegyesek, a vesszőtől kissé elálló, szürkével árnyalt pirosas gesztenyeszínűek; alig kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadok, alig hegyesek, simák, szürkével sűrűn tarkázott gesztenyeszínűek; többnyire csak a gyümölcspeczeken jelenkezők.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag, de nem durvaszővetűek; tojásdadok vagy széles tojásdadok; szabályosan elkeskenyedő, rövidke és többnyire tompa hegyben végződők; csaknem laposak; néha visszásan öblözöttek vagyis széleiken lefelé hajlók; alig ívelték; alsó lapjukon finoman és nem szembetűnőleg szőrösek; felső lapjukon csupaszak, nem simák és nem fényesek, homályos fűzőldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy rövides, vastag, merev, finoman szőrös, violaszín pirossal inkább vagy kevésbé mosott; kissé hanyatt görbülten elálló; egy vagy két, jókora nagy mirigye többnyire a nyélre helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fejletlenek, hamar elhullók.

Hasonnevei. Brignolle violette; Prune de Monsieur; Anglaise noire; Monsieur ordinaire; Prune d'Orleans, stb.

Leírói. Liegel, *Heimniss der Pflaumen*, II. 213.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 429.

Mas, *Pomol. générale*, II. 37. és sokan mások.

Észrevétel. Kedvező évjárással még vidékem mostoha viszonyai közt is rendkívül gazdagon terem: tehát megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára legalább egy-egy fának.

97. Violaszínű királyszilva.

(Royale hâtive; Violette Königsplafume.)

Származása. E kitűnő szilva, mely alakjánál és húsa finom ízénél fogva inkább a ringlók, mintsem a Király-szilvák közé tartozik, a londoni kertész-társulat gyűjteményében volt először főlemlítve, honnan csakhamar Amerikába is eljutott. Oberdieck, a ki az európai gyümölcsészek közül legelőször ismertette meg e jeles fajt, az angol gyümölcsészekkel együtt azt gyanítja, hogy Franciaországból kell származnia: de a francia gyümölcsészek műveiben e szilvának még neve sincs megemlítve. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. közepe táján; hűvösebb tájakon sept. elejéig is eltart.

Minősége. Kitűnőleg I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Gömbölyded; néha csaknem zömök-tojásdad. Zöme a középtájnál fölebb, a szárás vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül kissé laposas véget alkot; hegye felé pedig rendszerint kissé összehúzódik s csaknem gömbölydeden végződik el. Előrésze és két oldala csaknem egyenlően domborodik ki; de hátsó vagy vágányos része csak a szárás vég felé van kidomborodva, míg hegye felé lassudan fogyva lelapul. Vágánya igen sekély, alig szembetűnő, a gyümölcsöt csaknem egyenlő félre osztó. Szára rövides, vastag, finoman szőrös, rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán csekélyke lapos mélyedésbe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén csaknem a felszínen látható.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós; a gyümölcsről ennek értékével, jól lehámozható; értékével violaszín-barna, itt-ott kékes világos-piros foltokkal. Pontozata igen sűrű, sárgás pettyescskéből álló, mely pettyescék gyakran hálózatos vonalakká is összefolynak s emelik a gyümölcs szépségét. Hamva elég sűrű világos kék.

Belseje. Húsa kissé zöldes arany-sárga, finom, csaknem áttetsző, sugaras, tömött és mégis olvadó; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, a Zöld ringlóra emlékeztető finom, fűszeres-ízű. Magva, mely húsától, többnyire jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, ferdén kerülékes; hátsó része a szárás vég felé, előrésze pedig a hegyes vég felé emelkedik jól ki; két oldala csak mérsékelten domború, szeliden érdes és ránczos; háta keskeny, tompa és csak a szárás vég felé élestaréjos.

Faja. Elég erőteljes növéssű, egészséges és edzett; korán és kedvező viszonyok közt bőven is termő; rendetlenül föl- és szétálló, merev ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrű-

lombos, de kellőleg szellős, szabálytalan alakú koronát alkotó. Szálas fának különösen alkalmas. Mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és bővebben is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé kissé elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösök, bordázatlanok; fölállók vagy nyílt szögekben szétállók; egész hosszukban sűrűn és szembetűnőleg szőrösök, violaszínnel árnyalt szennyesbarnák; aljuk felé sárgás vagy szürkés hártáival hálózatosan és majd sűrűbben, majd ritkábban bevontak; aljuk felé hosszúak, hegyök felé pedig rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, hasaskuposak, hegyesek, a vesszőtől inkább vagy kevésbé elálló, simák, sötétgesztenyeszínűek; elég duzzadt, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kupostojásdadok, hegyesek, sötétgesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok; elég vastag, de hajlékonyszövetűek; itt-ott széles-tojásdadok; többnyire azonban széles kerülékesek; a gyümölcspeczeken többnyire hosszúak és visszastojásdadok; többnyire hirtelen elkeskenyedő, rövidke és majd éles, majd tompa hegyben végződők; laposak vagy laposteknősök; itt-ott visszásan öblözöttek vagyis széleiken lefelé hajlók; alig íveltek; nyelökről majd vízirányosan elálló, majd és többnyire lefelé lógók; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, igen simák, csak itt-ott és szelíden babosak, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal sűrűn, de nem mélyen és nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vastag, de hajlékony, finoman szőrös violaszín-pirossal kissé színezett; többnyire vízirányosan elálló; két, kiemelkedő mirigye közel a levél tányérjához vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, fogaslándsások, hamar elhullók.

Hasonnevei. Miviam; Early royal.

Leirói. O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obsth.* VI. 277. és mások.

Észrevétel. Száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban kevés haszonnal járna tenyésztése. Kellőleg nyirkos talajban megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára.

98. Bavay ringlója.

(Reine-Claude de Bavay; Bava)'s Reineclaude.)

Származása. E kitünő és terjesztésre méltó, becses szilvafajt Esperen őrnagy nyerte a Zöld-ringló magváról s 1843-ban barátjának, a vilvordes-i királyi gyümölcsös kertek igazgatójának, Bavaynak nevére elkeresztelve kezdte elterjeszteni. Napjainkban mindenfelé el van már terjedve. Ojtóvesszejét a hetvenes években több hiteles helyről kaptam meg: de vidékem mostoha viszonyai közt még egyszer sem termett. Úgy fáját, mint gyümölcseit Aradon írtam le Ottrubay Károly, kir. járásbíró barátom kertében, a hol e faj rendkívül jól díszlik és gazdagon szokott teremni.

Érésideje. Nálunk, az alföldön aug. végén sept. elején; hűvösebb tájakon oct. elejéig is eltart.

Minősége. Csaknem kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy; rendszerint jóval nagyobb a Zöld-ringlónál.

Alakja. Tojásdad gömbalakú; két végén csak ritkán van úgy belapítva, mint a Zöld-ringló. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de száras vége felé mégis kissé összehúzódnva boltozódik s mindkét sarkán belapított vagy többnyire csak tompa végben enyészik el. Két oldala és előrésze csaknem egyenlően domború; de előrésze a hegyes vég felé, szelíden le szokott lapulni. Hátsó vagy vágányos része rendszerint lapos domborodást mutat. Vágánya széles és lapos, elég szembetűnő, a gyümölcsöt rendszerint egyenetlen félre osztó. Szára rövid, elég vastag, bunkósan végződő, finoman szőrös, sáppadt-zöld, itt-ott rozsdafoltos; a gyümölcs sarkán elég mély és inkább vagy kevésbé szűk üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcshegyén, lapos mélyedéskében, a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre vastag és elég szivós, a gyümölcscről ennek értékével meglehetősen lehámozható; elejénte halaványzöld; értékével zöldessárga; napos oldalán kissé élénkebb sárga s néha gyöngéd pirossal szeplőzött vagy pettyezett. Hamva ritkás, fehérés.

Belseje. Húsa sárga vagy kissé zöldessárga, finom, sugaras, tömöttes, csaknem olvadó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes fűszeresízű s e tekintetben a Zöld-ringlóval csaknem teljesen vetekedő. Magva, mely többnyire elég jól válik el hústól, a gyümölcs nagyságához mérve kicsinek mondható, csaknem kertülékes; száras végén hirtelen összeszűkült tompa csúcsban végződő; két oldala laposas-domború, érdes és kissé ránczos; háta elég széles, középtaréja jól kiemelkedő s a száras vég felé igen éles.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; kissé későn fordul termőre; de aztán igen bőven, noha nem rendesen termő; elég nyílt szögekben fölfelé törekvő, de később a gyümölcs terhe alatt lefelé görbülő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég ritkás terebélyes koronát alkotó. Alkalmas szálafának és bokoralakú fának is; mély termőrétegű, kelőleg nyirkos, iszapos földben díszlik legjobban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé is csak keveset vékonyodók, egyenesek, merevek; fölállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; hegyök felé szelíden bordázottak; csupaszak, aljuk felé reczeshártyásak; napos felőkön sötétbarnák; árnyas felőkön zöldesek és barnafoltosak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, kuposak, kissé hegyesek, csaknem lapulók, szürkésbarnák; a vesszők alján alig kiemelkedő, a vesszők hegye felé azonban jól kiduzzadt s két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kissé hasas, hegyeskuposak, csupaszak világos gesztenyeszínűek.

Levelei. Középnagyok vagy jókora nagyok; elég vastag és keményes szövetűek; aljuk felé, hosszas kerületesek; hegyök felé széles tojásdadok; rövidke, tompa hegyben végződők; laposak vagy csak igen lapos-völgyesek; nem íveltek; gyenge korukban a vesszők hegyén pirossal színezettek; ért korukban csupaszak, simák, fényesek sötétzöldek; széleiken apró, tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid, vastag, finoman szőrös, violaszín-pirossal kissé belehelt; csaknem vízirányosan elálló; két, igen kiemelkedő, jókora nagy mirigye közel, a levéllaphoz helyezett. Levélpálhái kicsinyek, keskeny, fogas és aljuknál szárnyaslándásak, hamar elhullók. A gyümölcspeczkeken levő levelei, kisebbek és keskenyebbek, mint a vesszőkön levők; rövidek, hajlékony nyelökről lefelé konyulók.

Hasonnevei. *Monstrueuse de Bavy*; *Reineclaude monot.*

Leirói. *Liege* *Kenntniss der Pfäumen*, III. 116.

Oberdieck, Illustr. Handb. der Obst. III. 345.

Ma, *Le Verger*, VI. 93. és mások.

Észrevétel. Kellőleg nyirkos földben megérdemlené, hogy minden kertben helyet juttassunk számára. Gyümölcsei befőzésre igen alkalmasak levén, nagy városok mellett, eladásra is méltó volna tenyésztenünk.

99. Bazalicza szilvája.

(Quetsche de Bazalicza ; Bazaliczas Zwetscho.)

Származása. E jeles szilvát Liegel, braunauai gyógyszerész nyerte a Piros császárszilva magváról s barátjának, Bazalicza Mátyás, nyitra-pereszlényi plébánosnak nevére elkéresztelve kezdte elterjeszteni. Napjainkban meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Öjtővesz-szejét 1873-ban kaptam Reutlingenből, Dr. Lucastól. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésleje. Aug. közepe táján s eltart néha sept. elejéig is.

Minősége. Nálam csak II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Többnyire visszás tojásdad vagyis szára felé összébb húzódo, mintsem hegye felé. Zöme többnyire középtájra esik; előrészen és két oldalán csaknem egyenlően és laposan domborodó; hátsó vagy vágányos része majd a száras vég felé, majd középtájon, jól kiemelkedik s ez utóbbi esetben nagyon hasonlít a Besztercei szilvához, de ennél mégis szabályosabb-termetű. Vágánya igen csekély, majd egyenetlen, majd egyenlő félre osztja a gyümölcsöt. Szára csaknem középhosszú, középvastag, finoman szőrös, rozsdafoltos, kissé bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán, esekélyke mélyedésbe vagy csaknem a fölszínre, az előrészt fölemelkedése mellé, kissé oldalt helyezett. Bibe-pontja a gyümölcs hegyén, be nem mélyedve, a fölszínen látható.

Szine. Bőre elég vastag és szívós, a gyümölcstről ennek értével jól lehámozható; elejénte kékes-piros; értével feketés-kék, sárgás pontokkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg behintett. Hamva elég sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa sárga, teljes értével csak nem pirossárga, elég finom, kissé szálcás, lágy vagy csak kissé tömötte; leve elegendő, cukros, finom savanyúval emelt, elég kellemesízű; de a jó Besztercei szilvával e tekintetben éppen nem mérkőzhetik. Magva húsától kissé nehezen vagy legalább nem teljesen válik el; a gyümölcs nagyságához mért, csaknem lándsátojásdad, száras vége felé kissé hirtelen elkeskenyedő; érdes és kissé ránczos, de nem duzzadt-pofás; háta keskeny; háttaréja alig emelkedik ki és csaknem végig tompaélű.

Fája. Erőtelmes, vígnövésű, edzett, korán és igen bőven termő; kissé éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szerekkel jól beruházkodnak, szép lombos, de kellőleg szellős, terjedelmes magas koronát alkotó; alkalmas szálafának is, gulafának is. Mindennél jól díszlik ugyan, de csak ott terem rendesen és gazdagon, a hol a talaj kellőleg nyirkos. Gyümölcsei még esős évjáráskor sem repedeznek föl egy könnyen s igen jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, alig észrevehetőleg könyösek, bordázatlanok, hegyöke felé azonban szelíden bordázottak; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; aljuk felé hamvasak inkább, mintsem szőrösök; különben egész hosszukban csupaszak, vörösesbarnák; a vastagabb vesszők apró, fehéres pontokkal sűrűn pontozottak s aljuk felé rézés hártáival ritkásan tarkázottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok, majd rövid és zömök, majd hosszú és karsukuposak, fölfelé állók, sötétgesztenye-színűek; alig kiálló, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, alig hegyesek, szürkés gesztenyeszínűek.

Leveli. Középnagyok; elég vékony és hajlékony szövötűek; hosszú tojásdadok; itt-ott kerülekesek; inkább vagy kevésbé hosszúak, de nem éles hegyben végződők; laposak vagy igen lapos-völgyesek, alig íveltek; nyelökről többnyire lefelé konyulók; alsó lapjuk idegein finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, bágyadt vagy csaknem sárgas zöldék; széleiken előre hajló, tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, finoman szőrös, violaszínnel inkább vagy kevésbé befuttatott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két kiemelkedő, sárgás vagy barna mirigye a levéltányérhez közel helyezett. Levélpálhái lándsásak, aljuknál szárnyaltak, hamar elhullók. A gyümölcspecskéken levő levelei kisebbek, keskenyebbek, és aránylag hosszabbak, mint a vesszőkön levők; hajlékony nyeleikről többnyire lefelé lógók.

Hasonnevei. Bazalicza's grosse blaue Zwetsche.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 53.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* III. 273.

Mas, *Le Werger*, VI. 139.

Észrevétel. Könnyen kiszáradó, laza talajba nem való. Finomízű gyümölcsöket csak kellőleg nyirkos iszap- vagy agyagos földben képes teremni: inkább való tehát hazánk hegyes vidékeire, mintsem az alföldre.

100. Prunus Simonii.

(Prunier de Simon.)

Származása. E rendkívül érdekes gyümölcs ujdonságot a Simon-Louis testvérek családjának egyik tagja, Simon Jenő küldötte meg Párisba a természettudományi múzeumnak, a menyeyi birodalomból, Chinából, hol, mint Franciaország consulja egy időben tartózkodott. Mint a nálunk, Európában, ekkoráig cultivált gyümölcsnemektől teljesen különböző gyümölcsnem, ujdonságánál és különösségénél fogva is, csakhamar elterjedt mindenfelé. Ojtóvesszejét 1879-ben küldötte meg nekem bold. Glocker Károly barátom Enyingről. 1883-ban már nálam is gyümölcsözött. A ritka ujdonságot kedvelők számára ezenel megismerttettem azt körülményesen is.

Éresideje. Jul. végén, aug. elején; de eltart aug. végeig is.

Minősége. II. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy jókora nagy; többnyire nagyobb a Zöldringlónál.

Alakja. Szabálytalan; nem annyira szilva, mint lapos paradicsomalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően boltozódik s mindkét sarkán széles, lapos karimában végződik. Két oldala és előrésze csaknem egyenlően s jól ki van duzzadva; hátsó vagy vágányos része csak kevésé domború. Vágánya kivált a száras vég felé, mélyen és repedésszerűen vágódik a gyümölcsbe; míg a gyümölcshegye felé elég sekélylyé válik s jobbról is, balról is lapos ránczot vet s a ránczon túl egy-egy, vele párhuzamosan futó lapos barázdát is alkot. Szára igen rövid; tágnylásu, de fenekén összeszűkülő, mély üregbe helyezett, melynek karimáját az egyik oldalon a vágány mélyedése bárázdolja át. Bibepontja a gyümölcs hegyén, szintén tágas és mély üregben látható.

Színe. Bőre finom, de igen szívós, sima és álltában, jellemzőleg és annyira zsirostapintatú, hogy megérintve a gyümölcsöt ujjunk hegye is zsiros lesz. E zsirosság oly áthatóan illatos, hogy ujjunkon, melylyel a gyümölcsöt megérintettük, több óra múlva is jól érezhetjük azt. Színe a gyümölcs bőrének elejénte világos cizinóber vörös; értékével csaknem sötétvérvörös. Pontozat nem látszik fölületén; egy-egy rozsdafolt is csak elvétve találkozik rajta. Hamva ritkás, fehéres; de ez, a gyümölcs értékével, teljesen elenyészik róla.

Belseje. Húsa kajszínsárga, finom, sugaras, tömött és még teljes érett korában is ropogós; leve elegendő, czukros, finom savanygyal emelt, kellemes, sajátsszerűen és erősen illatos úgy, hogy e tekintetben valamennyi művelésbe vett gyümölcsünktől különbözik. Magva nem válik húsától; a gyümölcs nagyságához mérve kicsinyke, rövid kerülékes, duzzadt és érdes pofás.

Fája. Egészséges és elég edzett; vígnövésű, de nagy fát nem nevel, korán és, ha virágzásakor ótalomban részesítjük, bőven is termő; csaknem függélyesen fölfelé törekvő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel hamar és jól beruházkodnak, sűrűlombos, jegenyeszerű, sugár koronát alkotó. Kőkény vagy szilva csemetékre őjtható. Úgy látszik, mindenütt jól díszlik: de, mert kora tavasszal virágzik; ha ekkor a kései fagyok vagy hűvös esők ellen ótalomban nem részesül, többnyire meddő marad. Gyümölcssei erősen odatapadnak a fához, hol az erős szelekkel is jól daczolnak.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, karcsúak, hegyők felé is csak keveset vékonyodók; egyenesek, nem könyökösek, sík fölületűek; csaknem függélyesen fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, világos zöldek, napos felőkön szennyesspirossal mosottak; apró, kiemelkedő, kerek, fehéres pontokkal elég sűrűn pontozottak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Aprók, rövid kuposak, alig hegyesek, a vesszőtől kissé elálló, bágyadtpirosak; alig kiemelkedő, bordázatlan szűk talapon ülők.

Virágrügyei. Igen aprók, rövidke gyümölcspeczkéken csomósan jelenkezők.

Levelei. Középnagyok; vékony és hajlékony szövötűek; az őszi barackfa leveleire emlékeztető, hosszú-lándásak; lassudan elkeskenyedő, hosszas és többnyire hátra és félre is görbülő, éles hegyben végződők; csatornásak, ívelték és széleiken rendetlenül hullámosak; alól-fölül csupaszak, simák, fényesek, élénk füzöldek; széleiken igen apró, tompa fogakkal sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, középvastag, hajlékony, világospiros; inkább vagy kevésbé éles szögekben fölfelé álló. Levélpálhái elég hosszúak, fölálló, igen keskeny és fogaslándásak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leiről. Thomas a „*Guide pratique*“-ban csak röviden jellemezte.

Észrevétel. A szerfölkött illatos gyümölcsöt kevés ember szereti: de, a ki szereti; ennél illatosabbat aligha talál. Kert és asztaldísznek bizvást helyet adhatnánk e furcsa szilvának is: hiszen fája alig foglal el több helyet, mint egy georgina virágbokor!

101. Saint-étienne-i szilva.

(Prune de Saint-Étienne ; Pflaume von Saint-Etienne.)

Származása. E jeles szilva származása bizonytalan; hihetőleg azonban Franciaországból, a Lyon melletti, Saint-Étienne-nevű városból származik. Különös azonban, hogy a francia pomologok munkáiban még neve sem fordul elő. Mas Alfonz, Pomologie générale című munkájában, Csucsos-szilva (= Mamelonnée) név alatt, valószínűleg a Saint-étiennei szilvát írta le. Igaz, hogy színre és néha alakra is nagyon egyezik ez utóbbi a Csucsos-szilvával; de érésidőre és fájának növényzetére nagyon különbözik ettől. Ojtóvésszeit 1870-ben kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. első felében; csaknem egy jó héttel később érik, mint a Csucsos-szilva. (Lásd e munka II. 479. lapján.)

Minősége. Kitünőleg I. rendű csemege- és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; néha valamivel nagyobb is, kisebb is.

Alakja. Tojásdad, néha csaknem szívalakú. Zöme közel esik száras végéhez, honnét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik, s majd vállat alkot s rövidke csúcsban végződik, majd ismét széleses és lapos karimában végződik, mely esetben nyoma sincs rajta a csúcs-szerű emelkedésnek; hegyes vége felé pedig a gyümölcs rendszerint szelíden fogyva boltozódik s tompa végben enyészik el. Két oldala szelíden domborodik ki éppen úgy, mint előrészen és hátsó vagy vágányos részén is, a hol azonban mindig domborúbb, mint a Csucsos-szilva. Szára rövides vagy középhosszú, vékony, zöldes, itt-ott rozsdapettyes; majd a csúcsra, kissé oldalvást helyezett, majd a gyümölcs felszínén, szűk mélyedésbe, mintegy erőszakosan benyomott. Vágánya többnyire igen sekély és lapos; néha csak egy vonal által jelzett; majd egyenlő, majd egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Bibe-pontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, kissé oldalt, a felszínen látható.

Színe. Bőre vékony, csaknem áttetsző; nem szivós, de a gyümölcscről, ennek értével, mégis elég jól lehámozható; elejénte zöldes-fehér; értével sápadt-sárga; napos oldalán élénkebb sárga és gyöngéd kékespirossal kisebb-nagyobb terjedelemben márványzott vagy csak pettyezett. Hamva ritkás, fehér.

Belseje. Húsa világos-sárga, sugaras, gyöngéd, csaknem olvadó; leve bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva, mely hústól rendszerint jól válik, elég kicsiny, keskeny kerületes, két végén kissé elhegyesedő; két oldala csak kevésbé duzzadt és kissé érdes; háta széleses, tompa és taréjtalan.

Fája. Fiatal korában vigan, később csak mérsekeltén növő, egész-

séges és edzett; elég korán és igen bőven termő; kuszáltan szétálló s gyakran lefelé is görbülő, nyulánk ágaival, melyek gyümölcsöző szer-
vekké sűrűn beruházkodnak, elég sűrűlombos, szabálytalan, lapos
koronát alkotó. Alkalmas szálafának és bokoralakú fának is. Minde-
nütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben és bővebben
is terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban.
Gyümölcsei teljes érésök idejéig, jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, hosszúak vékonyak vagy középvastagok, hegyök
felé lassudan elvékonyodók; ritkán egyenesek, hanem kissé görbék és
könyökösek, bordázatlanok; rendetlenül föl- és szétálló; egész hosz-
szukban csupaszak, violaszín-pirosal árnyalt barnák; árnyas felőkön
zöldek vagy zöldesbarnák; aljuknál csak ritkán reczeshártyások;
rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek, hosszúak kuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé
elálló vagy a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tar-
kázott pirosasbarnák; elég duzzadt, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, tojásdadkuposak, hegyesek, szürkével
árnyalt pirosasbarnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczeken
jelenkeznek.

Levelei. Kicsinyek vagy középnyagok; kissé vastag, de elég haj-
lékonyszövetűek; tojásalakúak vagy széles kerületek; nyelők felé
gyakran keskenyebbek, mint hegyük felé; többnyire igen rövidke és
majd éles, majd egészen tompahegyben végződők; laposak vagy lapos-
völgyesek, nem íveltek, de gyakran kissé félrecsavarodók; alsó lap-
jukon finoman és ritkán szőrös; felső lapjukon csupaszak, csak-
nem fénytelenek, homályos fűződek; széleiken tompa fogakkal elég
sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövidek, elég vastag
és merev, finoman szőrös; violaszínpirossal inkább vagy kevésbé szí-
nezett; csaknem vízirányosan elálló; egy-két, kisdud mirigykéje közel
a levéltányérjához vagy éppen ennek szélére helyezett. Levélpálhái
fejletlenek, keskenylándsásak, hamar elhullók. A gyümölcspeczeken
levő levelei aránylag hosszabbak és keskenyebbek, mint a vesszőkön
levők.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, III. 98.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* III. 313. és mások.

Észrevétel. E finomízű szép szilva megérdemli, hogy szilvate-
nyésztésre kedvező, kellőleg nyirkostalajú vidékeken, minden kertben
helyet juttassunk számára. Vidékem mostoha viszonyai közt csak ked-
vező évjárással képes teremni.

102. Őszi ringlő.

(Reine-Claude d'automne; Herbst-Reineclaude.)

Származása. E jeles szilva az amerikai Egyesült államokból származik. Roe Vilmos, lovag nyerte Newburghban, az Uj-York államban. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1874-ben kaptam a Simon-Louis testvérektől, Plantièresből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Érik sept. közepetáján; néha korábban is, későbben is.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy.

Alakja. Tojásdadgömbölyű; néha csaknem szívalakú. Zöme kissé a száras vég felé esik, honnét szára felé szelíden gömbölyödve boltozódik s szára körül laposas karimában végződik; hegye felé pedig rendszeren összehúzódva boltozódik s hegyénél csaknem gömbölydeden végződik. Köröskörül csaknem egyenlően és szelíden van kidomborodva. Vágánya igen sekély, néha alig észrevehető, a gyümölcsöt többnyire kissé egyenetlen félre osztó. Szára rövid, elég vastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdapettyes; a gyümölcs sarkán szűk üregcsébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, a földszínen nemcsak látható, de ujjunkkal tapintva érezhető is.

Színe. Bőre vékony, áttetsző, elég szívós; a gyümölcscről, ennek értével, könnyen lehámozható; elejénte bágyadt fehéres-zöld; értével bágyadt-sárga; napos oldalán élénkebb sárga s néha piros szeplőkkel és pettyekkel ritkásan behintett. Hamva ritkás, fehéres.

Belseje. Húsa világos vagy zöldessárga, finom, áttetsző, sugaras, tömöttes, de gyöngéd és csaknem olvadó; leve bő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, igen kellemes, gyöngéden illatos és fűszeresízű. Magva, mely rendszerint jól válik húsától, a gyümölcs nagyságához mért, hosszaskertülékes; két oldala csak kevésbé duzzadt, nem érdes, de elég élesen ránczos; háta tompa, taréja csak a száras vég felé emelkedik ki és itt elég éles.

Fája. Fiatal korában vígnövésű; később is egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; föllálló vagy kissé éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas koronát alkotó. Szálasfának különösen alkalmas. Mindenütt jól díszlik; de, hogy gazdagon teremhessen, ez is, mint általában minden szilvafaj, — kellőleg nyirkos talajt kíván. Gyümölccsei igen jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak, vastagok vagy középvastagok; hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, alig könyökösek, bordázatlanok; föllállók vagy elég éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, sötét violaszín-barnák, hegyök felé világos violaszínűek;

aljuktól kezdve fölfelé, jó darabon finom, reczés hártáival takartak rövid levélközűek.

Rügyei. Jókorá nagyok, hosszaskuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elálló, szürkével tarkázott sötétbarnák; alig kiálló, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, hegyesek, pirosas gesztenyeszínűek.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; elég vastag és keményes-szövetűek; kerülékesek, itt-ott kerektojásdadok; a gyümölcs peczeken többnyire visszástojásdadok; rövidke, tompahegyben végződők; laposak vagy laposvölgyesek, alig íveltek; nyelökről a vesszők alján kissé lefelé konyulók, egyebütt pedig csaknem vízirányosan elálló; alsó lapjukon is csak itt-ott, finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, nem elég simák, de elég fényesek és élénk zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de elég sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelök hosszas vagy középhosszú, középvastag, hajlékony, élénk violaszínnel mosott; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két mirigykéje, majd a levéltányér szélére, majd kissé alább, a nyélre helyezett. Levélpálhái fogazott áridomuak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Autumn Gage; Roe's Autumn.

Leirői. Royer, *Annal. de pomol.* VII. 43.

Mas, *Le Verger*, VI. 33.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 159. és mások.

Észrevétel. Bárha csemegegyümölcsnek, a Zöld ringlóval, finomságra nem versenyezhet; de, mint ennél későbbben érő és elég finom gyümölcs, megérdemli, hogy kerteinkben egy-egy fának helyet juttassunk számára is.

103. Pontbrianti szilva.

(Prune de Pontbriant.)

Származása. E kitűnő szilva-ujdonság eredetéről mit sem olvashattam még. A Simon-Louis testvérek „Guide pratique-ja” szerint, le van írva a Pomologie de la France” című munkában, de sajnos! e munka nincs meg könyvtáramban. A ki érdeklődik a gyümölcsök eredete, származása iránt, hiszem, hogy ezen idézett munkában ebbeli tudvágyát kielégítheti. Ottrubay Károly, kir. járásbíró barátom kertében, Aradon láttam először egy fiatal fát terméssel megrakva e jeles fajból. Minthogy gyümölcseit a Guide pratique ect. 165-dik és a Pomol. Monatshefte 1882. évi folyama 134-dik lapján olvasható, rövid jellemzésekkel egyezőnek találtam és így a faj valódiságában nem kételkedem; ezennel bemutatom itt körülményes leírásban.

Érésideje. Aug. végén, sept. elején.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy legalább jókora nagy.

Alakja. Szabálytalan gömbalakú; hegyénél úgy be van lapítva, hogy mintegy talpat képez, melyre jól fölállítható, száras végén pedig alacsony, tompakarimás csúcsban végződik. Zöme középtájra esik, honnét mindkét vége felé csaknem egyenlően, de száras vége felé kissé összébbhúzódva boltozódik, mintsem hegye felé. Két oldala mindig duzzadtabb, mintsem elő és hátsó része. Vágánya majd lapos és igen sekély, majd elég jól bemélyed a gyümölcsbe, melyet majd egyenlő, majd szembetűnőleg egyenetlen félre szokott osztani. Szára hosszas, vékony vagy középvastag, finoman szőrös, itt-ott rozsdapettyes; a gyümölcs sarkán, szűk üregcsébe mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány alkotta mélyedés végén látható.

Színe. Bőre vékony, de elég szívós; a gyümölcscről, ennek értékével, jól lehámozható; elejénte világos violaszínűpiros; értével sötét violaszínűpiros világosabb pirossal szelíden tarkázott. Pontozata apró, észre sem vehető. Hamva sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa zöldessárga, finom, csaknem olvadó; leve igen bő, igen cukros, finom savanyúval emelt, igen kellemes, illatos és fűszeresízű. Magva nem válik húsától, féloldalu tojásdad, száras végén hirtelen összekeskenyült, görbe csúcsban végződő; két oldala igen duzzadt, kissé érdes és szelíden ráncos; háta széles és tompa, de középtaraja a száras vég felé kissé kiemelkedik és elég éles.

Fája. Fiatal korában csaknem bujanövésű, később is egészséges és edzett; korán és bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szorvekkal jól beruházkodnak, elég lombos, de kellőleg szellős, fölfordított kupalakú koronát

alkotó. Szálas fának is, gulafának is alkalmas; kellőleg nyirkos talajban díszlik és terem legjobban. Gyümölcsei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, igen hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek, hajlékonyak, alig könyökösek, bordázatlanok; fölálló vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, pirosas szennyesbarnák; aljuknál sárgás, reczés hártyával jó darabon és elég sűrűn bevontak; rendetlen, többnyire azonban elég hosszúas levélközűek.

Rügyei. Középnagy, hasaskuposak, hegyesek, csaknem lapulók vagy a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók, szürkével tarkázott pirosasbarnák; elég duzzadt, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadok, hegyesek, szürkésbarnák; többnyire csak a rövidke gyümölcspeszkeken jelenkezők.

Levelei. Elégnagyok vagy középnagyok; kissé vastag és elég keményszövetűek; csaknem kerekdedek vagy széles kerülékesek; rövidke, tompa hegyben végződők; csaknem laposak vagy széleiken kissé fölhajlók; nem íveltek, de hegyökkel gyakran kissé félregörbülők; alsó lapjukon finoman szőrösök; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők vékony, vagy középvastag, finoman szőrös, violaszínpirossal mosott, csaknem vízirányosan elálló; két kised mirigye közel a levéltányérhoz vagy ennek szélére helyezett. Levélpálhái kicsinyek, igen keskeny, fogas és szárnyaslándsásak, nem tartósak. A gyümölcspeszkeken levő levelei kicsinyek, keskeny kerülékesek vagy lándsásak, laposak; lankadtan, de csaknem vízirányosan szétállóak.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Minthogy a „Pomologie de la France“-ban közlött leírását nem olvashattam; azt, hogy ki írta ott le; nem tudhatom. Egyebütt pedig tudtommal nem írta le senki.

Észrevétel. Nagyobb folyóvizeink mellékén s általában mindenütt, hol a talaj kellőleg nyirkos, megérdemelné, hogy egyetlenegy, uri kertből sem hiányozzék e szép és jó szilvafaj.

104. Nagy czukorszilva.

(Grosse Zuckerzwetsche.)

Származása. Bizonytalan. Liegel és Oberdieck, a kik körülményes leírásban először ismertették meg, csak annyit mondanak eredetéről, hogy Németországban, kivált pedig Hanoverában, különféle, népies elnevezések alatt, sokhelyt el van már terjedve. Ojtóvesszejét 1871-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Aug. közepétől, aug végéig; néha sept. közepéig is eltart a fáján.

Minősége. Csaknem I. rendű csemege és háztartási gyümölcs.

Nagysága. Rendszerint nagyobb a közepszerűnél. Nagynak csak azért nevezték el; mert van a németeknek ennél jóval kisebb czukorszilvájuk is.

Alakja. Hosszas tojásdad. Zöme középtájra vagy kissé fölebb, a száras vég felé esik, honnét szára felé elég hirtelen gömbölyödik s szára körül tompa karimában végződik; hegye felé pedig rendszerint összébbhuzódva boltozódik s tompahegyben végződik el. Két oldalán laposas domború és az előrész felé kissé összekeskenyedő; hátsó része azonban jól kidomborodik s csaknem félhold-alakú vonalat ír le. Vágánya igen sekély, gyakran észre sem vehető, a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre osztó. A gyümölcs nagyobbik oldala, mind két végénél kissé fölebb szokott emelkedni, mint a kisebbik. Szára rövides vagy középhosszú, elég vékony, csupasz, itt-ott rozsdapettyes, világos zöld; a gyümölcs sarkán, kissé tág és mély üregcsébe helyezett. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a felszínen látható.

Szine. Bőre vékony, de szívós; a gyümölcscről, ennek értével jól lehámozható; elejénte pirosaskék; értével csaknem kékesfekete; apró sárga pontocskákkal elég sűrűn, de nem szembetűnőleg behintett s néha apróbb-nagyobb ragya-szeplőcskékkal is tarkázott. Hamva sűrű, kékes.

Belseje. Húsa fehéres sárga, finom áttetsző, sugaras, tömöttes de nem oly húsos, mint a Besztercei szilva; leve elég bő, czukros, igen gyöngéd savanyonnal emelt, igen kellemes, de mégsem oly finomízű, mint a jó Besztercei szilva. Magva, mely húsától többnyire jól válik, hasonlít kissé a besztercei szilva magvához; alakja lándsás vagyis két végén összekeskenyedő hegyben végződik; csaknem laposas és kevésbé érdespofás; hátgerince jól kiemelkedik, de tompataréjos.

Fája. Vignővészű, egészséges, igen edzett; elég korán és kedvező évjáráskor, még vidékem mostoha viszonyai közt is elég bőven termő; rendetlenül föl- és szétálló ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, terjedelmes koronát alkotó. Szá-

las fának különösen alkalmas. Mindenütt jól díszlik. Gyümöleasei esős évjáráskor sem repedeznek föl s még teljes érésök után is jól állják hegyöket a fán.

Vesszei. Nem számosak, hosszúak, elég vastagok, hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig könyökösek; fölállóak vagy nyílt szögekben fölfelé törekvők; bordázatlanok; finoman és alig észrevehetőleg szőrösek; napos felőkön violaszín-pirosas árnyalt barnák, árnyas felőkön zöldek; aljuk felé, jó darabon fehéres, reczés hártáival bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, hosszúak, karsukuposak, hegyesek, a vesszőtől kissé elállóak; szürkével kissé tarkázott szennyesbarnák; elég duzzadt, csaknem bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Kicsinyek, kuposak, hegyesek, pirosas-barnák; csak is a rövidke gyümölcspeszkeken jelenkezők.

Levelei. Nagyok vagy igen nagyok; elég vastag, de hajlékony-szövetűek; széles kerülékesek vagy visszástojásdadok; rövidke, tompa-hegyben végződők; laposak, széleiken gyakran lefelé hajlók; alig íveltek; nyelökről többnyire lefelé csüggők; alsó lapjuk idegein szőrösek; felső lapjukon csupaszak, elég simák, bágyadtan fénylők, világos zöldek; széleiken jókora nagy, tompa fogakkal szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, középvastag, finoman szőrös; vízirányosan elálló vagy lefelé görbülő; egy vagy két mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái elég nagyok, hosszúak, szárnyas és fogaslándásak, elég tartósak.

Hasonnevei. Herrnhäuser blaue Eierpflaume.

Leirői. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, II. 81.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstk.* III. 271. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. Piaczi elárúsításra is, aszalványnak is alkalmas gyümöleasei végett, a hol a talaj kellőleg nyirkos, mindenütt megérdemelné, hogy helyet adjunk számára kerteinkben.

105. Onderka damascénája.

(Damas d'Onderka; Onderka's Damascene.)

Származása. E jeles szilvát Liegel nyerte a Normanni perdrigon magvairól és barátjának, a Linzben lakó, Dr. Onderka József, cs. k. orvosi tanácsosnak nevére elkeresztelve kezdette elterjeszteni. Még napjainkban sincs érdeme szerint elterjedve. Ojtóvesszejét még csak 1883-ban kaptam Ottrubay Károly barátomtól, Aradról. Nálam még nem termett; de említett barátomnál már bemutatta a leírásokkal jól egyező gyümölcsseit, melyekről e jeles fajt körülményes leírásban már is bemutatathatom.

Érésideje. Aug. végén sept. elején; hűvösebb tájakon sept. közepéig eltart.

Minősége. I. rendű csemegegyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Kissé szabálytalan és ferde gömbalakú. Zöme középtájra esik, honnét mindkét sarka felé csaknem egyenlően, de szára felé mégis kissé összébbhuzódva boltozódik és mindkét sarkán tompán vagy kissé talpasan végződik. Két oldala és előrése csaknem egyenlően és jól ki van domborodva; de hátsó vagy vágányos része csak a száras vég felé domborodik jól ki; míg a gyümölcshegye felé mindinkább lelapul. Vágánya többnyire igen lapos és sekély; de a gyümölcs két sarka felé elég észrevehetőleg bemélyed s a gyümölcsöt többnyire egyenetlen félre osztja. Szára rövid, vastag, finoman szőrös, kissé bunkósan végződő; a gyümölcs sarkán, inkább vagy kevésbé szűk és mély üregbe helyezett. Bibepontja a gyümölcshegyén, a vágány vonala végén látható.

Színe. Bőre vastag és szívós, savanykás, de a gyümölcscről, ennek értével, jól lehámozható; értével kékesfekete. Pontozata ritkás, alig szembetűnő. Rozsda folt csak elvétve mutatkozik a gyümölcsön. Hamva sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa zöldessárga, finom, csaknem áttetsző, sugaras, tömöttes; leve igen bő, igen czukros, gyöngéd savanyval emelt, igen kellemes, fűszeresízű. Magva, mely húsától igen jól válik, a gyümölcs nagyságához mért, csaknem visszás tojásdad vagyis száras végén keskenyebb, mint hegyes végén; két oldala csak kevésbé duzzadt és kevésbé érdes; háta elég széles; középtaréja jól kiemelkedik és elég éles.

Fája. Vignővésű, egészséges és edzett; korán és igen bőven termő; fölálló vagy kissé nyílt szögekben fölfelé törekvő ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, elég sűrűlombos, gömbalakú koronát alkotó. Alkalmas szálas fának; iszaplerakódásból álló, kellőleg nyirkos talajban igen jól díszlik és bőven terem. Gyümölcssei jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Számosak, elég hosszúak, vastagok vagy középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; egyenesek, noha kissé könyökösek, itt-ott szelíden bordázottak; egész hosszukban sűrűn szőrösek, szennyesbarnák, árnyas felőkön zöldesek; rendetlen, többnyire azonban rövid levélközűek.

Rügyei. Középnagyok, inkább vagy kevésbé rövidkuposak, kissé hegyesek; a vesszővel párhuzamosan fölfelé állók; szürkével tarkázott barnák; elég kiemelkedő, két szélén bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadkuposak, kissé hegyesek, pirosas szennyesbarnák.

Levelei. Elég nagyok vagy középnagyok; kissé vastag, de elég hajlékonyszövetűek; széles tojásdadok vagy kerülekeseek; többnyire hirtelen elkeskenyedő, inkább vagy kevésbé rövid hegyben végződők; laposak; kissé ívelték; nyelökről kissé lefelé konyulók; alsó lapjukon szőrösek; felső lapjukon sem egészen csupaszak, bágyadtan fénylők, homályos vagy csaknem sötét-zöldek; széleiken tompa fogakkal elég, mélyen, de szabálytalanul fűrészesek. Levélnyelők rövid, elég vastag merev, finoman szőrös, violaszínpirossal színezett; csaknem vízirányosan elálló; egy-két mirigykéje többnyire a levéltányér szélére helyezett. Levélpálhái fejletlenek fogazott áridomuak, hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. Liegel, *Kenntniss der Pflaumen*, IV. 36.

Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obstb.* III. 361. Mások tudtommal még nem írták le.

Észrevétel. Hogy bőven teremjen; ez is megkívánja, mint minden szilvafaj, hogy a talaj kellőleg nyirkos legyen. Ott azután, hol e kellék megvan, megérdemli, hogy helyet juttassunk számára minden kertben.

106. Lőweni szép.

(Belle de Louvain; Schöne von Löwen.)

Származása. Bivort, a ki először ismertette meg e szép és nagy szilvát, csak annyit említ eredetéről, hogy a Van Mons féle lőweni kertben fedezte fel, a hol 6011 számmal volt megjelölve. Van Mons nyerte-e magról vagy számos barátja közül valamelyik küldötte-e neki? kérdés maradt Bivort előtt is. Meglehetősen el van már terjedve mindenfelé. Ojtóvesszejét 1870-ben kaptam Oberdiecktől, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. első felében; hűvösebb tájakon aug. végeig is eltart.

Minősége. II. rendű csemege-, de I. rendű piaczos gyümölcs.

Nagysága. Nagy vagy igen nagy.

Alakja. Tojásdad; szára felé többnyire hirtelen összehuzódó és rövidke, tompa csúcsban végződő, de hegyes végén tompán, csaknem félgömb-alakulag végződő. Zöme néha csaknem középtájra, gyakran azonban főlebb, száras vége felé esik. Előrésze kevésbé domború, mintsem hátsó vagy vágányos része, a hol a gyümölcs, — kivált száras vége felé, — jól ki van duzzadva, de aztán a gyümölcs hegyes vége felé mindinkább le van lapulva. A gyümölcs két oldala rendszerint csak szelíden domború. Vágánya lapos és sekély; néha azonban — kivált a gyümölcs közepe tájától egész a hegyéig, — szembetűnőleg be van mélyedve s majd egyenlő, majd egyenetlen, félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid, vastag; néha pedig hosszas középvastag, ritkásan és finoman szőrös, itt-ott rozsdapettyes; a gyümölcs sarkán, szűk mélyedéskébe helyezett, melyet karimás talpával egészen betölt. Bibe pontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, kissé oldalt, csaknem a felszínen látható.

Szine. Bőre finom, de elég szívós; a gyümölcstről ennek értével, meglehetősen lehámozható; elejénte pirosba játszó kékesbarna; értével csaknem bársonyfekete. Pontozata igen apró sárgás, szabad szemmel észre sem vehető. Egy-egy rozsdá foltocská néha mutatkozik fölületén. Hamva kékes, elég sűrű.

Belseje. Húsa sárgás vagy zöldessárga, elég finom; tömöttes, de kevésbé húsos, mint a Beszterczei szilva; leve elegendő, cukros, gyöngéd savanyúval emelt, kellemes fűszeresízű. Magva, mely húsától néha elég jól, néha pedig nehezen válik, a gyümölcs nagyságához mért; száras végén csúcsban, hegyénél pedig tompán végződő; két oldala laposas-domború, kissé érdes és száras végén ránczos; háta nem széles, de taréja a száras vég felé jól kiemelkedő és elég éles.

Fája. Fiatalkorában bujanövésű; később is egészséges és igen edzett; korán és igen bőven termő; éles szögekben fölfelé törekvő

ágaival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól beruházkodnak, sűrűlombos, magas, felfordított kupalakú koronát alkotó. Alkalmas szálafának is, gulafának is. Mindenütt jól díszlik; de kellőleg nyirkos talajban gyakrabban is, bővebben is, szebb gyümölcsöket is terem, mint sem száraz talajban. Gyümölcssei esős évjáráskor sem repedeznek föl s teljes érésük idejéig jól állják helyüket a fán.

Vesszei. Számosak, igen hosszúak, karcsuak vagy középvastagok; hegyök felé mindinkább elvékonyodók; egyenesek; alig könyökösek, szelíden bordázottak; fölálló vagy éles szögekben fölfelé törekvők; egész hosszukban csupaszak, sötét vérvörösek; aljuknál reczés hárttyával majd sűrűbben, majd ritkábban bevontak; rendetlen levélközűek.

Rügyei. Elég nagyok, hosszaskuposak, hegyesek, a vesszőkkel párhuzamosan fölfelé állók, pirosasbarnák; inkább vagy kevésbé kiemelkedő, szelíden bordázott talapon ülők.

Virágrügyei. Középnagyok, tojásdadkuposak, hegyesek, sötét gesztenyeszínűek; többnyire csak a rövidke gyümölcspeczkeken jelenkezők.

Levelei. Nagyok; kissé vastag és durvaszövetűek; széles kerti-kesek; néha hegyök felé szélesebbek, mintsem nyelők felé; rövidke hegyben végződők; laposak vagy széleiken lefelé hajlók és rendetlenül hullámosak vagy csaknem fodrosak; nyelökről inkább vagy kevésbé lefelé konyulók; alsó lapjukon is alig észrevehetőleg szőrösek, felső lapjukon pedig csupaszak, nem simák, de elég fényesek, élénk fűzőldék; széleiken jókora nagy, kissé tompa fogakkal elég mélyen, de nem szabályosan fűrészesek. Levélnyelők középhosszú, vastag, merev, vízirányosan elálló; egy vagy két, szembetűnőleg kiemelkedő mirigye közel a levél tányérához helyezett. Levélpálhái kicsinyek, lándsásak, aljuknál finom szárnyasak, igen hamar elhullók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leirói. Oberdieck, *Illustr. Handb. der Obst.* VI. 207.

Mas, *Fomol. générale*, II. 59. és mások.

Észrevétel. Hazánk emelkedettebb fekvésű, hegyes vidékein egy kertből sem volna szabad hiányoznia e szép, nagy és jó szilvának: de az alföldön csak nagyobb folyóvizeink mellékén járna némi haszonnal tenyésztése.

107. Mainz-i korai.

(Précoce de Mayence; Mainzer Frühzwetsche.)

Származása. E becses szilvafajt, mely a közönséges Magvaváló vagyis Besztercei szilvához úgy alakja mint színére és belső minőségére nézve, szóval csaknem minden tekintetben hasonló, Oberdieck ismertette meg először. Hozzá, Oberdieckhoz, bizonyos Hohenstein Konradtól, Mainzból került e faj, mely Mainz környékén, Hohenstein nagyatya kertéből kezdett elterjedni, a hová előbbi birtokosa a kertnek, egy francia a folyó század elején Franciaországból hozhatta a fajt. Ojtóvesszejét 1873-ban kaptam Oberdiecktól, Jeinsenből. Több ízben termett már nálam. Fajom valódisága kétségtelen.

Érésideje. Nálam aug. elejére esik; általában pedig bárhol is, jó két héttel előbb érik, mint a Besztercei szilva.

Minősége. I. rendű csemege- és kitünőleg I. rendű háztartási gyümölcs.

Nagysága. Középnagy; gyakran kisebb is.

Alakja. Tojásdad, két sarkán tompán végződő, mint a Besztercei szilva. Zöme többnyire a száras vég felé esik, hounét szára felé hirtelen gömbölyödve boltozódik s tompa végben enyészik el; hegye felé pedig rendszerint kissé összébbhuzódva boltozódik és szintén tompán végződik el. Előrésze és két oldala csaknem egyenlően és szelíden domború; hátsó vagy vágányos része azonban a száras vég felé jól kidomborodik, de a hegyes vég felé szelíden lelapul. Vágánya sekély a gyümölcsbe csak a hegyes vég felé mélyed be kissé és majd egyenlő, majd kissé egyenetlen félre osztja a gyümölcsöt. Szára rövid vagy rövides, ritkásan és finoman szőrös, zöldes, itt-ott rozsdapettyes; szűk üregesébe, mintegy erőszakosan benyomott. Bibepontja a gyümölcs hegyén, a vágány vonala végén, csaknem a felszínen látható.

Színe. Bőre finom, kissé szívós; a gyümölcstről, ennek értékével jól lehámozható; kékes fekete, itt-ott barnafoltos. Pontozata igen finom, ritkás, alig észrevehető. Rozsda csak ott látszik fölületén, a hol a bőr, fejlődés közben, sérülést kapott. Hamva sűrű, világoskék.

Belseje. Húsa zöldessárga vagy bágyadt aransárga, finom, tömött, mint a Besztercei szilva; leve elég bő, igen csukros, finom savany-nyal emelt, igen kellemes-ízű éppen mint a jó Besztercei szilva. Magvaváló. Magva hosszas tojásdad, száras végén rövid csucosan, hegyénél pedig tompán végződő; két olda lapos és csak a száras vég felé van szelíden kidomborodva; háta kissé széles; középtaréja, különösen a száras vég felé, jól kiemelkedik és elég éles.

Fája. Kellőleg nyirkos földben vígan nő, nagy és tartós életű fát nevel; korán és igen bőven termő; fölálló vagy elég éles szögekben fölfelé törekvő ágaiival, melyek gyümölcsöző szervekkel jól bnrüházkod-

nak, elég sűrűlombos, felfordított kupalakú, de nem szabályos koronát alkotó. Alkalmas szálasfának; mindenütt jól díszlik: de kellőleg nyirkos talajban rendesebben, bővebben és finomabbízú gyümölcsöket terem, mintsem száraz vagy könnyen kiszáradó, laza talajban. Gyümölccsei teljes érésök idejéig jól állják helyöket a fán.

Vesszei. Elég számosak, hosszúak vagy középhosszak, középvastagok, hegyök felé elvékonyodók; elég egyenesek, noha könnyökösek, bordázatlanok, éles szögekben fölfelé állók; egész hosszukban csupaszak, violaszínpirossal árnyalt sötétbarnák; aljuknál finoman reczés-hártyásak; rövid levélközűek.

Rügyei. Kicsinyek vagy középnagyok; hosszúak, karcsukuposak, hegyesek; a vesszőtől kissé elállók; szürkével tarkázott pirosasbarnák; jól kiduzzadt, bordázatlan talapon ülők.

Virágrügyei. Aprók, tojásdadkuposak, hegyesek, pirosasbarnák nemcsak a gyümölccspeczkeken, de gyakran a vezérvesszők rügyei mellett is jelenkezők.

Levelei. A vesszők alján elég nagyok; a vesszők hegye felé kisebbek; vastag és keményszövetűek; tojásdadok vagy kiterülékesek; többnyire rövidke, tompa hegyben végződők; nyelők felé gyakran keskenyebbek, mint hegyök felé; laposak vagy lapos-völgyesek; itt-ott visszasan öblözöttek; inkább vagy kevésbé íveltek; alsó lapjukon finoman szőrösek; felső lapjukon csupaszak, nem simák, bágyadtan fénylők, homályos zöldek; széleiken tompa fogakkal nem mélyen, de sűrűn és elég szabályosan fűrészesek. Levélnyelők rövid vagy középhosszú, elég vastag, finoman szőrös; csaknem vízirányosan elálló; egy vagy két, kiálló mirigykéje a levél tányérjához közel helyezett. Levélpálhái fejletlenek, hamar elhullók. A gyümölccspeczkeken levő levelei csaknem lándsásak, mindkét végükön elkeskenyedők; nyelökről ívelten lefelé konyulók.

Hasonnevei. Nincsenek.

Leírói. O b e r d i e c k, *Illustr. Handb. der Obstk.* VII. 67. és *Illustr. Monatshefte* 1873. évf. 170. lapján. Tudtommal mások még nem írták le.

Észrevétel. Minthogy a jó Besztercei szilvától úgyszólván miben sem különbözik; megérdemli, hogy minden kertben helyet juttassunk számára. Nagyvárosok mellett, piaczi elárusításra, nyereséges volna nagyban is tenyésztenünk; mert akkor vihetnők, a piacra gyümölccseit, a mikor a Besztercei szilvának még hire sincs ott.

Betűrendes névjegyzéke

e III-ik kötetben leírt gyümölcsfajoknak és ezek hasonneveinek.

I. Körték.

	Lap.		Lap.
<i>Agricola</i> , 200. szám alatt	177.	<i>Beurré Varenne de Fenille</i> , Varenne de Fenille vajoncza.	
<i>Alengoni esperes</i> , 201. sz.	179.	„ <i>de Worontzow</i> , Worontzow vajoncza.	
<i>Alexandre Bivort</i> , Bivort Sándor.		<i>Birne ohne Haut</i> , Gyengehéjú nyári.	
<i>Alexandrine Mas</i> , Mas Alexandrina.		<i>Bivort Emilia</i> , 205. sz.	187.
<i>Alost grófnő</i> , 197. sz.	171.	<i>Bivort Sándor</i> , 203. sz.	183.
<i>Amanlis vajoncza</i> , 198. sz.	175.	<i>Boisselot Fortunátja</i> , 207. sz.	191.
<i>Angelique Leclerc</i> , Leclerc Angelika.		<i>Bon-Chrétien de Rans</i> , Hardenpont kései vajoncza.	
<i>Angevine-i szép</i> , 199. sz.	175.	<i>Bourgmestre Delfosse</i> , Delfosse vajoncza.	
<i>Auguste Royer</i> , Royer Agost.		<i>Brabanti herceg</i> , 208. sz.	193.
<i>Árva kolmár</i> , 202. sz.	181.	<i>Bremai vajonc.</i> 204. sz.	185.
<i>Belle Angevine</i> , Angevinei szép.		<i>Bremer Butterbirn</i> , Bremai vajonc.	
„ <i>de Bruxelles sans pepins</i> , Német nemzeti bergamot.		<i>Broncirté Herbstbirn</i> , Bronzos vajonc.	
„ <i>d'Esquermes</i> , Fontenay-i körte.		<i>Bronzos vajonc</i> , 206. sz.	189.
„ <i>Sans pepins</i> , } Német nemzeti bergamotte de Bruxelles, } bergamote.		<i>Butterbirn von Amanlis</i> , Amanlis vajoncza.	
„ <i>Dussart</i> , Dussart bergamotja.		„ <i>von Nantes</i> , Nantesi vajonc.	
„ <i>d'Esperen</i> , } Esperen bergamotja.		<i>Calebasse abbé Fétel</i> , Fétel apát kobakja.	
„ <i>Esperen</i> , } Esperen bergamotja.		„ <i>d'été</i> , Nyári kobakkörte.	
„ <i>Sans pepins</i> , Német nemzeti bergamot.		„ <i>Oberdieck</i> , Oberdieck kobakja.	
„ <i>von Cuerne</i> , Cuernei vajonc.		„ <i>Tougard</i> , Tugard kobakja.	
<i>Besi de Mai</i> , De Jonghe vadoncza.		<i>Capron du Mans</i> , Capron orvos.	
„ <i>Quessoi d'été</i> , Quessoi nyári vadoncza.		<i>Capron orvos</i> 211. sz.	199.
<i>Beurré d'Amanlis</i> , Amanlis vajoncza.		<i>Castelline</i> , 212. sz.	201.
„ <i>de Brème</i> , Bremai vajonc.		<i>Chancelier de Hollande</i> , Hollandi korlátnok.	
„ <i>bronzé</i> , Bronzos vajonc		<i>Choix d'un amateur</i> Uj-Poitseau.	
„ <i>Delfosse</i> , Delfosse vajoncza.		<i>Colmar des Invalides</i> } Rokkantak kol-	
„ <i>Hardy</i> , Hardi vajoncza.		„ <i>Van Mons</i> } mársa.	
„ <i>Léon Rey</i> , Rey Leó.		<i>Coloma körtekirálynője</i> , 210. sz.	197.
„ <i>Mondelle</i> , Mondelle.		<i>Comissaire Delmotte</i> , Delmotte biztos.	
„ <i>Nantais</i> , } Nantesi vajonc.		<i>Comtesse d'Alost</i> , Alost grófnő.	
„ <i>de Nantes</i> , } Nantesi vajonc.		<i>Crassane d'hiver</i> , Rokkantak kolmárja.	
„ <i>de Noirchain</i> , Hardenpont kései vajoncza.		<i>Cuenei bergamot</i> , Cuenei vajonc	
„ <i>Pringalle</i> , Pringalle vajonc.		<i>Cuenei vajonc</i> , 209. sz.	195.
„ <i>de Rance</i> , Hardenpont kései vajoncza.		<i>Dana-féle Hovey</i> , 213. sz.	203.
<i>Beurré de Saint-Amand</i> , Saint-amandi vajonc.		<i>Dearborns Seedling</i> , Dones	
„ <i>Thuerlinckx</i> , Tuerlinckx.		<i>Dechantsbirn von Alengon</i> , Alengoni esperes.	

Lap.	Lap
<i>De Jonghes Maibirn, De Jonghe vadonca.</i>	<i>Hardenpont de printemps,</i>)
De Jonghe vadonca, 219. sz. 215.	<i>Hardenpont's späte Winterbutterbirn,)</i>
<i>Delfosse's Butterbirn, Delfosse vajonca.</i>	<i>Hardenpont kései vajonca.</i>
Delfosse vajonca, 214. sz. 205.	Hardy vajonca, 231. sz. 239.
<i>Délices de Froyennes, Froyennesi izletes.</i>	<i>Henry Capron, Capron orvos.</i>
Delmotte biztos, 217. sz. 211.	Hollandi korlátnok, 235. sz. 247.
<i>De maraise, Konyhakerti körte.</i>	Hortoles tanár, 234. sz. 245.
<i>Deutsche national Bergamotte, Német nemzeti bergamot.</i>	Horváth fügekörtéje, 232. sz. 241.
<i>Die Doctor Capron, Capron orvos.</i>	<i>Horváth's Feigenbirn, Horváth füge-körtéje.</i>
<i>Die Dones, Dones</i>	<i>Hovey de Dana, Dana-féle Hovey.</i>
<i>Die Schöne Angevine, Angevinei szép.</i>	Hó-virág, 233. sz. 243.
<i>Dix, Dix körte.</i>	<i>Jalousie de Fontenay,</i>) Fontenay-i
Dix körte, 218. sz. 213.	<i>Jalousie de Fontenay vendée,)</i> körte.
<i>Docteur Capron, Capron orvos.</i>	Jodolgnei koral, 236. sz. 249.
<i>Docteur Nélis, Nélis tudor.</i>	<i>Juteuse de Braumau, Uj-Poitau.</i>
<i>Doctor Capron, Capron orvos.</i>	<i>Kanzler von Holland, Hollandi korlátnok.</i>
<i>Doctor Nélis, Nélis tudor.</i>	<i>Kessoise, Amanlis vajonca.</i>
Dones, 220. sz. 217.	<i>King Edwards, Edward királykörtéje.</i>
<i>Doyenné d' Alençon, Alenconi esperese.</i>	Kis fehérke, 238. sz. 253.
<i>" Goubault, Goubault esperese.</i>	<i>Kleine Blauquette, Kis fehérke.</i>
<i>" gris d' hiver,</i>	Konyhakerti körte, 237. sz. 251.
<i>" d' hiver d' Alençon,</i> } Alenconi	<i>Kozmás vajoncz, Hardenpont kései vajonca.</i>
<i>" d' hiver nouveau,</i> } esperes.	<i>König Edward, Edward királykörtéje.</i>
<i>Duc de Brabant, Brabanti herczeg.</i>	<i>La Gérardine, Gellértke.</i>
Dussart bergamotja, 215. sz. 207.	<i>Leckerbissen von Froyennes, Froyennes-izletes.</i>
<i>Dussart's Bergamotte, Dussart bergamotja.</i>	Leclerc Angelika, 239. sz. 255.
Dutilleul tábornok, 216. sz. 209.	<i>Léon Rey, Rey Leó.</i>
Edward királykörtéje, 222. sz. 221.	<i>Leurs, Dix körte.</i>
<i>Emilie Bivort, Bivort Emilia.</i>	<i>Louis Grégoire, Grégoire Lajos.</i>
Esperen bergamotja, 221. sz. 219	<i>Madame Dix, Dix körte.</i>
<i>Esperens Bergamotte, Esperen bergamotja.</i>	<i>Májusi vadoncz, De Jonghe vadonca.</i>
Fétel apát kobakja, 224. sz. 225.	Mas Alexandrina, 242. sz. 261.
<i>Figue de Hollande, Saint-ghislaini körte(?)</i>	<i>Martin-sec,</i>) Száraz
<i>" de Horváth, Horváth fügekörtéje.</i>	<i>Martin-sec de Champagne,</i>) Marczi.
<i>Fleur de Guigne, Gyengehéju nyári.</i>	<i>Martin-sec d'hiver,</i>)
<i>" de neige, Hóvirág.</i>	Merriam, 240. sz. 257.
<i>Fondante de Cuerne, Cuerne-i vajoncz.</i>	<i>Mignonne d'hiver, Konyhakerti körte.</i>
Fontenay-i körte, 223. sz. 223.	Mondelle, 243. 263.
<i>Fortunée Boisselot, Boisselot Fortunátja.</i>	Muskatályos narancskörte, 241. sz. 259.
<i>Französische Eifersüchtige, Fontenay-i körte.</i>	<i>Muskirte Pomeranzenbirn, Muskatályos narancskörte.</i>
Froyennesi izletes, 225. sz. 227.	Nantesi vajoncz, 271. sz. 319.
<i>Frühe Rousselet, Gyengehéju nyári (?)</i>	<i>Nándscher Frühbirn, Nánási koral.</i>
Gellértke, 229. sz. 235.	Nánási koral, 244. sz. 265.
<i>Gellerl's Butterbirn, Hardi vajonca.</i>	<i>Neue-Poitau, Uj-Poitau.</i>
<i>Général Dutilleul, Dutilleul tábornok.</i>	Nélis tudor, 245. sz. 267.
<i>Gérardine, Gellértke.</i>	Német nemzeti bergamot, 248. sz. 273.
Goubault esperese, 226. sz. 229.	<i>Nones Dones.</i>
<i>Goubault's, Dechantsbirn, Goubault esperese.</i>	<i>Nouveau Poiteau Uj-Poitau.</i>
<i>Gracieuse, Német nemzeti bergamot.</i>	Nyári czukorkörte, 246. sz. 269.
<i>Gräfin von Alost, Alost grófnő.</i>	Nyári kobakkörte, 247. 271.
Gregoire Lajos, 227. sz. 231.	Oberdieck kobakja, 250. sz. 277.
<i>Gros colmar Van Mons, Rokkantak kolmárja.</i>	<i>Oberdieck's Flaschenbirn Oberdieck kobakja.</i>
<i>Grosse muskirte Pomeranzenbirn, Muskotályos narancskörte.</i>	Olivér, 249. sz. 275.
Gyengehéju nyári, 228. sz. 233.	<i>Olivier de Serres Olivér.</i>
Hardenpont kései vajonca, 230. sz. 237.	<i>Orange musquée Muskotályos narancskörte.</i>

Lap.	Lap.
<i>Orpheline Colmar</i> , Árva kolmár.	Saint-amandí vajoncz 260. sz. 297.
Palkonyai czukorkörte , 252. sz. 281.	„ <i>Galen</i> , Saint-ghislaini körte.
<i>Parkow'sche Zuckerbirn</i> , Palkonyai czukorkörte.	<i>Saint-Germain Vauquelin</i> , Vauquelin körtéje.
<i>Perlförmige französische Weissbirn</i> , Kis fehérke.	Saint-ghislaini körte , 261. sz. 299.
Pertusati , 251. sz. 279	<i>Sans-peau</i> , Gyengehéju nyári.
<i>Petit blanquet</i> , } Kis fehérke.	Sickler frankhölgye , 263. sz. 303.
<i>Petite musquée Barrois</i> , }	<i>Sicklers Franzmadame</i> , Sickler frankhölgye.
<i>Philippe Delfosse</i> , Delfosse vajoncza.	<i>Siedenburger Butterbirn</i> , Német nemzeti bergamot.
<i>Poire d'Alençon</i> , Alengoni esperes.	<i>Sommer Zuckerbirn</i> , Nyári czukorkörte.
„ <i>d' Amanlis</i> , Amanlis vajoncza.	<i>Spüte Hardenpont</i> , Hardenpont kései vajoncza.
„ <i>Dix</i> , Dix körte,	<i>Sucrée d'été</i> , Nyári czukorkörte.
„ <i>Dones</i> , Dones.	Százaz Marci , 262. sz. 301.
„ <i>d' Esperen</i> , Esperen bergamotja.	<i>Thiessotse</i> , Amanlis vajoncza.
„ <i>De Fontenay</i> , Fontenay-i körte.	<i>Thuerlinckx</i> , Tuerlinckx.
„ <i>des Invalides</i> , Rokkantak kolmárja.	<i>Tombeau de l'amateur</i> , Uj-Poiteau.
„ <i>de Nantes</i> , Nantesi vajoncz.	Tougard kobakja , 264. sz. 305.
„ <i>de la Pentecôte</i> , Vauquelin körtéje.	<i>Tougard's Flaschenbirn</i> , Tougard kobakja.
„ <i>Perle</i> , Kis fehérke.	Tömzsi , 266. sz. 309.
„ <i>la Quintinye</i> , Quintinye.	<i>Trockener Martin</i> , Százaz Marci.
„ <i>du roi Edouard</i> , Edward királykörtéje.	Tuerlinckx , 265. sz. 307.
„ <i>de Saint Ghislain</i> , Saint-ghislaini körte.	Uj-Poiteau , 267. sz. 311.
„ <i>Tougard</i> , Tougard kobakja.	<i>Van Mons kolmárja</i> , Rokkantak vadoncza.
<i>Précoce de Jodoigne</i> , Jodoignei korai.	Varenne de Fenille vajoncza , 269. sz. 315.
„ <i>de Nánás</i> , Nánási korai.	<i>Vauquelin</i> , Vauquelin körtéje.
<i>Pringalle's Butterbirn</i> , Pringalle vajoncza.	Vauquelin körtéje , 268. sz. 313.
Pringalle vajoncza , 154. sz. 285.	<i>Vauquelins Saint-Germain</i> , Vauquelin körtéje.
Priou , 253. sz. 283.	<i>Vrai-Beurré bronzé</i> ,)Bronzos va-
<i>Professeur Hortolés</i> , } Hortolés tanár.	<i>Wahre bronzirte Herbstbirn</i> ,) joncz.
Quessol nyári vadoncza , 256. sz. 289.	<i>Wilhelmine</i> , Amanlis vajoncza.
Quintinye , 255. sz. 287.	<i>Worontzow's Butterbirn</i> , Worontzow vajoncza.
<i>Reine d'hiver</i> , } Coloma	Worontzow vajoncza , 270. sz. 317.
„ <i>des poires</i> , } körteki-	<i>Zartschalige Sommerbirn</i> , Gyengehéju nyári.
„ <i>des poires de Coloma</i> , } rálynője.	Zöld csikkörte , Horváth fügekörtéje.
<i>Retour de Rome</i> , Uj-Poiteau.	
Rey Leó , 257. sz. 291.	
<i>Roi Edouard</i> , Edward királykörtéje.	
Rokkantak kolmárja , 259. sz. 295.	
<i>Rondelet</i> , Tömzsi.	
Royer Ágost , 258. sz. 298.	

II. Almák.

Lap.	Lap.
Alantalma, 214. sz. 481.	Calville rose, Rózsakalvil.
Alantappel, Alantalma.	" rouge de Pâques, Husvétii piros
Alexandre, Sándor czár.	kalvil.
American Golden-Russet, Bullock pepinje.	Canterbury, 189. sz. 431.
Amerikai parmén, 215. sz. 488.	Charlamowsky, Borowitsky.
Amerikai színes, 212. sz. 477.	Charles de Pétery, Pétery Károly.
Amerikanische Staaten-Parmäne, Szövet-	Coë aranyceppje, 184. sz. 421.
ségi parmén.	Coë's Golden-Drop, Coë aranyceppje.
Angol király, 213. sz. 479.	Comte Nicolas Zichy, Zichy Miklós gróf.
Anyóka fontos, 210. sz. 478.	Corail, Sándor czár.
Aporta, } Sándor czár.	Cornish aromatic,) Cornvallis-i
Aporta Nalivia, }	Cornwalliser Gencürzapfel,) zamatos
Aromatique de Cornouailles, Cornwallis-i	Cornwallisi zamatos, 185. sz. 423.
zamatós.	Der Weillburger, Weillburgi alma.
Áttetsző fehér, Áttetsző sárga.	Dietzer Mandelreinette,) Dietzi man-
Áttetsző sárga, 211. sz. 475.	Dietzer rothe Mandelreinette) dularenet.
Aubertin, Sándor czár.	Dietzi mandularenet, 182. sz. 417.
Barbaria, 208. sz. 469.	Dominiska,) Moldvai alma.
Barbarie, Barbaria.	Domnesk,)
Bánffy Pál, 186. sz. 425.	Doué-i renet, 183. sz. 419.
Belga gránát renet, 209. sz. 471.	Duchesse d'Oldenburg, Borowitsky.
Belgische Granatreinette, Belga gránát-	Early red Margaret, Piros Margitalma.
renet.	Edler-Sóvári-Appel, Nemes sóvári.
Belle de Boskoop, Boskoopi szép.	Eiser rouge, Tartós piros alma.
" de Chatenay, } Doué-i renet.	Empereur Alexandre,
" de Doué, }	" " I-er. } Sándor czár.
" Josephine, Anyóka fontos.	" de Russie,
Ben-Davis, 206. sz. 465.	Englische Aagt, Biborpiros agátalma.
Beregi sóvári, 177. sz. 407.	Englischer kleiner steinpepping, Keményke
Bernát herceg, 207. sz. 467.	pepin.
Biborpiros agátalma, 198. sz. 449.	Englischer Königsapfel, Angol király (?)
Boisbunel kalvilja, 199. sz. 451.	Englische rothe Winter Parmäne, Téli
Bonum, 196. sz. 445.	piros parmén.
Borowitsky, 197. sz. 447.	Entz-féle rozmarin, 181. sz. 415.
Borsdorf ognon, Hagymaalaku ma-	Ellins Reinette, Etlin renetje.
sánczki.	Etlin renetje, 180. sz. 413.
" " de Rudolph, Rudolf	Fardée d'Amerique, Amerikai színes.
masánczkija.	Favorite de Livonie, Virginiai rózsaaalma
Boskoopi szép, 192. sz. 437.	Fédérale,) Szövet-ségi parmén.
Bödikers Wildling, Bödiker vadoncza.	Fédéral pearmain, }
Bödiker vadoncza, 193. sz. 439.	Fényesházi rózsaaalma, 178. sz. 409.
Brabanti hercegnő, 190. sz. 433.	Floridianer Rosenapfel, Floriani rózsaa-
Braunauer Rosmarinapfel, Braunau roz-	alma,
marin.	Floriani rózsaaalma, 179. sz. 411.
Braunau rozmarin, 191. sz. 435.	Focke renetje, 174. sz. 401.
Bullok pepinje, 188. sz. 429.	Focke's Reinette, Focke renetje.
Bullocks Pepping } Bullock pepinje.	Frangée, Régibb császári alma.
Bullocks Pippin }	Franklins Goldpepping, Hughe arany pe-
Calville de Boisbunel, Boisbunel kalvilja.	pinje.
" de neige, Hó kalvil.	Fremy, 175. sz. 403.
" rayée d'automne, Őszi csikos	Früher Hainbuttenapfel, Őszi csikos
kalvil.	kalvil.

Lap.	Lap.
Gelineau Fremy.	Loisel's Herzogin von Brabant, Brabanti hercegnő.
Gestreifter Herbstcalvill, Őszi csikos kalvil.	Lothringer bunter Streifling, Rózsa kalvil.
„ Impérial, Alantalma.	Madérai renet, Zsófia királynő.
„ Rosenapfel, Floriani rózsaaalma.	Magnifique, Régibb császári alma.
Goldpepping von Grange, Grange arany-pepinje.	Magnum bonum, Bonum.
Goutte d'or de Coë, Coë aranyecseppje.	Magyalné almája, Simonffy piros.
Gütterapfel, Moldvai alma.	Magyar kormos renet, 200. sz. 453.
Graf Nikolaus Zichy, Zichy Miklós gróf.	Magyar rozmarin, 134. sz. 321.
Graf Nostiz, Nostiz gróf.	Magyarrozmarin, Entz-féle rozmarin, (de hibásan.)
Grand Alexandre, Sándor csár.	Mandelreinette, Dietzi mandula renet.
Grange, Grange aranyepinje.	Markodi alma, 136. sz. 325.
Grange aranyepinje, 172. 397.	Markodi nőssér, Markodi alma
Grange's Apple, Grange aranyepinje	Mauß Reinette, Mauß renetje.
Grange portugiesische Reinette, Portugalli kormos renet.	Mauß renetje, 137. sz. 327.
Grignoni alma, 173. sz. 399.	Ménagère, Anyóka fontos.
Grosser edler Prinzessinapfel, Alantalma.	Moldvai alma, 158. sz. 369.
Hagymaalaku masanczki, 170. sz. 393.	Mosolygó, 187. sz. 427.
Harbert renetje, 171. sz. 395.	Nagy nemes hercegnő, Alantalma
Harberts Rambourreinette, } Har-	Neel renetje, 159 sz. 371.
Harberts Reinettartiger-Rambour, } bert	Neel's Reinette (Dornkaat-féle,) Neel re-
Harberts Reinette, } renetje.	netje.
Hartwig őszi almája, 168. sz. 389.	Nemes pepin, 217. sz. 487.
Hartwigs Herbstapfel, Hartwig őszi al-mája.	Nemes sóvári, 176. sz. 405.
Hausmütterchen, Anyóka fontos.	New-York Pippin, Ben Davis.
Herrenapfel, Moldvai alma.	Northern Spy, 156. sz. 365.
Herweg renetje, 203. sz. 459.	Nostiz gróf, 157. sz. 367.
Herweg's Reinette) Herweg re-	Nyári daru, 201. sz. 455.
Herweg's weisse Reinette) netje.	Oignon de Borsdorf, Hagymaalaku ma-
Herzog Bernhard, Bernát hercege.	sanczki.
Hodenberg renetje, 169. sz. 391.	Ottolander's Reinette von Sorgvliet, Sorg-
Hoya-i aranyrenet, 166. sz. 385.	vliet renet.
Hoyasche Goldreinette, Hoyai arany-renet.	Őszi csikos kalvil, 154. sz. 363.
Hó-kalvil, 167. sz. 387.	Papeleu ramburja, 155. sz. 361.
Hughe aranyepinje, 164. sz. 381.	Pearmainrouge d'hiver, Téli piros parmén.
Hughe's Golden Pippin, } Hughe arany	Pepin blanc de Kent, Kenti fehér pepin.
Hughe's Goldpepping, } pepinje.	Pepin d'or de Hughe, Hughe arany-
Hughe's neuer Goldpepping, } pepinje.	pepinje.
Husvétii piros kalvil, 165. sz. 383.	Pettyes roppanó pepin, Nemes pepiu.
Impériale ancienne,) Régibb császári alma	Pétery Károly, 163. sz. 379.
Impériale magnifique,)	Piros Margitalma, 152. sz. 357.
Jolánka, 162. sz. 377.	Pogácsa blanc d'hiver, Téli fehér po-
Kaiser Alexander, Sándor csár.	gácsa.
Karl von Pétery, Pétery Károly.	Pomme d'année, Alantalma.
Kaupanger, Kaupangi alma.	„ de Canterbury, } Canterbury.
Kaupangi alma, 160. sz. 373.	„ de Cantorbéry, }
Keményke pepin, 202. sz. 457.	„ de Canterbury, }
Kenti fehér pepin, 161. sz. 375.	„ Carrière, Alantalma.
Kék muskatály, 135. sz. 323.	„ d'Èce, Piros Margitalma.
Kirke's Lemon Pippin, Zsófia királynő.	„ Frémny, Fremy.
Kleiner Steinpepping, Keményke pepin.	„ de Grignon, Grignoni alma.
Knack punctué, Nemes pepin.	„ Hughe's, Hughe aranyepinje.
Königin Sophiensapfel, Zsófia királynő.	„ de Jérusalem, Virginiai rózsaa-
La Weillbourgeoise, Weillburgi alma.	alma.
Lemon Pippin, Zsófia királynő.	„ de Livre, Anyóka fontos.
Liefländer Liebling, Virginiai rózsaa-	„ Marguerite, Piros Margitalma.
alma.	„ de Moldavie, Moldvai alma.
	Pomona britanica, Sándor csár.
	Portugalli kormos renet, 153. sz. 359.
	Punktkirter Knackpepping, Nemes pepin.

Lap.	Lap.
<i>Purpurrother Agatapfel,</i>) Biborpiros	<i>Scheibenapfel,</i> Hagymaalakumasánczki.
<i>Purpurrother Winter-Agatapfel,</i>) agátalma.	<i>Schnee-Calvill,</i> Hó-kalvil.
<i>Rambour Papeleu,</i> Papeleu rambúrja.	<i>Schöne von Boskoop,</i> Boskoopi szép.
<i>Ravallac,</i> 218. sz. 489.	<i>Scipió renetje,</i> 149. sz. 351.
<i>Red Winter Pearmain,</i> Téli piros parmén.	<i>Scipios Reinette,</i> Scipio renetje.
<i>Reine Sophie,</i> Zsófia királynő.	<i>Siberischer Glasapfel,</i> Virginiai rózsaa-
<i>Reinette amande,</i> Dietzi mandularenet.	alma.
" <i>belle de Boskoop,</i> Boskoopi szép.	<i>Simonffy piros,</i> 146. sz. 345.
" <i>de Bullock,</i> Bullock pepinje.	<i>Simonffy roth,</i> Simonffy piros.
" <i>de Cantorbéry,</i> Canterbury.	<i>Sorgvlieti renet,</i> 147. sz. 347.
" <i>de Doué,</i> Doué-i renet.	<i>Spanischer Pepping,</i> Spanyol pepin.
" <i>duchesse de Brabant,</i> Brabanti	<i>Spanyol pepin,</i> 144. sz. 341.
hercegnő.	<i>Stone Pippin,</i> Keményke pepin.
" <i>d' Etlin,</i> Etlin renetje.	<i>Striped Quarrendon,</i> Piros Margítalma.
" <i>grise hongroise,</i> Magyar kormos	<i>Szabadkaer Szercsika,</i> Szabadkai nagy
renet.	szercsika.
" <i>grise d'orée américain,</i> Bullock	<i>Szabadkai nagy szercsika,</i> 216. sz. . . 485.
pepinje.	<i>Szaba Kaer (sic!),</i> Szabadkai nagy
" <i>grise de Portugal,</i> Portugalli	szercsika.
kormos renet.	<i>Szegedi szercsika,</i> Szabadkai nagy szer-
" <i>Harbert,</i> Harbert renetje.	csika.
" <i>Hoyasche,</i> Hoyai aranyrenet.	<i>Szövetségi parmén,</i> 145. sz. 343.
" <i>de Mauss,</i> Mauss renetje.	<i>Tartós piros alma,</i> 142. sz. 337.
" <i>platte,</i> Hagymaalaku masánczki.	<i>Téli ananász,</i> Bernát herczeg.
" <i>Quarrendon,</i> Piros Margítalma.	<i>Téli fehér galambka,</i> 143. sz. 339.
" <i>de Scipio,</i> Scipio renetje.	<i>Téli fehér pogácsa,</i> 140. sz. 333.
" <i>van Mons,</i> Van Mons renetje.	<i>Téli piros parmén,</i> 141. sz. 335.
" <i>von Canterbury,</i> Canterbury.	<i>Tiszaháti sóvári,</i> Beregi sóvári.
" <i>von Doué,</i> Douéi renet.	<i>Transparente jaune,</i>) Áttetsző
" <i>von Madeira,</i> Zsófia királynő.	<i>Transparente de Saint-Léger,</i>) sárga.
<i>Régibb császári alma,</i> 150. sz. 353.	<i>Uj-yorki pepin,</i> Ben Davis.
<i>Révali alma,</i> Áttetsző sárga.	<i>Ungarische graue Reinette,</i> Magyar kor-
<i>Rode Tulp-Kroon,</i> Biborpiros agátalma.	moss renet.
<i>Roi d' Angleterre,</i> Angol király.	<i>Ungarischer Rosmarinapfel,</i> Magyar
<i>Romarin de Braunau,</i> Braunau-i roz-	rozmaring.
marin.	<i>Uri alma,</i> Moldvai alma.
<i>Romarin hongrois,</i> Magyar rozmarin.	<i>Vandenabeele,</i> 188. sz. 329.
<i>Rode Paasch Apple,</i> Husvétii piros	<i>Van Mons Goldreinette,</i>) Van Mons re-
kalvil.	<i>Van Mons Reinette,</i>) netje.
<i>Rose de Fényesháza,</i> Fényesházi rózsaa-	<i>Van Mons renetje,</i> 189. sz. 331.
alma.	<i>Von Hodenbergs Reinette,</i> Hodenberg re-
" <i>de Saint-Florian,</i> Flóriáni rózsaa-	netje.
alma.	<i>Virginiai rózsaaalma,</i> 204. sz. 461.
" <i>de Virginie,</i> Virginiai rózsaaalma.	<i>Virginischer Rosenapfel,</i>) Virgi-
<i>Rosenapfel von Fényesháza,</i> Fényesházi	<i>Virginischer Sommer-Rosenapfel,</i>) niai
rózsaaalma.	rózsaaalma
<i>Rothe Winterparmäne,</i> Téli piros parmén.	<i>Weilburgi alma,</i> 205. sz. 463.
<i>Rother Eiserapfel,</i> Tartós piros alma.	<i>Weisser Kentischer Pepping,</i> Kenti fehér
" <i>Herbst Aniscalvill,</i> Őszi csikos	pepin.
kalvil.	" <i>Pogácsa-Apfel,</i> Téli fehér po-
" <i>Margarethenapfel,</i> Piros Margit-	gácsa.
alma.	" <i>Winter-Taubenapfel,</i> Téli fehér
" <i>Oster-Calvill,</i> Husvétii piros kalvil.	galambka.
" <i>von Simonffy,</i>) Simonffy piros	<i>Winter Ananas,</i> Bernát herczeg.
<i>Rouge de Simonffy,</i>)	<i>Winter Queen,</i> Zsófia királynő.
<i>Rózsakalvil,</i> 151. sz. 355.	<i>Yankee Parmäne,</i> Amerikai parmén.
<i>Rudolf masánczkija,</i> 219. sz. . . . 491.	<i>Zentelki magonc,</i> Bánffy Pál.
<i>Rudolphs Zwiebelborsdorfer,</i> Rudolf ma-	<i>Zichy Miklós gróf,</i> 194. sz. 441.
sánczkija.	<i>Zsófia királynő,</i> 195. sz. 443.
<i>Sándor czár,</i> 148. sz. 349.	<i>Zwiebel-Borsdorfer,</i>) Hagymaalaku ma-
	<i>Zwiebel-Masanczker</i>) sánczki.

III. Szilvák.

Lap.	Lap.
<i>Anglaise noire</i> , Uri szilva.	<i>Löweni szép</i> , 106. sz. 539
<i>Anna Lawson</i> , Lawson sárga szilvája.	<i>Mainzer Frühzwetsche</i> , Mainzi korai.
<i>Autumn Gage</i> , Őszi ringlő.	<i>Mainzi korai</i> , 107. sz. 541.
<i>Bavay ringlója</i> , 98. sz. 523.	<i>Margarethenspflaume</i> , Margit szilvája.
<i>Bavay's Reineclaude</i> , Bavay ringlója.	<i>Margit szilvája</i> , 89. sz. 505.
<i>Bazalicza szilvája</i> , 99. sz. 525.	<i>Maugeroni szilva</i> , 90. sz. 507.
<i>Bazalicza's grosse blaue Zwetsche</i> ,) Bazali-	<i>Miviam</i> , Violaszintű királyszilva.
<i>Bazalicza's Zwetsche</i> ,) cza	<i>Monsieur</i> ,) Uri szilva.
szilvája.	<i>Monsieur ordinaire</i> ,)
<i>Belle de Louvain</i> , Löweni szép.	<i>Monstrueuse de Bavay</i> , Bavay ringlója.
<i>Bergthold korai szilvája</i> , 87. sz. . . . 501.	<i>Nagy cukor szilva</i> , 104. sz. 535.
<i>Besztercei nyakas</i> , Gömöri nyakas.	<i>Onderka damascénája</i> , 105. sz. 537.
<i>Blaue Eierpflaume</i> , Kék tojás szilva.	<i>Onderka's Damascene</i> , Onderka damas-
<i>Bose piros szilvája</i> , 95. sz. 517.	cénája.
<i>Brassai szilvája</i> , 88. sz. 503.	<i>Őszi ringlő</i> , 102. sz. 531.
<i>Brignolle violette</i> , Uri szilva.	<i>Pflaume von Létricourt</i> , Létricourt szil-
<i>Damas de Maugeron</i> ,) Maugeroni szilva.	vája.
" de Maugeron,)	" von Saint-Étienne Saint-étiennei-
<i>d' Onderka</i> , Onderka damascénája.	szilva.
<i>Damascene von Maugeron</i> , Maugeroni	<i>Pontbrianti szilva</i> , 103. sz. 533.
szilva.	<i>Précoce de Bergthold</i> , Bergthold korai
<i>Diaprée blanche</i> , Fehér diapré.	szilvája.
<i>Dorée de Lawson</i> , Lawson sárga szil-	<i>Provinzwetsche</i> , Hegyes szilva.
vája.	<i>Prune de Marguerite</i> , Margit szilvája.
<i>Early royal</i> , Violaszintű király szilva.	" de Mayence, Mainzi korai.
<i>Fehér diapré</i> , 85. sz. 497.	" ae Monsieur, Uri szilva.
<i>Feine und Gute</i> ,) Finom-jó.	" d' Orleans, Uri szilva.
<i>Fine-bonté</i> ,)	" de Pontbriant, Pontbrianti szilva.
<i>Finom-jó</i> , 86. sz. 499.	" de Saint-Etienne. Saint-étiennei
<i>Frühe von Bergthold</i> , Bergthold korai	szilva.
szilvája.	<i>Prunier de Simon</i> , Prunus Simonii.
<i>Gömörer Zwetsche</i> , Gömöri nyakas.	<i>Prunus simonii</i> , 100. sz. 527.
<i>Gömöri nyakas</i> , 83. sz. 493.	<i>Guetsche de Bazalicza</i> , Bazalicza szilvája.
<i>Grosse Zuckerzwetsche</i> , Nagy cukor-	" de Gömör, Gömöri nyakas.
szilva.	" de Létricourt, Létricourt szilvája.
<i>Hegyes szilva</i> , 84. sz. 495.	" pointue, Hegyes szilva.
<i>Herbst-Reineclaude</i> , Őszi ringlő.	<i>Reine-Claude d' automne</i> , Őszi ringlő.
<i>Herrenpflaume</i> , Uri szilva.	" " de Bavay,) Bavay ringlója
<i>Herrnhäuser blaue Eierpflaume</i> , Nagy	" " Monot,)
cukor szilva.	<i>Roe's autumn</i> , Őszi ringlő.
<i>Kék tojásszilva</i> , 91. sz. 509.	<i>Royale hâtive</i> , Violaszintű királyszilva.
<i>Königspflaume von Maugeron</i> , Maugeroni	<i>Saint-étienne-i szilva</i> , 101. sz. 529.
szilva.	<i>Schöne von Löwen</i> , Löweni szép.
<i>Laubinger czukorszilvája</i> , 92. sz. . . . 511.	<i>Spitzzwetsche</i> , Hegyes szilva.
<i>Laubingers Catharinenpflaume</i>) Laubin-	<i>Uri szilva</i> , 96. sz. 519.
<i>Laubingers Zuckerzwetsche</i> ,) ger czu-	<i>Violaszintű királyszilva</i> , 97. sz. 521.
korszilvája.	<i>Violette Königspflaume</i> , Violaszintű király
<i>Lawson sárga szilvája</i> , 93. sz. 513.	szilva.
<i>Lawsons gelbe Pflaume</i> ,) Lawson sárga	<i>Von Bose's rothe Zwetsche</i> , Bose piros.
<i>Lawsons Golden</i> ,) szilvája.	szilvája.
<i>Létricourt szilvája</i> , 94. sz. 515.	<i>Wahre weisse Diaprée</i> , Fehér Diapré.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

TARTALOM.

I. Gyümölcsészeti vegyes értekezések.

	Lap.
1. Ápolgassuk gyümölcsfáinkat.	3.
2. A paradicsomalma-fáról.	9.
3. A gyümölcsfajok érésideje, minősége, nagysága és alakjáról.	13.
4. Milyen gyümölcsfajok valók az alföldre?	24
5. Nehány szó hazai gyümölcsfajaink érdekében.	36.
6. A gyümölcsök magyaros elnevezéséről.	41.
7. Az elfagyott vagy egérrágott fákról.	50.
8. Hogyan tehetnénk szert gyökerestől nemes gyümölcsfákra.	56.
9. A névtelen gyümölcsfajok meghatározásáról (1877.)	62.
10. Az ismeretlen gyümölcsfajok meghatározásának nehézségeiről.	67.
11. Az 1881-diki gyümölcstermésről.	79.
12. Pusztítsuk a hernyót!	83.
13. A Baltavári ökörszem-cseresnyéről.	104.
14. A sóvári almáról.	113.
15. A Orbai almáról (1880-ban.)	122.
16. Az Orbai almáról (1884-ben)	129
17. A gyümölcsfák átojtásáról.	140.
18. A nyers gyümölcs szállításáról.	148.
19. Az ojtóvessző-üzletről.	157.

II. Gyümölcsseim körülményes leírása.

A.) Körték	171.
B.) Almák	321.
C.) Szilvák	493.

Betűrendes névjegyzéke az ezen III. kötetben leírt gyümölcsfajoknak és ezek hasonneveinek. 543.

galazonyh özöndék 86

OSZK

N. Csizsághy Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1-IV.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

